

endum superest maximé cum hujus quæstionis decisionem in matrimonii libertatis favorem scripta inveniam in *L. cum tale §. Si arbitrata L. filia 28. ff. de cond. & demonstr. L. turpia §. 1. de legatis 1.* & illam communiter ab omnibus receptam fuisse videam ut per Doctores, quos refert primus Dominus, & Actoris patronus, ultra quos idem tenet Hodierna ad decisiones *Surd. decis. 228. n. 4. & 6. Francisco de Sanfelicio decis. 289. n. 1. & interminis tetmivaatibus Nigro 3. tom. contrav. 451. n. 88. & fere per totam.* Quod consonum est juri Canonico juxta quod matrimonio libertas metu pænæ coerceri non debet cap. cum locum cap. requisisti cap. Gemma de sponsalibus. Siveró clausula diceret, quod non nuberet absque parentis consilio, tunc contrarium dicendum foret, cum libertas matrimonii non impediretur, ex eo quia licet filius consilium requirere teneretur, non tenebatur illud sequi ex *Craveta conf. 1. Molina de primog. lib. 2. cap. 12. n. 36. Cancer. var. lib. 3. cap. 7. n. 288. Sanch. de matrimonio lib. 1. disp. 34. n. 24. Augustinus Barb. in collectan. cap. cum in veteri 52. n. 4. de electione Larrea allegationum fiscalium 2. p. allegat. 67. n. 7. & 8.* Sed sumus extra hunc casum & expressé concensus, & licentia parentis desideratur, in quibus terminis (si matrimonii libertas non obstaret) non tamen erat petendus, sed sequendus cap. 1. §. concensus 29. quæst. 1. *Larrea* ubi supra n. 20. *Gonsal. super regl. 8. Cancer. gloss. 47. n. 8.*

Supposita hujus quæstionis resolutione, alterius secundæ quæstionis resolutio non desideratur, sed quia aliqui Doctores ut *Pelaes, Flores*, & alii, quos referunt *Fontanel. & Castilb.* locis citatis à primo Domino nostram supra positam resolu-

tionem non amplectuntur, & contrariam tamquam Reipublicis magis convenientem tenent, ideo de secunda quæstione agendum erit, ut nullus scrupulus remanere possit. Et dico pænâ privationis maioratus non extendi ad filios nubentis absque licentia, & consensu, ex eo quia pænâ suos habere debet authores *L. Sancimus Cod. de pænis L. absentem ff. eodem Guasim. de defensione reorum p. 2. defens. 35. cap. 2. per totam*, nec filius patre pro puniendus ex toto titulo *Cod. ne filius pro patre*; & in his terminis quando pater, & filius sunt dispositive vocati ordine successivo patris factum, & delictum non nocet, ut multis citatis Doctotibus a firmat *Fusar. de substit. quæst. 575. n. 1. Pelaes de maioratu quæst. 4. illatione 8. n. 22. in fine Gabriel Pereira decis. 8. n. 9. Peregrin. de fideicomiss. articulo 18. n. 31.* aliàs enim in potestate parentis esset, delinquendo filium à maioratu excludere, quem ab eo non capit contra regulam *L. si ita quis §. 1. ff. de leg. 2. L. fideicomissum ff. de conditionibus, & demonstr. Magn. decis. 91. n. 33.* quanvis igitur validé tuisset apposita clausula, de qua loquimur, & juris Civili, & Canonici regulis non obstaret, tamen Actor ex eo quia ejus parens Dominus Ferdinandus uxorem duxit absque parentis consensu non est maioratu privandus, & neque ejusdem Actoris parens privari debebat, quia ut dictum est hujusmodi clausula erat rejicienda, & maioratus domino Ferdinando spectabat, & si absque parentis consensu matrimonium contraheret.

Secunda clausula consistit in illis 102 verbis ibi, *e sendo o casamento de que notoriamente a linhagem do que se caza receba deshonra, e detrimento posto que o pay, ou mãy lhe não queiraõ tirar a administração pelo mesmo*

mesmo feito fiquê dellarejeito, e paf-
se o morgado ao seguinte em grao,
&c. Cujus clausulæ virtute inten-
dunt Rei Actorem excludere, ex eo
quia ex matrimonio à parente cum
matre contracto notorium Castro-
rum familiæ illustrissimæ dedecus
resultavit, cum Eduardi Brandab
quarta neptis extitisset, qui neophi-
tus, & hebreæ nationis erat, & sic
ut de hujus clausulæ materia agere
valeamus probationes, quæ contra
Eduardum offeruntur considerandæ
sunt, quæ ad quatuor probationum
species reducuntur.

Prima probationis species consis-
tit in testibus. Secunda in commu-
ni existimatione. Tertia in dispen-
sationibus ab illius descendentes
ostentis ad habitus militarium ordi-
num suscipiendos. Quarta in privi-
legio à Rege concessa ad Eduardum
bona non publicanda. De qualibet
probationis specie figilatim agemus,
& quo ad testes dicerem ex illis non
esse, Eduardi maculam hebreæ na-
tionis probatam, cum variè de hac
re deponant, ut videtur ex testimo-
niis, qui omnes affirmare, aut cre-
dere non audent, & cum Rea tenea-
tur probare prædictam Eduardi ma-
culam ad hoc ut clausula de qua lo-
quimur locum habere possit, & hoc
sit principale suæ intentionis funda-
mentum, quod matrimonium fuerit
contractum à Domino Ferdinando
cum uxore originem ex homine he-
breæ nationis ducente, & sic contra-
ventum institutorum maioratus dis-
positioni hoc probare, aliàs succum-
bere debet *Craveta cons. 1. n. 7. Cor-
neus cons. 250. in fine volum. 1. Se-
raphin. decis. 889. n. 1. Nigro can-
trov. 266. n. 3. & 289. n. 16.* De-
inde aliqui ex Rea testes contra pro-
ducentem fol. 485. 489. & 491. af-
firmant ex matrimonio à Domino
Ferdinando cum Domina Catherina

Pars III.

contracto nullum dedecus, aut ig-
nominia nota ejusdem Ferdinandi
familiæ obvenisse, & sic clausulæ
institutionis maioratus non esse con-
traventum, & prædicti testes legiti-
mam faciunt probationem, tam ex
eo quia sunt omni exceptione maio-
res, quam ex eo quia à Rea produ-
cti fuerunt ex his quæ *Lara de Cap-
pel. lib. 2. cap. 4. n. 63. Farin. de
testibus quest. 66. n. 237. & 1. tom.
decisionum decis. 182. n. 7. & decis.
244. Mascard. de probat. conclus.
106. & 1236. n. 1. & 13.*

Actoris vero testes omnes affir-
mant non esse clausulæ locum cum
matrimonium à Ferdinando cum Do-
mina Catharina contractum fuisset
æquale, & Ferdinandi parentem a-
liam tantummodo similem, aut eque
bonam, non vero meliorem eligere
potuisse ut constat ex testimoniis
fol. 264. cum sequentibus, & circa
maculam prædicti Eduardi nihil ex
testibus legitime probatur, immo ex
instrumentis, regis donationibus,
aliisque antiquis documentis in pu-
blico regio archivo reconditis, const-
tat, Eduardum prædictum à consi-
liis Regum donatarium Coronæ,
Ulyssiponensem Decurionem, aliisque
honorificis titulis ornatum fuisse à
Regibus, ejusque filios, & filias cum
illustrissimis Regni familiis per ma-
trimonia fuisse conjunctos, quod
credibile non erat, si ut ex Rea par-
te refertur fuisset vilis, & infimæ he-
breæ nationis procreatus, nec Re-
ges similis conditionis homini, quan-
vis strenuissimo honores, & digni-
tates æquales conferre credendum
est, nec Regem proceres suas fami-
lias inficionare voluisse præsumitur.

Nihil igitur ex testibus adversus
Eduardum quintum Actoris avum
probatum ex stir. recurramus ad se-
cundam probationis speciem fama
videlicet, & communis existimatio-

nis, licet enim fama tantummodo semiplenē probet ex *L. 3. §. ejusdem quoque ubi Bart. ff. de testibus Mascard. 1. tom. de probat. conclus. 11. n. 21. Scat. de judic. lib. 2. p. 11. n. 223. Escov. de purit. 1. p. quest. 10. §. 1. n. 1.* tamen in rebus antiquis (qualis est hæc circa maculam aut puritatem Eduardi, qui vixit tempore Regum Alphonfi quinti, Joannis secundi, Emmanuelis, ex his quæ *Trentasinch. var. lib. 1. resolutione 1. de filiatione num. 13. Fusch. tom. 1. litera A. conclus. 341. n. 12. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 103. n. 1. & 2. Escov. ubi supra quest. 2. §. 2. n. 15.*) efficit plenam probationem ex *text. in cap. cum causam de probat. L. si arbitrer 28. ff. eodem Tiraq. de primog. in præfatione n. 103. Kalasco de jure emphyt. quest. 9. n. 25. Mascard. de probat. conclus. 396. Scat. de judic. lib. 2. p. 11. n. 223.* Sed ad hoc ut fama plenam in hac materia efficiat probationem multa requisita invenisse desiderantur, quæ in hoc processu non invenio probata; necessarium est enim in prædicta fama non reperiri verietatem ut dicit *Escov. de puritate 1. p. quest. 9. §. 3. n. 4. & 1. p. quest. 10. §. 4. n. 6.* ubi multos Doctores refert & sequitur *Farin. in decisionibus tom. 3. decis. 335. num. 5.* Sed constat famam hanc adversus Eduardum contrarietatem, & varietatem maximam habere, ut probatur ex testibus Actoris & ex multis Reæ fide dignis, nec amicis, nec inimicis Actoris, nec suæ familiæ *Escov. ubi supra n. 7.* igitur fama cum varietate & contrarietate legitimē non probat. Alia multa requisita ex professo, & doctissime tractat *Escov. ubi supra quest. 10. §. 4. per totum præcipuē n. 23. cum sequentibus*, quæ omnia concurrere necessario debent, ut fama in hac materia probationem legitimam facere valeat, & hæc requisita non invenio probata in processu, ad hoc ut ex prædicta fama, et honorem, & maius Actoris auferre audeam, immo considerata famæ definitione de qua *Bart. in L. de minore §. plurimum ff. de quest.* dicens esse vocem alicujus rei in populo ortam ex fide digna, & verosimili causa ut refert, & tenet *Escov. de puritat. 1. p. quest. 10. n. 2.* necessario dicere debemus famam hanc contra Eduardum non esse famam, sed potius varium rumorem, qui attendi non debet ex *L. miles 11. §. mulier ff. ad L. Jul. de adulter. L. Decurionum filii 12.* ubi variae voces populi non sunt audiendæ, nec enim vocibus eorum credi oportet *Cod. de panis*, & ex hac ratione dicunt Doctores non esse attendendam famam ex varia voce populi probatam *Roland. conf. 16. lib. 4. Craveta conf. 366. n. 4. Bald. conf. 123. n. 4. p. 3.* & ideo dicit *Cephal.* quod ideo rumor famam non inducit, quia varia vox est, sicut somnium, quod sæpissimē à vero deviat, vulgi enim opinio, & vagus in certis sedibus rumor falsò sibi nomen famæ vendicat, sola enim fama est, quæ ex pluribus causis originem trahit, & quæ¹⁰⁵ verosimilibus nititur conjecturis de qua vera fama, non de populi rumore intelligenda est resolutio, quæ famam pro vera requirit probatione *Tiraq. de nobilitate cap. 37. n. 97. Mascard. de probat. conclus. 749. per totam maximē à n. 5. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quest. 1. à n. 39. cum sequentibus per doctrinam Bart. in dicta lege de minore §. 1. plurimum n. 22. ff. de questionibus*, fama verò adversus Eduardum non est orta ex fide digna, & verosimili causa, neque verosimilibus nititur conjecturis, & ita ex eadem non inducitur legitima probatio adversus Actorem, ad

ad hoc ut matrimonium ab ejuſdem parente contractum cum Domina Catherina ignominioſum dici valeat.

106 Tertia tandem probationis ſpecies conſiſtit in diſpenſationibus ab A-ctoris conſanguineis obtentis ad militarium ordinum habitus ſuſcipiendos, non obſtantibus prædictæ hebræ nationis macula, ut patet fol 91. & ſequentibus, ex quibus diſpenſationibus colligi videtur ipſosmet A-ctoris conſanguineos maculam prædictam agnoviſſe, ad diſpenſationes à Summo Pontifice obtinendas. Sed prædicta non obſtante conſideratione contrariam exiſtimarem, quia in diſpenſationibus Petri, & Arii da Silva macula non fatetur, ſed tantum dicitur dubium eſſe an mater ipſius Petri ex genere novorum chriſtiano- rum originem trahat, ut fol. 92. & in alia Arii da Silva diſpenſatione loquitur per verbum, (aſſeratur) quod etiam dubiam eſſe rem declarat, & in his terminis quando aliquis errore, aut ignorantia ductus adverſus ſuam familiam aliquid dicit, ſi tamen poſtea conſtet de contraria varietate eſt admittendus ad probandum contrarium *Lara de Cappellan. lib. 2. cap. 4. n. 3. & ſequentibus*, nec præjudicat aſſertio prius facta *Lara ubi ſupra n. 33.* veritas enim ſemper una eſt, & geſtorum erroribus non immutatur *L. aſſumptio ff. ad municipal. L. cum facta ff. de iuris, & facti ignorantia*, veritati que ſemper eſt adhærendum *Menochius conſ. 112. n. 17. Eufch. litera U. conſ. 163. n. 165.*

107 Quis enim Arius, & Petrus ex fama, & rumore adverſus Eduardum prolato in ipſius deſcendentia maculam illius nationis exiſtiſſe crederet, & ex hac cauſa diſpenſationes poſtularent, tamen cum nunc factis probationibus, & cauſa cognita, talem famam, aut rumorem ſufficien-

Pars III.

tem ad maculam inducendam non exiſtimem neceſſario dicendum eſt, prædictas diſpenſationes illam maculam non probare. Deinde ex actis non probatur ipſum Petrum, & Arium diſpenſationes poſtulaviſſe, imò induſtria cujuſdam inimici, & ejuſdem familiæ contrarii, id factum fuiſſe dicitur, & probari deſideratur, tam ex teſtibus, quam ex episto- lis; & tandem illorum conſeſſio (licet factam fuiſſe concedamus) A-ctori, & ejus matri nocere non debet, ex his, quæ ex profeſſo, & eleganter *Eſcov. de puritat. 2. p. quaſt. 6. §. 4. n. 9. & ſequentibus.*

Et ſic reſponderi poteſt ad diſ-¹⁰⁸penſationem Ferdinandi de Lima, quia quanvis in eadem expreſſe fateatur Eduardum fuiſſe hebræum, tamen neque conſtat Ferdinandum ſupplicationem ad diſpenſationem conſequendam feciſſe, neque, (ſi faceret) A-ctori ex illius Ferdinandi conſeſſione præjudicium reſultare poteſt ex ſupra dictis; & etiam conſtat Ferdinandum tempore obtentæ diſpenſationis minorem 25. annis exiſtiſſe ſub cujuſdam famuli adminiſtratione, inſcium que talis rei fuiſſe, ſi ſciret enim non eſt credendum quod conſenſum præberet, quia illius pater abſque ulla diſpenſatione habitum, & præceptoriam ordinis Domini noſtri Jeſus Chriſti obtinuit, & ſic ejus filius illia non indigebat *Farinac. in recentioribus 3. tom. deciſ. 335. n. 2. & 4. & poſt liberum ſecundum conſiliorum criminalium deciſ. 315. n. 5. & 8. Eſcov. de puritat. 1. p. quaſt. 17. §. 2. n. 8.*

Accedit in A-ctoris favorem,¹⁰⁹ quod ipſius matris fratres utrinque conjuncti Ludovicus, & Martinus abſque diſpenſationibus propter hujus maculæ notam habitus ordinis Domini noſtri JESUS Chriſti ſuſceperunt, ut dicunt teſtes

fol. 280. 290. versic. & alii ejusdem matris consanguinei ex eodem Eduardo descendentes. Neque dispensatio Martino concessa, & à Rea oblata circa hujusmodi maculam obtenta videtur, sed circa defectum servitii, qui in Africa fieri solet, & debet ad præceptoriam illius ordinis obtinendam, ut videtur colligi ex Provisione fol. 163. & quanvis super sanguinis probationibus Domini Petri de Castelbranco ordinum tribunal à Rege reprehenderetur ut constat, & affirmat Marcus Rodrigues Tinoco illius Tribunalis Secretarius tamen data illa contrarietate, & factis exactissimis probationibus contra illius sanguinis puritatem, nihil fuit legitime probatum, & absque ulla dispensatione habitum, & comendam obtinuit ut fol. 168. & ita affirmat illius Tribunalis illustrissimus Præses Carolus fol. 321. & secretarius fol. 516. verso, & ita hac supposita, & probata veritate, secundum Doctorum resolutionem, de qua *Lara de appellat. lib. 2. cap. 4. n. 18. Rivio collectaneo 733. p. 4. Sessione decis. 3. Tiraq. de nobilit. cap. 37. n. 13. pag. 522.* sententia puritatis, & habilitationis unius fratris aliis fratribus prodest, & sic cum Martinus, & Ludovicus matris Actores fratres absque dispensationibus ob natalium defectum ad ordinum militarium habitus, & præceptorias promoverentur, bene sequitur ad puritatem matris Actoris prodesse, hanc fratrum admissionem, saltem ad magnam suæ puritatis præsumptionem. Hæc quoad tertiam probationis speciem, reliqua petenda sunt ab eximii; & doctissimi Domini primi deliberatione.

Quarta denique probationis species deducitur ex privilegio Eduardo à Rege concessio, ne bona sua publicare possint, ut fol. 754. versic.

ex quo illum esse hebræi nationis probari affirmant, sed ultra responsum à primo Domino adductam dicerem, secundum juris regulas, & juris Canonici principia Regem, aut Principem secularem leges, statuta, aut particularia privilegia concedere non posse super rebus merè ecclesiasticis cap. *Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit. ubi communiter Doctores Valboa in cap. quoad clericis 9. n. 3. & in cap. licet. ex suscepto 10. n. 12. de foro comp. Mart. de jurisdictione p. 2. cap. 9. Cov. in cap. quanvis 1. p. §. 5. n. 6. Anguiano de legibus lib. 2. controu. n. 13. & cum hæresis crimen sit merè ecclesiasticum, ut per text. in cap. inquisitionis §. prohibemus de hæreticis lib. 6. Ansaldo de jurisdictione p. 2. tit. 2. cap. unico n. 1. Barbosa in L. Titia 35. n. 37. ff. soluto, Rex ex jurisdictionis defectu non potest circa hoc crimen leges aut statuta condere, privilegia que concedere, quod confirmatur ex eo quia confiscationis pœna hæreticis imposita existit à jure Canonico cap. excamiis o 1. §. damnati cap. vergentis de hæreticis cap. cum sui eodem tit. lib. 6. Directorium 3. p. quæst. 109. comentario 158. versic. nunquid à jure Canonico, quam pœnam particulari privilegio Rex, aut Princeps secularis tollere nequit, ut per Directorium ubi supra, & versiculo postremo illud adjungam, & versic. caveant Farinat. de hæresi quæst. 190. §. 12. n. 173. & sequentibus Frater Antonius de Sousa in aphorism. lib. 3. cap. 20. n. 9. & 10. & ex hac ratione Rex Sebastianus ante infelice Africæ bellum hominibus hebræe nationis privilegium concessit, ad hoc ut bona sua decenio non publicarentur, sed quia defectum potestatis, & jurisdictionis agnovit Summi Pontificis in dulto hoc confirmavit privilegium, quod postea*

rea Sanctus Rex Henricus revocavit, & à Summo Pontifice revocari fecit, reſtitutis pecuniis à Rege Sebaſtiano pro prædicto privilegio receptis, ut refertur in quadam ejuſdem Regis Henrici Proviſione facta 19. Decembris anni 1579. quæ in libris huius Senatus domus Supplicationis exiſtit: quomodo igitur Rex privilegium Eduardo concederet ad hoc ut bona propter hæreſis crimen non publicarentur, ſi in Rege non exiſtit poteſtas ſuper hac materia, & pœna criminis merè eccleſiaſtici: Dicendum ergo neceſſario eſt tale privilegium operari tantummodo ſuper delicta, & crimina ſecularia, quæ in multis noſtræ ordinationis titulis, & paragraſis conſiſcationis pœna imponitur, non verò locum habere in pœna, & crimine hæreſis, ex ſupra dictis, & ſic ex illo privilegio maculam hebreæ nationis in Eduardo exiſtere non probatur.

Ad alias prohibitionum ſpecies recurrit Rea, ſed quia minus principales ſunt non indigent reſponſione, & primus doctiſſimus Dominus adeò latiſſima manu cuncta rimavit, ut ſequentibus locis non ſit ulterius progrediendo.

111 Probationes, in quibus Actor puritatem quinti Avi Eduardi oſtendere intendit, ſunt documenta in archivo publico noſtri Regni recondita, ex quibus conſtat prædictum Eduardum eſſe equitem valde honoratum, ut illum vocat *Damianus de Gois* fol. 373. verſic. qui eodem tempore vixit, ut deponit teſtis omni exceptione maior fol. 303. magnos que honores adeptum fuiſſe tam in Anglia quam in hoc Regno ut affirmat idem *Damianus* dicto fol. 373. quia fuit eques ordinis Garroteæ, & à conciliis illius Regis, & noſtri Luſitanæ, à quo honore maximo fuit habitus, ut cer-

nitur ex donatione fol. 359. & ſequentibus, & ex aliis documentis fol. 252. cum ſequentibus, & ex certitudinibus ex libris in archivo publico reconditis extratis probatio ſufficiens in hac materia inducitur, ex his quæ *Tuſch. tom. 5. litera L. conclus. 346. Maſchard. de probat. concl. 316. n. 7. & 398. n. 4. Menoch. lib. 13. Conf. 1261. n. 2.* & ſequentibus, filiusque ejuſdem Eduardi Joannis Brandaõ huius inclitæ Civitatis Decurionis officium obtinuit, ut fol. 382. quod proceribus Regni illuſtribus concedebatur, & inſimul fuit Proviſor Cappellarum Regis Alphonſi quarti, & tam ille, quàm alij fratres, & ſorores cum illuſtribus Regni familiis matrimonia contraxerunt, ut dicunt teſtes, et non negant Reæ patronos, quod non fieret ſi Eduardus hebreus, & inſimus fuiſſet.

Aliam probationem video dedu- 112
ctam ex certitudinibus librorum genealogiæ, & familiarum Regni fol. 186. & ſequentibus, & 444. & ſequentibus, ex quibus Eduardum non eſſe hebreum, ex his fides adhibetur *Peregrin. de fideicommiſſ. articulo 43. n. 46. Caſtilho controv. lib. 5. cap. 123. n. 10. Eſcov. de puritate ſanguinis p. 1. queſt. 15. §. 3. n. 18. ad fin.* Sicut etiam chronicorum, & hitoriarum libris fides in iudicio adhibetur ex *Menoch. conf. 816. n. 48. & 49. Scacia de iudic. lib. 2. cap. 11. n. 265. Maſcard. de probat. 1. tom. conclus. 1050. n. 11. & 391. n. 6. Tuſch. litera A. conclus. 139. Genen. ſcriptura privata lib. 5. queſt. 9. tit. de libris annalium, & queſt. 6. tit. de libris chronicorum Gama decif. 335. n. 7. Lara de Cappell. lib. 2. cap. n. 58. & cum in libro hitorix vitæ noſtri Regis Joannis ſecundi à Domino Auguſtino Emmauele compoſito mihi fol. 313. ha-*

beatur

beatum Eduardum non esse hebræum, sed ab omni macula immunem, & ipsius Eduardi mentionem faciat absque hujus maculæ nota, Eduardus Nunes de Leão in *Lusitaniæ discript.* cap. 87. & *Menoch. Lusit.* 4. p. cap. 86. non audeo contrarium sine legitimis, et concludentibus probationibus asserere.

113 Facit etiam in Actoris favorem ejusdem secundæ clausulæ verbum ibi, *e sendo o cazamento de que notoriamente a linhagem do que se caza receba deshonra, e detrimento,* &c. cum ad hoc, ut secundum juris regulas aliquid notorium dici valeat necessario requiratur notitia vel scientia illius rei ab omnibus, vel à pluribus illius loci, Civitatis, vel oppidi *Glosa secunda in cap. ad nostram de jurejur. prosequentur Panormit. ibi n. 5.* ita ut maior pars illius loci possit esse testis ipsius rei. Doctores communiter ut per *Herred. de incompatibilitate beneficiorum p. 1. cap. 13. n. 73. post alios Farinat. in pract. criminali p. 1. quest. 21. n. 41. cum sequentibus Mascard. de probat. conclus. 1105. n. 4. per text. in cap. que Lotharius ibi oculis omnium 2. p. 1. cap. de manifesta ibi omnes enim cap. ult. eadem causa, & questione cap. cum delictis versic.* dicitur de purgatione canonica et sic cum ignominiosum matrimonium ab Actoris parente cum matre ipsius celebratum notorie non fuisset, ut colligi videtur ex utriusque inquisitionis testibus recte dicendum est, prædictæ clausulæ verba, quatenus notorietatem desiderant non officere Actori ut eleganter, & doctissime prosequitur primus Dominus. Ultra quam quod ut dedecus, et ignominia notoriè ex dicto matrimonio resultans Actori nocere possit, debebat ipsa notorietas probari saltem per duos testes legales, et om-

ni exceptione maiores de prædictis notoris qualitatibus legitimè deponentes, ut per *Jul. Clar. in pract. crimin. §. ultimo quest. 9. n. 6. Mascard. de probat. conclus. 1109. à principio, Farinat. dicta quest. 21. n. 109. Fusch. litera N. conclus. 109.* et visis consideratis que Reæ testibus, hanc notorietatis probationem secundum clausulæ formam necessariam, non invenio, igitur ex hoc fundamento, etiam Actor victoriam reportare debet.

Aliud dubium hic exultari potest, 114 deductum ex declaratione Domini Ferdinandi Actoris tritavi, qui fol. 136. versic. expresse declaravit ex prædicto matrimonio à patre Actoris cum Domina Catherina ejus matre contracto, dedecus magnum suæ familiæ resultare secundum communem hujus Regni opinionem ex eo quia prædicta Catherina ab Eduardo dependebat, et cum prædictus Dominus Ferdinandus in dicta declaratione se institutorem maioratus nominet, videbatur dicendum, illum tanquam institutorem prædictam conditionem apponere potuisse, cum certum sit, id licitum institutoribus ex his quæ *Molin. de primogen. lib. 2. cap. 13. n. 28. Escov. de purit. p. 1. quest. 4. §. 7. Ponce de matrimonio lib. 2. cap. 1. §. 3. n. 30. Otalora de nobilitate 2. p. tertie principalis cap. 6. n. 26. Lara de Cappell. lib. 2. cap. 4. n. 2. & 10.*

Sed hoc non obstante fundamen- 115 to, declarationem nullum Actori præjudicium facere existimo, quia Dominus Ferdinandus maioratus institutor non fuit, ut clarissime apparet ex maioratus instrumento fol. 104. sed tantummodo concensum præbuit ad hoc ut in legitimis ejusdem posset vinculum maioratus opponi, ut constat fol. 108. versic. quod

quod neceſſario ad firmitatem maioratus facere tenebatur, ex his quæ *Pereira decif. 48. n. 10. Phæb. decif. 212. n. 3. Surd. conf. 570. n. 6. & 7. lib. 4. Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. n. 7. Grivel. decif. 61. n. 11. Merlino de legitima lib. 3. tit. 2. quaest. 10. n. 14. & ſequentibus Niger 1. tom. controverſia 168. n. 6. & ſequentibus, § 3. tom. controv. 534. n. 5. cum ſequentibus*, et ſic cum non fuiſſet maioratus inſtitutor non poterat ejuſdem formam, aut diſpoſitionem declarare, aut alterare *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 8. n. 22.*

116 Reſtat nunc videre utrum nam ex tranſactione huiusmodi Actoris jus auferatur, ita ut neque ex læſionis, enormiſſimæ, neque ex reſtitutionis beneficio, aliis quæ juris remediis poſſit prædictam tranſactionem reſcindere, et annullare. Et quod tranſactionis contractus in quo quis læſus invenitur, habito reſpectu ad dubium litis eventum reſcindi valeat, tenent communiter Doctores, ut per citatos à Dominis præcedentibus ultra quos *Niger. 1. tom. controv. 128. n. 97. & 182. n. 82. Pinel. 1. p. lib. 2. Cod. de reſcind. n. 12. cum ſequentibus Fachin. lib. 2. cap. 26. Gratian. forenſ. tom. 4. cap. 713. n. 82. & expreſſe decit noſtra Ordinatio lib. 4. tit. 13. §. 6.* Et ſic Actorem, conſiderato etiam dubio litis eventum læſum enormiſſime exiſtere nemo eſt, qui neſciat, cum ex teſtibus probetur, huius maioratus reditus importare quotannis decem millia ducati ultra honorificum domus illuſtriſſimæ, & iuriſdictionis illius, quod pluriſtæſtimari debet, & compenſatio modica duo millia, & quingenta ducatorum, hanc læſionem reſarcire non poteſt.

117 Neque dici poteſt, Actoris uti-

lius fuiſſe ſuper hac re, & lite tranſigere, etiam cum magna reddituum, & bonorum diminutione, quin illam proſequi, cum adeo probabili honoris periculo, cui exponebatur, dum cauſæ huius deciſionem iudicum arbitratio relinquebat, quia prius honoris, & famæ, pro divitiarum, & bonorum ſæculi fortuna deſideranda eſt juxta illud proverbium, *melius eſt bonum nomen, quam divitiæ multæ*, & honoris, & famæ bonum divitiarum bono præfertur *L. iſti quidem ff. quod metus cauſa L. reprehendenda Cod. de inſtituit; & ſubſtitut. cap. nolo 12. quaest. 1. Surd. conf. 416. n. 57. Farinat. in praxi criminali p. 1. quaest. 15. n. 6. Valaſq. de privilegiis paup. p. 1. quaest. 4. §. 4. n. 177.* ac proinde cum quali periculo, ac dubio litis eventu propter honoris, & famæ conſervationem utilem non vero enormem, aut enormiſſimam tranſactionem fuiſſe dicendum videtur, et eam ſi pro adeo modica portione, magnos redditus, & iuriſdictionem, honorificum que domus illius relinqueret, cum magis honoris periculum oſtendi debeat juxta ſupra dicta.

Sed hac conſideratione non obſtante, non utilem, neque juſtam, ſed enormiſſimam tranſactionem iudico, magis enim periclitabatur honor, & fama Actoris in tranſactionis obſervantia, quam periclitari poterat in dubio litis eventu ſuper ejuſdem reſciſione, cum apud omnes notum ſit, Actorem ex Domino Ferdinando primogenito, & ſucceſſore illius domus, et maioratus natum fuiſſe, eodemque tam juxta inſtitutionis formam, quam juxta ordinationis noſtræ diſpoſitionem, ſucceſſionem illius ſpectare, à qua ſi propria voluntate, et ſpontanea tranſactione privatum, excluſum que

que viderent, absque ulla dubitatione magnum honoris detrimentum resultare, cum maculam, & natalium defectum fateri videretur ex silentio, & transactionis observantia. Et sic cum honor salvari nequeat, & dato dubio litis eventu consideratis maioratus redditibus, & aliis circumstantiis læsionem enormissimam in transactione intervenisse existimo, propter quam non obstantibus clausulis, & Regio confirmationis rescripto, juramenti que interpositione, Actor restituendus est, ut omnibus consideratis affirmant Domini præcedentes, & quia latissimè de omnibus clausulis ejusdem transactionis, et de juramento, quo stabiliebatur, regio confirmationis rescripto, et aliis renunciacionibus actum est, amplius non immoror, quia transcribere non licet.

119 Quo ad falsitatis materiam, huic loco, ex sententia Senatus reservatam, etiam cum primo doctissimo

120 Collega convenirem, ex eo quia licet de jure certum sit falsitatem in actis committentem causam amittere, tamen non video concludentem, et legitimam probationem, ex qua audeam Actorem in simili pœna condemnare, et sic in effectu cum præcedentibus Dominis convenio Ulyssipone 23. Maij 1648.

Martym Affonso de Mello.

121 Optabam sane aliqua prorumpere fundamenta, quibus justitiam Actoris opitularer, ut quæ vidi, quæ studui in medium proferrem, sed diu, noctuque pernotescens in dicendis, prolatis dictis a Sapientissimis dominis, et amantissimis collegis, nihil indictum inveni, omnibus enim quæ excogitari poterant occurrerunt, repetere idem otiosum existimo, et potius ad dicendorum leporem detrahendum erit, unum tantum mihi ponderandum relinquit

transactionem quod omnes ipsius quæstiones diluit, ipsam que annullat, et cessare facit incapacitatem consideratam ab exceptrice illustrissima virtute testamenti ad excludendum potens jus quo Actoris oppressum est, immo capacem eum reddit ipsa transactio: nam si transigentes, et excetris eum incapacem considerarunt ex verbis testamenti, seu inquam contractus, quo maioratus est institutus ad bonorum ipsius maioratus successionem, cur super eisdem met bonis, in quibus ipsi affirmabant Actorem succedere non posse, transigerunt aliquibus relictis ad ipsius, et fratrum successionem, et descendentes, si asseras pro alimentis transactum esse, hoc tamen verum esset cum successore, et administratore maioratus eo vivente, ut aliqui docuerunt de quibus *Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. n. 22. Mier. de maiorat. 4. p. quæst. 22. n. 95. Cald. lib. 1. recept. quæst. 23. n. 114. Pater. Molin. disp. 557 Rosent. de feud. cap. 9. conclus. 22. Surd. cons. 80. Lancer. variar. lib. 3. cap. 15. a n. 207. Fusar. de substit. quæst. 563. n. 8. Menoch. cons. 1236. n. 2. & 5. Mat. Bart. in L. si fundo Cod. de transacione.* Ratio est quia pro illo tempore vivente administratore is usufructuarius est, et potest de fructibus disponere, transigere verò demittendo possessionem eorundem, aut aliquorum bonorum, ut factum est ad Actoris, et eorum successorum successionem post mortem administratoris, ut actum est fol. 528. versiculo *nullo modo extat ergo nullitas ex viceribus ipsius transactionis, et operatur ipsa transactio Actorem non esse incapacem, quem ad bonorum successionem admittunt, prævaluit enim veritas omni opinioni L. regula licet qui ignoravit ff. juris & fact. ignor. Perpararunt*

traverunt ergo viri boni illius tempeſtatis tranſactionem, ſed vir bonus eſt quis, qui conſulta Patrum, qui leges, juraque ſervat, illi vero coniventibus oculis jure repugnante de quo ſupra, non tamen credo, reſeſſus æquoris, non nullitatis peractæ, neque denique conſtitutionis ſed odio, et poteſtate conſulerunt; utrunque enim odium, et poteſtas perſiſtebant apud illuſtriſſimum Comitem Viceregem tranſigentem, illud ex cauſa nubendi abſque voluntate diuturno tempore perſeſerans, iſtud ex officio, quo fungebatur, ſed potentes, non proſunt, ſed obſunt, nam quamquam ſolis poſſunt prodeſſe potentes, non proſunt, potius plurimum obſeſſe ſolent, ſic enim ex tranſactione conclamare poterat Actor, quæ non ſolum ſibi, ſed parentibus obſeſſe poterat, quia ex illa potius orta fama, qua magnam Eduardi nobilitatem obtruncare contenditur, ad cujus favorem fatius dictum: cæterum cum nulla potentia longa ſit corrente jam tempore regia reſtitutione, Actor reſtituitur tutus relaxatione juramenti, & regio reſcripto, & probationibus quibus illuſtratur, nobilitas Eduardi, & deſcendentium illius aggreditur cum Actore ad illam tranſactionem annullandam, & verificandam matris per illuſtrem familiam, in qua nihil non laudabile, nihil per horribile aut fædoſum ad impediendam maioratus ſucceſſionem à patre ſibi jure, & *Ord. lib. 4. tit. 100.* relictam, ut bene decantarunt ſapientiſſimi collega, dubia etiam ex verbis privilegii dirimentes, & non alia ad amiſſionem ſtudioſe ei calcantes, quæ tranſcribere non licet, ſed cum illis ex propia etiam tranſactione proprio ſucceſſori maioratum tranſferre. Uyſſipone 7. Julij 1648. *Gama.*
Pars III.

Ardua, & magni ponderis cauſa ¹²³ inter Regni proceres exactiſſimum poſtulat examen. Bonorum, maioratus, & comitatus contentio ſublimiores ſuper ſanguinis puritate ſuſcitatur, & involuit quæſtiones; periculolum ſane judicium, ſed neceſſarium, in indaganda, & judicanda dicta ſanguinis puritate conſiſtit totius hujus proceſſus cardo, illum Sapientiſſimi Patres in quatuor dividunt controvertias doctiſſimè proſectò, & loculenter de more diſcuſſas.

Et quanvis inſpecta quatuor uni- ¹²⁴ formium votorum conformitate reſvideatur evicta, & per conſequens conſeſſim ſcribi deberet ſententia ex *Ord. lib. 1. tit. 6. §. 1. cum ſequentibus*, ita ut ſi attenderetur dictæ ordinationis forma, ſequentibus judicibus interdicitur ſit via ulterius deliberandi, niſi in ea parte, in qua eſſet in votis aliqua differentia, & cum nulla reperiatur, ceſſare videbatur judicium.

Nihilominus tamen hic proceſſus non videtur regulandus ſecundum legem extraordinariam ſequitur viam virtute reſcripti regalis ſecundum quod omnes ſeptem judices de meritis indiftincte tenemur deliberare, & poſt emiſſa vota ante publicationem inviſtiſſimum noſtrum Regem omnium certionem facere, qui providebat in caſu ſecundum quod ſibi juſtius viſum fuerit, Reges enim de poteſtate ordinaria cum juſta cauſa poſſunt diſpenſare circa legem humanam, & juſ poſitivum *Cov. lib. 3. reſolut. cap. 8. n. 8. per totum Xuaves in repetitione quoniam in prioribus Cod. de in officios testament. in declaratione ad Leges Regni Limit. 2. n. 15. per totum Cabed. 2. p. deciſ. 79. n. 2. & 9.* quo jure juſtificantur reſcripta commiſſionum de quibus lo- ¹²⁵
quitur

quitur *Ord. lib. 3. tit. 97. in principio, & §. 1. ibi. tiradas da via ordinaria*, et cum similes processus ob eorum gravitatem Senatoribus certis, & à Rege electis & de ejus speciali mandato committuntur, non subjiciuntur Ordinationis formæ, ideo que in illis derogatio legum inferri non solet, quia peculiarem desumunt naturam, ex verbis rescripti quæ semper sunt attendenda *cap. inter dilectos §. cæterum de fide instrumentorum Bart. in L. fin. §. idem quaesisti ff. de conditione indebiti Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 20. n. 7.* quæ necessario præmittenda sunt, ut bene fundentur sequentes deliberationes, aliàs enim supposita concordia dominorum præcedentium, frustra deliberemus, quia deliberationes nullæ sunt.

126 Deinde etiam necessario supponendum est in præsentī de jure primogenitura Domini Ferdinandi à Castro patris Actoris, nec per consequens de jure ipsius Actoris, in dubium est enim fuisse filium legitimum, et primogenitum, Actorem quæ nepotem Comitis Domini Didaci à Castro Insignis nostri temporis viri omni ævo memorandi, propter laudabilem illius animi integritatem, et admirandam virtutis justitiæ observantiam; et licet dictus Ferdinandus ante patrem obisset relictis filiis, hos non excludunt clausulæ institutionis, imo expressè præferunt filio secundo genito, unde solum investigari oportet, an dictus Ferdinandus sit ex alia maioratus clausula exclusus propter matrimonium contractum cum Domina Catherina; aliàs enim nisi reperiat expresse exclusus reperitur expresse admittus, et præferendus est, et consequenter ejus filius Actor.

127 Ad perfectam igitur facti cogni-

tionem, & illius veram decisionem, sequentes disputabuntur quæstiones. Prima, an clausulæ maioratus omnia bona in illo comprehendant, et afficiant, an vero aliqua ab illis sint exempta. Secunda quæstio, ex quibus maioratus clausulis intendat Rea, ejusque patrem ab illo excludere. Tertia quæstio, an valida esset transactio facta super hujusmodi bonis confirmata regio diplomate. Quarta super reconventionē, quam Rea postulat ab Actore bona virtute transactionis obtenta, et possessa, quibus plenè discussis tota exhaurierur materia.

Prima quæstio, an omnia bona maioratus verè subjiciantur illius clausulis.

Accedens igitur ad primam quæstionem prænotandum est, antiquum Dominum Didacum à Castro quartum Actoris Avum hunc instituisse maioratum simul cum uxore Domina Leonora de Taide ut patet, cui vinculavit tertias bonorum, & legitimas filii Ferdinandi Tritavi Actoris de ejus concensu, & alios antiquos maioratus, quos possidebat, illum videlicet, quem instituit Domina Margarita in loco vulgo nuncupato *da casa branca*, & alium, quem instituit Domina Beatrissa de Vilhena, & facta sit omnium vinculo quasdam apponere conditiones sub exclusionis pœna.

Planè onera, & conditiones appositæ ab institutoribus solum comprehendunt bona propria ipsorum, legitimas que filii de ejus concensu vinculatas, non vero maioratus antiquos ab aliis institutoribus institutos, cum enim successores illos non perceperint à dicto Domino Didaco, sed ab aliis institutoribus, non poterant respectu bonorum novis conditionibus

ditionibus g avari juxta regulam tam
in *L. ab eo Cod. de fideicomissis L.*
unum ex familia § si de falsidia ff. de
legat. 2. L. si arrogatur cum simili-
bus ff. de adopt. tenet intermis Molin.
de primog. lib. 1. cap. 8. n. 21.

130 Quod confirmatur quia pater non
tenetur filio relinquere, nisi solam
legitimam; quod verò extra ipsam
est, sibi liberum manet, & alienare
in quavis personam potest *Authen-*
tic. de triente, & simisse §. 1. collect.
9. Authentic. ut liceat matri, & avia
in prædicta collect, unde cum reli-
quum extra dictam legitimam, filii
non debeat, ideo non inconvenit
patrem rei suæ legem pactum, vel
conditionem quam voluerit adjice-
re L. in re mandata Cod. mandati, L.
traditionibus Cod. de pactis, & hæc
est ratio propter quam institutor in
maioratu ex instituto potest gravare
successores, quibuscunque condi-
tionibus dummodo honestæ fuerint
Surd. consil. 215. n. 17. & 18. cum
sequentibus Franciscus Molin. de ri-
tu nuptiar. lib. 3. quæst. 29. n. 5. &
6. ubi n. 21. expresse docet dicta
onera, & conditiones, non compre-
hendere legitimas filiorum, quas lu-
crabuntur, non obstante quod di-
ctis conditionibus non paruerint
Surd. ubi proximè, Mantica de con-
jecturis ultimarum voluntatum lib. 11
tit. 18. n. 12. 13. & 14. Ex quibus
dictos antiquos maioratus in hac ul-
tima institutione noviter vinculatos
non subjici novis conditionibus ins-
titutoris, qui illos non instituit con-
stanter de libero, dictis que conditio-
nibus non obstantibus Actorem tan-
quam legitimum, & unicum filium
primogeniti Ferdinandi, eos obtine-
re debere judico, quando in actis non
apparet ex antiquis, & propriis insti-
tutionibus dictorum maioratum
ulla clausula, quæ illum excludat,
& hæc de prima quæstione.

Pars III.

Secunda quæstio ex quibus clau-
sulis excludatur pater Actoris.

In hac quæstione controvertitur ex 131
quibus clausulis maioratus Rea in-
tendit Actorem, ejusque patrem à
successione illius excludere; plane
duæ clausulæ reperiuntur, quæ pa-
trem Actoris excludunt. Prima eo
quod duxerit uxorem Dominam Ca-
therinam sine concensu, licentia, vel
consilio patris, vel avi de qua fol.
117. vers. & fol. 118. Secunda inveni-
tur fol. 117. ex qua præ tendit Rea
Ferdinandum patrem Actoris exclu-
dendum fore, propter ignominiosum
matrimonium ex quo notorium fami-
liæ resultavit detrimentum.

Quod igitur attinet ad primam 132
clausulam de conditione apposita
ab institutore ne successores ducant
uxores sine concensu vel consilio
parentum, vel avi, tres casus distin-
guendi sunt. Primus est quando in
maioratu apponitur conditio ne du-
catur uxor sine concensu, & volun-
tate patris, & in hoc casu rejicienda
est conditio tanquam impeditiva li-
bertatis matrimonii per text. in *L.*
cum tale §. si arbitrato ff. de condit.
& demonstr. in terminis Molin. de
primog. lib. 2. cap. 13. n. 35. versic.
in primo casu Costa in dicto §. si arbi-
tratu ampliatione ultima à n. 2. Frã-
ciscus Molino de ritu nuptiar. lib. 3.
quæst. 29. n. 22. qui plures Docto-
res cumulat, & dicit communem,
à qua fere nullus dissentit Gam. de
cij. 314. Fontanel. de pactis nuptial
clausula 6. p. 5. à n. 1.

Secundus casus est quando con- 133
ditio apponitur si duxerit uxorem
sine consilio parentum, hæc condi-
tio non rejicitur, imo successores te-
nentur eam adimplere subpcena pri-
vationis maioratus, vel relictæ, ut est
cõmunis ex eodem *Molin. de primog.*
dicto cap. 13. lib. 2. n. 36. Fontanel.

Q 2

ubi

ubi supra n. 84. *Francisco Molin. de ritu nuptiarum dicta quest. 29. n. 7. cum sequentibus*, et ratio est quia filii tenentur sub culpa lethali consilium parentum, circa matrimonium, petere, et juri naturæ convenit, ne filii, qui sub paterna sunt potestate citra patris consilium aliquod de re tam gravi, ut est matrimonij vinculum, à quo totum vitæ institutum pendet, deliberare, ut comprobatur in terminis *Sanch. de matrimonio lib. 4. disput. 23. n. 10.* ex qua ratione satis justificatur honestas dictæ conditionis, cui filij tenentur obedire sub pœna privationis relictæ ut est communis opinio de qua supra.

134 Tertius casus est quando disponens in conditione simul apposuit quod ducatur uxor de consensu, & consilio parentum promiscue utens dictis verbis; planè in hoc casu, cum diversa sint consilium, & voluntas sustinebitur conditio sine rejectione propter verbum consilium, ratio est quia vitato uno, alterum non vitatur in separatis *L. 1. §. penultimo ubi Bart. & ceteri omnes ff. de verbor oblig. & uno ex separatis sublato alterum non tollitur L. si domus ff. de servitut. verbum præd.* unde licet rejiciatur conditio de non nubendo sine consensu parentum tanquam impeditiva libertatis matrimonij, non rejicitur altera de nubendo cum consilio, quam adimplere tenentur successores in maioratu, ita tenet in terminis, & cum iisdem fundamentis *Francisco Molino de ritu nuptiar. lib. 3. cap. 29. n. 10.* quanvis enim disponens requisierit voluntatem, & consilium, & videatur duo copulative requirere; rejicitur tamen conditio consensus, & sustinetur dispositiva in consilij conditione, ut declarat dictus *Molinus de ritu nupt. dicto cap. 29. n. 10. Fontanel. dicta p. 5. de pactis nupt. glos. 3. aliàs 5.*

clausula 6. n. 85. *Cephalus cons. 319. à n. 42. & 47. Rebello de oblig. justitiae lib. 18. quest. 16. litera E, vel F. Henriq. de matrimonio lib. 11. cap. 12.*

Quæ juris resolutiones nostræ hypothese applicatæ convincunt Domini Ferdinandi patris Actoris indubitabilem exclusionem, quanvis enim in dicta maioratus institutione apponatur clausula de non nubendo sine consensu parentum propter quæ verba videatur talis conditio rejicienda tanquam impeditiva libertatis matrimonij, nihilominus tamen cum in eadem clausula exprimantur verba importantia consilium, ut duplicatis vicibus reperitur in dicta institutione fol. 117. vers. ibi:

Enão tendo as ditas mulheres assim solteiras, como viúvas pay, nem mãy, a que peção licença para seu casamento serão obrigados caçar com conselho de seus parentes honrados dos mais chegados.

Et inferius eodem fol. versic. ad finem, & fol. 118. in prædicto ibi:

Porém em nenhum caso podera o filho, nem filha (posto que maior de vinte e cinco annos seja) caçar sem as ditas licenças, e conselho assima ditas sob as mesmas penas.

Rejecta conditione voluntatis sustinetur alia conditio consilij, tanquam valde conveniens honestati ob communem bene institutæ Reipublicæ rationem, secundum supra dictas communes traditiones, quibus edocemur, quod in sensu dubio, conditio interpretanda est in sensu honestiori, ut interminis tenet *Henriques de matrimonio dicto lib. 11. cap. 12. litera N.* Conditiones enim quæ per se ad actum aliquem faciendum juvant, non impedimenta, sed patris adjumenta censenda sunt ut etiam in terminis

terminis docet *Rebello de obligatione iustitie lib. 18. quest. 16. litera N.*

136 Juvant vulgaria juris axiomata, quod indubio interpretatio facienda est, quæ inducat validitatem actus, quoties ff. de verborum L. si quando

143 in prædicto ff. de legat. 1. cum vulgaribus ad subvertendum igitur institutorum iudicium, & ad extirpandas conditiones ob institutionibus adeo maturo consilio appositas ad maiorem sui maioratus conservationem, familiæ, posteritatis que suæ splendorem, & augmentum diligenter prius, & acuratè investigari, & examinari oportet, an ex aliquibus juris principiis sustineri, & validari queant antequam ad earum extirpationem prorumpatur, quæ acurata diligentia, & interpretatio circa voluntates defunctorum magis sustinendas, & adimplendas, quam everteudas juris civilis regulis magis adaptatur *Surd. conf. 44. n. 21. Cardinal Tusch. tom. 1. litera A conclus.*

136. unde cum supra dictæ conditiones sustineri possint in vim consilij rejecta conditione arbitrij ex communi Doctorum traditione, exulare debet illarum rejectio, imo secundum voluntatem institutorum, quia Dominus Ferdinandus conditioni obtemperavit requirens prius consilium parentum quam uxorem duceret indubitabiliter venit excludendus, & justè poterant parentes illum excludere virtute clausulæ maioratus.

137 Benè præsensit Sapientissimus dominus, qui primo loco deliberavit, hanc distinctionem inter consilium, & consensum, & quod clausula institutorum sustineri poterat, saltem in vim consilij, eo ipso quod institutores expresse de consilio fecerunt mentionem; ideoque ad aliam recurrit Doctorum distinctionem, quod licet conditio ducendi uxorem cum consilio parentum non re-

jiciatur, quia non adversatur libertati matrimonij, petere namque tenetur consilium, sequi vero minimè, ut tenet *Panorm. in cap. ex parte n. 4. de constitut. Menoch. confit. 69. n. 17. & 18. volumine 1. Sanch. de matrimonio lib. 1. cap. 34. n. 24.* Hæc tamen conclusio à Doctoribus limitatur in casibus, in quibus non satis est petere consilium, sed necessario sequendum est, tunc enim etiam conditio consilij rejicienda est sicut conditio petendi consensum, quia æqualiter libertati matrimonij obstant, tenet in terminis *Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 38. Sanch. ubi proximè n. 25. Franciscus Molinus de ritu nuptiar. lib. 3. quest. 29. n. 11.* Deducit autem Sapientissimus dominus obligationem, & coactionem sequendi consilium ex clausula maioratus ibi: *Et em nenhum caso poderá a filha, ou filho casar sem as ditas licenças, e conselho, assima ditas.*

Verum tamen dicta illatio, & dictus sensus non bene deducitur ex dictis verbis, neque ex aliis, quæ in institutione reperiantur, verba enim supra citata tantum sonant nullo modo matrimonium contrahi sine consilio parentum, quod intelligitur sine consilio requirendo, & quis dubitat, vel dubitare potest dictæ conditini satisfacere successorem maioratus contraxerit matrimonium, quin prius requireret consilium parentum licet post illud requisitum non sequatur, verba enim intelligi debent, quatenus propria eorum significatio patitur *L. cum lege ff. de testamentis L. 1. §. quod autem ff. de aleatoribus cap. ad audientiam 12. de decimis cum vulgaribus.*

Institutores in prædicta clausula non loquuntur de requirendo consilio, neque præcise obligant ad illud sequendum, sed simpliciter præcipiunt quod matrimonium non ali-

ter contrahatur sine consilio parentum, an autem requirere, vel precise sequi teneretur, successor, commiserunt, ut ad literam patet ex verbis institutionis, unde iste casus manet tanquam omissus subjectus dispositioni juris communis *L. commodissime ff. de liber; & posth. L. si eum dotem ff. de soluto matrimonio*. Jus autem commune, & Doctorum traditiones, de quibus supra dictant in dictis casibus satisfieri, requirendo consilium, sed successorem requirentem non teneri illud sequi. Planè dicta juris traditio bene adaptatur verbis dictæ clausulæ; verum est enim dicere successorem consilium requirentem, licet illud non sequatur parere conditioni quia verum est sine consilio non duxisse uxorem, quod solum requisivit institutor.

140 Ut igitur durior obligatio, & onus gravis induceretur ut ex adverso consideratur, oportebat exprimi in dicta clausula, quod requirens consilium teneretur illud sequi, ut expresse docent supra dicti Doctores *Sanch. Franciscus Molinus de ritu nuptiar. & Molin. de primog. in locis supra citatis*, & indubio nemo est duplici onere gravandus *L. navis onusta §. cum autem ff. ad legem Rodiam de jactu L. sticho in fin. ff. de usufruct. legato cum vulgaribus*, & in casu supposito dupliciter gravaretur successor ducendo, scilicet, uxorem cum consilio parentum, eo quod teneretur illud sequi. Tandem si talis præsumptiva, vel potius divinatoria interpretatio admittatur, corrumpit conditio contra voluntatem institutorum, si vero nostra literalis interpretatio magis conformis verbis simplicibus institutionis admittatur, sustinetur actus, tenet conditio, observatur intentio institutorum quibus secundum juris regulas hæc admittenda est, illa autem spernenda.

Sed quia quatuor gravissimi patres 141 hanc rejiciunt conditionem ex supra dictis fundamentis, vel quia videlicet reddet absolutum parentum arbitrium vel quia licet consilium respiciat obligat (ut intelligunt) successores ad illud sequendum contra communis juris, & Doctorum traditiones, de quibus supra, & contra literalem interpretationem clausulæ quæ talem coactionis sensum non admittit, & causa gravissima est, gravissimum que importat præjudicium, ideo liceat hic aliquantulum immorari, & rem hanc strictius ponderari.

Videatur *Bartulus in L. 1. §. si plures ff. de exercitans actione num 3.* quem citat ad nostram speciem *Franciscus Molino de ritu nuptiar. dicto lib. 3. quest. 29. n. 11.* ubi dictus *Bartulus* refert in quibus, quis tenetur requirere alterius consilium, & non sequi, & in quibus quis tenetur requirere, & sequi, & plures distinctiones facit, & nunquam obligat ad sequendum consilium, nisi quando, qui illud præbere debet, est particeps officij, ponitur exemplum in textu qui videtur expressus in materia in *L. Mævium. & Titium in præd. 48. ff. de administrat. tutorum* ibi enim *Mævius* cujus consilium testatur requisivit, erat particeps officij, quia simul erat tutor, & ut consilium requisitum necessario sequeretur, oportuit adjicere testatorem illa verba, quod sine eo fieret, irritum esset, ex quibus deducitur coactio sequendi consilium, supposito quod irritatur actus sine illo factus, & in super requirit *Bartulus* quod qui præbere debet consilium sit particeps officij, aliàs licet requiratur de honestate, non datur obligatio ad illud sequendum, ut est textus expressus in *L. quidam decedens 6. §. Papinianus ff. de administratione*

tratione tutorum, & ibi idem Bartulas, & ratio est, quia attento iure civili nemo ex consilio obligatur *L. 2. §. final ff. mandati L. consilii 47. ff. de regulis juris* & Decius & Cagnolus.

143 Ex dictis igitur legibus expressis, & Bartoli doctrina evidenter convincitur quod ad hoc ut consilium quod requiritur necessario sequendum sit, oportet adjici verba, quæ irritent actum sine illo factum, ut in super, quod qui præbere debet consilium sit particeps officij, aliàs requiritur solum de honestate secundum juris regulas, unde cum in præfenti solum imponatur obligatio non decendi uxorem sine consilio parentum, sine ulla alia adjectione verborum, ex quibus deducatur coactio sequendi consilium, intelligitur secundum juris regulas de consilio requirendo, non tamen bene ex tali requisitione infertur necessario sequendum ut sic sustineatur nostra clausula, & conditio in vim consilij.

144 Accedit quod ipse pater Actoris Dominus Ferdinandus soli conditionem imposuit de non ducendo uxorem sine consensu avi vel patris ut patet fol. 674. & quanvis non valeat conditio de non nubendo sine consensu patris, imò rejiciatur, hoc intelligitur si apponatur ab extraneo, non tamen si aponatur ab ipso contrahente, hæc enim valida est, & honesta, ut est textus expressus in *Cap. super eo de conditionib. appositis, & ibi: Panormit*; & hoc sive apponatur de presenti, futuro, vel de præterito, ut tenet in terminis *Sanch. de matrimonio lib. 5. disput. 6. per totum*, cum igitur pater Actoris sibi justam, & honestam conditionem imposuerit, sibi, & non aliis imputare debet, quid inde sibi resultaverit *L. inter cohæredes §. quod ex facto ff. familie erciscund.* Præcipue quan-

do exclusio, & privatio maioratus facta per Avum Ferdinandum casu quo pater Actoris duxerit Dominam Catherinam sine consensu vel patris Domini Didaci à Castro celebrata fuit post conditionem sibi appositam ab ipso Ferdinando patre Actoris ut patet ex documentis. Cum igitur non solum clausula maioratus sed consensus proprius patris Actoris præcederent, declaratio postea subsequuta antiqui Domini Ferdinandi censetur facta ratione tractatus præcedentis *L. 4. §. unde queri potest ff. de manumiss. L. qui in aliena §. si is qui putabat ff. de acquirend. heredit. cum aliis de quibus Mascard. de probat. conclus. 619. n. 2. conclus. 1239. n. 8.*

Nec dubitari potest de validitate dictæ declarationis factæ ab antiquo Domino Ferdinando, quia in dicta declaratione nullam novam conditionem opposuit, sed solum fecit declarationem quod institutores nullam voluerunt in sua progenie, & familia vel minimam sanguinis hebraei maculam, quod quidem non adversatur, neque repugnat, imò maximè adaptatur clausulis institutionis, et adjecit quod si pater Actoris duceret uxorem dictam Dominam Catherinam propter communem dictæ maculæ opinionem privaretur maioratu; planè declaratio voluntatis institutorum non prohibetur, imò permittitur ultimis possessoribus præsertim illis, qui dictam voluntatem potuerunt intelligere ab institutoribus, ut cum multis quos refert, et sequitur tenet *Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. n. 38.* Unde cum dictus Ferdinandus Avus patris Actoris id poterat intelligere, et voluntatem percipere à patre institutore, qui simul cum illo maioratum instituit, indubium est posse facere dictam declarationem.

146 Præsertim quando ex dicta declaratione nihil aliud resultat, nisi quædam prohibitio ducendi uxorem certam, & difinitam sceminam, ut fuit Domina Catherina, planè hoc præceptum non est absolutè impeditivum matrimonij, sed solum talis matrimonij, quod honestum, est & præcisè servandum *Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 28. Mieres de maior. 1. p. quæst. 51. ex n. 2. Castilb. controvers. lib. 6. cap. 128. à n. 16.*

147 Et quanvis hæc prohibitio non fuisset facta à primo institutore respectu certæ personæ, dictus Dominus Ferdinandus tritavus Actoris, ut pote successor immediatus institutori, & qui illum cognovit, & tractavit, bene poterat generalitatem clausulæ, quæ generaliter matrimonium omne prohibuit, ex quo familiæ resultaret dedecus, & ignominia, accomodare, & applicare conjugio aliquis certæ scemina, ut contingit in præsentī: & tanti effectus est hujusmodi declaratio ultimi possessoris ut dicit *Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. n. 38.* iudices eam teneri, sequi, vel saltem summe considerare, & æstimare debere, eo maximè quando dicta declaratio non repugnat, imo adaptatur institutioni, & in superfundatur in conditione honesta, quam pater Actoris sibi apposuit, quam certum est sibi apposuisse respectu dictæ Dominæ Catharinæ, ex toto etenim hoc processu, & ex epistolarum multitudine, colligitur solum unius sceminæ matrimonium patri Actoris fuisse prohibitum, quod cum in jure licitum sit, & honestum, non video quam talis conditio sustineri nequeat, & hæc dixisse sit satis de prima clausula.

Secunda clausula.

148 Secunda clausula maioratus ver-

satur circa matrimonium ignominiosum; quo nobilitas familiæ denigratur. Non dubitatur de validitate & honestate dictæ clausulæ nec in super dubitatur de illustri protapia dictæ Dominæ Catharinæ ex omni parte, excepto ejus quarto Avo Eduardo Brandaõ cognomine Mago, super quo sola, & tota est controversia an legitime probetur esse ex sanguine hebræorum, ut vere locus sit in hoc casu prædictæ clausulæ.

149 Contra dictum Eduardum sequentia apponuntur, primum fama, & communis hujus Regni reputatio, quod esset ex sanguine hebræorum. Secundò, diploma regale invictissimi Regis Joannis hujus nominis Secundi, ad ejus, suorum que descendendum bona non confiscanda. Tertio dispensationes Aires da Silva, & Petri da Silva fratrum Avix Actoris, & Ferdinandi de Lima Brandaõ descendens etiam eadem via, quæ currunt à fol. 91. usque ad fol. 99. ad obtinenda insignia militaria.

Quo ad famam testes, & documenta quibus probatur

150 In primis advertendum est per famam in antiquis plene probari puritatem, vel maculam sanguinis, quia omnis origo, stirps, seu radix quando agitur de genere antiquo probando planè, probatur per famam *Mascard. de probat. conclus. 60. n. 7. & conclus. 512. à n. 1. cum sequentibus, & conclus. 804. n. 2. 4. 5. & 6. Menoch. lib. 6. præsumpt. 15. n. 48. Boerio decis. 13. n. 16.* multis comprobatur *Escob. de puritate sanguinis 1. p. quæst. 10. §. 2. à n. 15.* Sed quia dicta fama multoties falax, & falsa est, regula à Doctoribus traditur, quod quando in antiquis fama est constans, & inconcussa, tunc ut vera amplectitur, & legitime probatur *Menoch. consilio 191. n. 86. tom. 3. Mascard. de probat. conclus. 748. n. 10. Valencuela consil. 92. n. 191.*

152 *et ſequenti*, unde quando fama eſt uniformis, & conſtans, imo varia, & cum contrarietate aliqua, nihil probat ſecundum *Bald. in L. conventicula n. 8. Cod. de episcopali audientia Valencuel. dicto conſil. 92. n. 194. pluribus exornat in terminis Escobar dicta parte de puritate ſanguinis queſt. 10. §. 4. n. 6. cum ſequentibus*, quod intelligitur in probanda nobilitate, & puritate.

153 Secundò neceſſariò animadevertendum eſt quod in probatione qualitatum generis non eſt inſpiciendum quod in teſtibus circa famam ſit omnimoda uniformitas, & conſtantia abſque contrarietate, ſeu varietate ulla, ut alias in jure generaliter requiritur in probatione famæ, & ratio eſt quia prædictæ qualitates puritatis, & maculæ velut accidentia inviſibilia conſiderantur, & nullo actu extrinſico & viſibili, & ſignaculo exteriori diſcernuntur ab aliis contrariis qualitatibus *Gutierr. lib. 3. præcticar. queſt. 10. n. 17. Menoch lib. 6. præſumpt. 60. n. 4.* unde nec percipi, nec agnoſci eſt poſſibile uniformiter maximè cum proveniat à factò antiquo maiorum, quod notum eſſe non poſteſt omnibus qui nunc vitam agunt, & ideo expoſitæ ſunt dictæ qualitatis diverſi hominum judiciis, nec probari poſſunt omnino abſque contrarietate, & diverſitate, præcipue qualitas maculæ circa quam

154 contrarietas invenitur nam puritas pluries uniformiter probatur, & quod dicitur quod ſtabilitas, & uniformitas in probatione requiritur, intelligitur vel in caſu recenti, & publico, quia in factis, quæ oculis non patent, nec aperte omnibus conſtant, in quibus ſcientia communis non præſumitur, ſed obli-vio vel etiam in antiquis in probatione nobilitatis, & puritatis.

155 In probatione verò maculæ nihil

Pars III.

mirum ſi detur in conſtantia, & varietas, & teſtes aſſerant aliquos eſſe puros, quia fortasſe maculam non audierunt, et ignoraverunt, quod nihil probat, cum ſint aliqui, contrariam qui noverint maculæ qualitatem; hæc omnia tanquam neceſſaria ad præſentem inſpectionem transcripti ex *Escobar. omnino videndo de puritate ſanguinis 1. p. queſt. 10. §. 5. a n. 27. uſque ad finem* ubi multis comprobatur in probanda nobilitate admitti famam conſtantem ſine ulla contrarietate, ſecus in probanda macula cujus veram probationem n. 23. remittit judicis prudentis arbitrio qui arbitratitur ex fide teſtium, rationibus, & veresimilitudine, quas ipſi teſtes afferunt vel ex aliis, quæ in materia concurrere poſſunt, & hanc regulam probationis tanquam certiore in hac ſpecie ſolū judicat, & approbat.

Tertiò prænotandum eſt famam probari debere per plures teſtes ad minus ſeptem ut tenet *Escov. de puritate ſanguinis 1. p. queſt. 10. §. 4. n. 14. & 2. p. queſt. 9. §. 3. n. 72.* deinde pauciori numero teſtium affirmantium pro macula quam pluribus affirmantibus pro puritate credendum eſt, & ratio eſt ut ſupra diximus in ſecundo notabili, quia in antiquis, qui dicit aliquem eſſe purum non probat quia poſteſt ignorare ejus maculam quæ probatur ab aliis teſtibus de illo ſpecificè deponentibus, ideo que ut puritas per famam probetur, debet eſſe fama conſtans, ſtabilis ſine varietate, quæ veritas in probatione maculæ non tollit fidem aliorum teſtium de illa teſtificantium ut proximè probavimus in ſecundo notabili, eſt, et alia ratio, quia puritas ſanguinis provenit ex longiori factò ſumptæ fidei Catholicæ ſemper, et intrepide obſervatæ à maioribus omnibus

R

afque

absque eo quod memoria sit ejus, qui primo eam fuerit amplexus, atque ita ut qualitas ab antiquissimo, & incognito facto proveniens, & ideo intellectu imperceptibilis difficilime, & vere nosci potest, macula verò licet etiam proveniat ab alio facto, est tamen factum propinquius memoriæ hominum, nempe ab observatione factæ, & legis contrariæ nostræ Catholicæ, quæ omnia, & si antiqua non adeo longinqua unde succedit Bartoli doctrina communiter recepta in *L. Carbonianum* 3. §. *duæ ff. de Carboniano edicto docentes* non ita credi test. deponenti de facto, longinquo sicut creditur deponenti defacto propinquo, unde testes testificantes de opinione maculæ magis creduntur, tanquam de re magis speciali, & propinquiori memoriæ hominum, & debent contrariis præferri, et hanc opinionem ex hoc fundamento sequitur, & multis comprobatur *Escovar de puritate sanguinis* 2. p. *quest.* 9. §. 3. n. 32. & 54. & 1. p. *quest.* 10. §. 5. à n. 17. cum sequentibus.

158 Quæ juris resolutiones nostræ hypotesi, & actuum probationibus tam Reæ, quam Actoris applicare non parvam levem præbent ut judicis arbitrium in tanta varietate, veritatem possit elicere, si veritas, et certitudo in retam dubia, et antiqua possit consequi. In primis ad favorem Reæ novem testificantur testes de auditu publico maculæ Eduardi Brandaõ. Verum tamen hæc testium probatio de auditu per se non constituit veram, & plenam probationem, quanvis enim *Lara relacus ab Escovar de puritate sanguinis* 1. p. *quest.* 9. §. 4. n. 31. tenet testes de auditu in antiquis plene probare maculam generis, licet nuditer deponant, nec rationem Actoris que auditus expresserint, nihilominus

159

160

idem *Escovar supra citato loco* n. 33. dictam opinionem doctissime damnat, & impugnat, quia per illam aperitur via inimicis calumniandi, & maculandi familias aliàs nobilissimas, unde sola audirus probatio, etiam in antiquis non sufficit, nec plene probat nisi simul concurrat fama cum aliis adminiculis, ut tenet *Escovar dicta questione* 9. §. 4. n. 43. *Cabed. 2. p. decis.* 73. n. 13.

Ut igitur solis testibus de auditu plena adhibeatur fides, plura necessaria sunt requisita quæ *Escovar dicta quest.* 9. §. 4. à n. 70. quæ hic non inveniuntur, ideo que probationem Reæ circa Eduardi maculam per dictas testes si non absolute rejicio, legitimam tamen easdem sufficientem non judico; parvi autem penderem varietatem aliquorum testium etiam ipsius Reæ affirmativum dictum Eduardum ab aliquibus reputari pro hebræo, ob aliquibus pro orthodoxo, quia ut supra resolutum est in tertio notabili, dicta varietas ut plurimum accidit in probatione maculæ, nec impedit quominus possit probari per alios testes, et adminicula sufficientia ad inducendam plenam probationem.

Dixi non rejiciendam probationem Reæ, quia probatio de auditu adminiculata probat *Cabed. 2. p. decis.* 73. n. 13. et dicta probatio Reæ in multis coadjuvatur probationi Actoris, non solum ex testibus infus, sed etiam ex documentis ab ipso oblatis. Principalis Actoris inquisitionis testis, et omni exceptione maior propter ejus officium, et rerum antiquarum notitiam est Frater Franciscus Brandaõ fol. 299. qui ex rationibus, et motivis sumptis in dicto testimonio persuadetur, et affirmat dictum Eduardum esse exterum, et natione Anglium, sed non dubitat de vulgata fama

fama hujus Regni quod ille eſſet vulgo reputatus pro hebræo ut fol. 301. verſ. et fol. 302. verſ. inſinuat matrem etiam Luſitanam, quæ ei vulgo datur, fuiſſe hebræo, et fol. 303. ibi e quanto andar divulgada fama contra a limpeza do dito Duarte Brandaõ em algũs manuſcriptos, &c. Planè certum eſt in jure unicum teſtem de auditu contra producentem, maxime in antiquis plenam effi- cere probationem *Escov. de puritate ſanguinis* 1. p. quæſt. 6. §. 1. n. 18. quanvis enim dictus teſtis non ſequatur hanc famam, non dubitat de illa, imo expreſſe teſtificatur, inferius videbimus an ſint vera motiva quibus ab illa diſcedit.

165 Cum hoc teſtimonio convenit aliud illuſtriſſimi Comitis de Ode- mira pro Actore fol. 328. verſ. qui aſſerit varie ſuper dicti Eduardi (licet illum non nomet) genere au- diviſſe, alij enim illum aſſerunt Lu- ſitanum, alij Anglum, & ex hac varietate originem ſumpſit variatio facta in ſuis deſcendentibus, circa honores militares, conſtituto enim quod ſit Anglius, manet probata ejus puritas, conſtituto vero quod ſit Luſitanus, ſuppoſitis parentibus, qui illi attribuuntur, inde orta ſuit maculæ fama, & hoc ipſum quod teſtificatur Frater Franciſcus Bran- daõ, concordant omnes fere nobiliſ- ſimi teſtes Actoris, qui omnes teſ- tificantur de puritate dicti Eduardi, eo ſumpto motivo, quod ſit Ang- lius, & ipſe Actor hanc ex Anglia originem fatetur in articulo 35. re- plicæ.

166 Deinde dictæ maculæ fama de qua deponit optimus Actoris teſtis cor- roboratur documentis ab ipſo Acto- re productis contra producentem, in quibus continetur dictum Eduar- dum incolam, & naturalem fuiſſe hujus Regni oppidi da Golegam

Pars III.

fuiſſe; filium ſpurium cujuſdam equitis nobilis Roderici Barba habi- tum ex quadam muliere humilis for- tis conjugata cum viro ſanguinis he- bræi, & advertendum eſt Actorem in articulis replicæ partim fateri di- ctum Eduardum Anglium, partim Luſitanum, Luſitanum fatetur arti- culans ſupra dictos parentes in arti- culo replicæ, & probat documen- tis ſupra citatis, quæ cum ſint ab ipſo producta in actis legitime pro- bant contra producentem in eo con- tenta ex *Bart. in L. Chirographis* n. 2. ff. de adminiſtrat. tut. & in *L. eos* §. ſuper his n. 2. Cod. de his quibus, ut indignis pluribus exornat *Maf- card. de probat. conclus. 915. & con- clus. 916. à n. 1.*

167 Quibus ſic ſuppoſitis inveſtiganda eſt diligenter quatenus fieri poſ- ſit in antiquis origo dicti Eduardi, quia in ſanguinis qualitatibus ex- quirendis, prima origo diligenter inſpicienda eſt *Joan. Gutierr. lib. 3. pract. quæſt. 14. n. 42. & ſequenti*, quia in origine totius rei ſtatus in- cluditur *L. qui id quod 23. ff. de do- nat. L. nam origo 8. ff. quod de vi aut clam*, & quia qualitas ſanguinis ex omnibus aſcendentibus in ſuam progeniem nullo excluſo gradu de- rivatur, quidquid ex aliqua deſ- cendit radice, ejus naturam ſapit, ideo que radix in primis inſpicien- da eſt *cap. dudum 22. verſic. cum au- tem juncta gloſa verbo electionis de electione cum aliis congeſtis per Va- lencuel. conf. 51. à n. 25. cum ſe- quentibus plura cumulat Escovar de puritate ſanguinis* 1. p. quæſt. 6. §. 3. à n. 20. cum ſequentibus, itaque non poteſt dubitari quod ſi dicta radix in ſua origine eſt aliqua macula in- ſecta, hæc inficit, & dirivatur in omnes poſteros, & per conſequens in Actorem.

Duplex igitur origo aſſignatur in

R 2

actis,

167

76

051

168

actis, & probatur ab Actore ascendenti Eduardi alia Anglica, alia Lusitana, ex qua originis variatione per ipsum Actorem articulata, non levis contra ipsum resultat suspicio, ex his quæ *Lara de anniversariis & Cappell. cap. 4. 2. p. à n. 131. Escovar de puritate sanguinis 1. p. §. 3. quest. 6. à n. 7.* unde primo inquirendum est an sit Anglus, vel Lusitanus, quia si Anglus non dubito de ejus puritate, sin vero Lusitanus potest dubitari.

169 Et quod sit Anglius unicum adducitur fundamentum de sumptum ex diplomate incliti Alphonfi Regis quarti, quo dictus Eduardus factus est incola, & naturalis hujus Regni unde arguitur; factus est naturalis, ergo alienigena erat, si enim naturalis esset, frustra hoc privilegium, quod jam habebat, concederetur contra juris regulas *L. 1. ff. ad municipalem L. Imperatores ff. de privileg. credit. cum vulgaribus*, & in dicto diplomate, et prædicta ratione quæ ex illo infertur, fundatur fere omnes testes, qui testificantur de dicti Eduardi nobilitate, & puritate, nec ullum aliud documentum adjungitur ad probandam Angliæ originem nisi dictum diploma.

170 Illo tamen non obstante, resolvendum est dictum Eduardum fuisse, attenda sua origine, Lusitanum, & natum in hoc Regno ut in primis probatur ex documentis ab Actore productis, quæ omnia simpliciter, & sine ulla contradictione illum naturalem hujus Regni, & à parentibus Lusitanis genitum denominant, & cum sint testimonia ab ipso Actore in actis producta, contra illum faciunt plenam probationem ex *Mascard. de probat. conclus. 916. per totam*; probat epitaphium sepulcri si enim Anglius, & alienigena esset maxime oriundus ex nobilissima Du-

cum illius Regni profapia ut Actor articulat, sicut in dicto epitaphio honores, & dignitates obtentæ in dicto Regno expimuntur a fortiori sanguinis qualitas, & origo exprimeretur, nec illi opus erat ad nova prorumpere armorum insignia, sed antiqua illustrissima, & propria familiæ gerere ut bene notavit *Mascard. de probat. conclus. 1146. n. 24.*

171 Constat in super ex certitudine Damiani de Goes ex cujus serie bene colligitur dictum Eduardum fuisse origine Lusitanum quia ibi referuntur honores adepti in Anglia tanquam facinora facta in extero Regno, & si ex verbis dictæ certitudinis colligit Actor Eduardum fuisse purum, quia nullius maculæ fecit scriptor mentionem, quam si haberet non occultaret, magis concludit argumentum pro non occultanda qualitate exteræ nationis, quæ nullatenus nocebat dicto Eduardo, imo illi, descendantibus que suis, maxime proficiebat cum macula noceret, & poterat ratione fortasse amicitia occultari.

172 Nec obstat diploma regale quia non concludit illum esse exterum, imo contrarium ex illo colligitur evidenter, supponendo prius quod dictus Eduardus occasione cujusdam homicidij ab adolescentia sua deseruit patriam suam Lusitaniam profisciscens ad Angliam animo non redeundi, ubi constituit domicilium per Spatium plusquam decem annorum; duxit uxorem, & ibi cum familia sua comorabatur, unde in hoc casu prædictam desertionem propriæ patriæ privilegia ejus naturalis, & originarij amisit & ipse, & filij sui *Ord. lib. 2. tit. 55. §. 3.* tenet in terminis *Mascard. de probat. conclus. 1146. n. 23.* quæ patriæ desertio propter dictum homicidium probatur

probatum ex documento oblato ab ipso Actore.

173 Deinde advertendum est Inclitum Regem Alphonsum quintum non concessisse hoc privilegium dicto Eduardo commoranti, & habitanti in hoc Regno, si enim sic accidisset, concludebat argumentum, sed concessit privilegium illi commoranti in Anglia, ibique domicilium habens, ut patet, ibi *sem embargo de elle viver nos Reynos de Inglaterra*. In quo consistit ut privilegij, ut videlicet originem amissam propter desertionem virtute privilegij recuperaret, & omnibus ejus originariis privilegiis uteretur, ac si viveret in hoc Regno cum domicilium haberet in Anglia quo ad aliquas fortasse merces vel alia quæ ex Anglia moveret in hoc Regnum; phane hoc est verus sensus dicti rescripti, ut insinuatur in certitudine oblata ab ipso actore.

174 Imo ex dicto rescripto colligitur evidenter dictum Eduardum natum esse in hoc Regno, quia si Anglius esset, adjiceretur in eo, non obstante quod esset exterus ut derogaretur *Ordinat. lib. 2. tit. 55. in principio*, secundum quam nullus exterus reputatur naturalis, licet in hoc Regno contrahat domicilium, & ducat uxorem, sed adjiciuntur alia verba respicientia domicilium contractum in Anglia; ibi *sem embargo de viver em Inglaterra* in terminis *Ordination. dicti lib. 2. tit. 55. §. 3.* quæ loquitur de naturali deserente patriam, & in alio Regno habitante.

Ex quibus convincitur dictum Eduardum non fuisse Anglum, sed attenda sua origine Lusitanum, & consequenter fundari in eo fundamento nobilissimas testes deponentes de ejus puritate existimantes fuisse Anglum.

175 Fuit igitur Eduardus cognomine

Magnus lusitanus natus ex Roderico Barba nobilissimo viro, & ex quadum femina conjugata cum viro sanguinis hebræi, ut vulgo dicitur, ut insinuant documenta producta ab ipso Actore, si attendimus igitur patrem adulterum Rodericum Barbam nobilem, & orthodoxum judicabimus Eduardum, sin vero attendimus patrem putativum verum maritum matris, judicandus est neophitus, quæstio est in hoc casu quomodo judicari debet in hac puritatis, & maculæ causa, hanc quæstionem disputat in iisdem terminis *Escovar. de puritate 1. p. quæst. 8. §. 3. dñ 53. & præcipue à n. 58.* ubi ponit casum, quando duplex pater alicui datur, alius puri, & nobilis sanguinis, alter vero maculati, & de vera dubitatur filiatione, plane in hoc certum est excludi prætensorem propter incertam qualitatem duarum personarum quis ex diversis illarum qualitibus certum quod colligi non valet *L. Papinianus 20. ff. de minoribus Valencuel. consil. 1. n. 79.* neque ulla maior datur ratio inspecta proposita quare filius puris judicetur, quam maculatis.

Et magis in specie nostræ hypo- 176
tesis idem *Escovar supra proxime citato loco n. 63.* resoluit hoc dubium cessare quando prætenfor procreatus est ex conjugata cum suo marito cohabitante, nam tunc & si veritatur dubium an ab alio fuerit genitus censetur filius mariti, & non alterius præsumptione juris, et de jure, quæ non admittit probationem in contrarium, ut in *L. filium, & quæ ibi communiter scribentes ff. de his quibus, ut indignis.* Præsertim quando ex instrumentis oblatis ab Actore probatur dictum Eduardum educari in domo matris conjugatæ tamquam filium ejus mariti, tractatus enim, et nominatio paren-

tum sunt veræ conjecturæ filiatio-
nis probandæ ut scribit *Mascard. de-
probat. quest. 789. à n. 1. & 790.
à n. 1.*

177 Quod adeo verum est, ut etiam si
probetur mulierem illo tempore cum
adultero habuisse consuetudinem,
etiam tunc præsumetur filius mariti,
ut multis comprobatur *Mench. de ar-
bitr. lib. 2. centuria 1. casu 89. à n. 20.
ubi n. 27.* extendit etiam si mater af-
firmet filium illum ex proprio mari-
to non fuisse generatum, nec enim
hæc matris assertio filio prejudicare
potest ita regula in *L. etiam ff. de
probat;* verum est quod dicta præ-
sumptio cessat, quando maritus à
domo absuit diu reputatur dece-
nium, et domum recursus, annicu-
lum invenit, ut exemplificat idem
Mench. ubi supra n. 32.

178 Verum tamen de tali absentia legi-
timè non constat, imo probatur dic-
tum Eduardum in domo patris pu-
tativi tanquam ejus filium pro tali
reputatum educari, qui tractatus,
et reputatio tollit omnem suspicio-
nem, et ut hæc everteretur, necessa-
rio liquidioribus, et validioribus pro-
bationibus contrarium demonstrari
debebat, quod in presenti non repe-
ritur maximè quando prædicta præ-
sumptio est juris, et de jure quæ non
admittit probationem in contrarium.

Sit ergo conclusio ex supra dictis,
quod sumus in causa gravissima, cu-
jus decisio pendet solum ex eo, an
dictus Eduardus aliqua sanguinis he-
bræi macula infectus, nec ne? ad
quod exquirendum originem oportet
investigare dicti Eduardi ut su-
pra diximus.

179 Rejeta ergo origine Anglica tan-
quam frivola, et fictitia nullum in-
venio in his actis patrem dicti Edu-
ardi, neque mihi dabitur, nisi Rode-
ricum Barbam, matrem autem con-
jugatam cum viro hebræo, et hoc

probant documenta ipsius Actoris,
in quibus terminis secundum notis-
simas juris civilis regulas dictus E-
duardus non præsumitur filius Ro-
derici Barbæ adulteri, sed filius ve-
ri mariti matris suæ, et per conse-
quens filius viri hebræi ejus patris
macula infectus, quæ præsumptio
est juris, et de jure quæ non admit-
tunt probationem in contrarium, ut
supra resolutum est, neque contra
illam in actis ab Actore offeruntur
vel dicta testium, vel documenta,
quæ dictam præsumptionem alio
modo elidant.

Si igitur in hunc casum excluso 180
Ferdinando patre Actoris propter
matrimonium Domine Catharinæ
jussu prohibitum à patre ejusque avo
secundum clausulam maioratus ip-
sius bona, & comitatus de Basto per-
tinent ad Ream, cujus jus postea
facta transactione cum ipso Actore
stabilitum fuit, judicatum que per
sententiam, quæ transivit in rem ju-
dicatam, & regio diplomate confir-
matam; nescio quidem qua juridi-
ca ratione jus Ræ taliter requisi-
tum, & adeo radicatum avelli possit.

Nec obstant veritati supra defen- 181
sa dicta nobilissimorum testium A-
ctoris Henrique Correa da Sylva fol.
265. vers. & Marchionis de Mon-
talvaõ fol. 235. & aliorum qui tes-
tificantur ad favorem Actoris fami-
liam Domini Didaci à Castro nul-
lum passum fuisse detrimentum ex
matrimonio contracto cum descen-
dente dicti Eduardi, quia fundan-
tur in dicto erroneo fundamento,
quod ille esset Anglius fortasse
aliud dicturi si verum intelligerent
Diplomatis regij sensum, & inter-
pretationem, legatur testimonium
fratris Francisci Brandaõ, & dema-
tur suppositio erronea deducta ex
diplomate Regis Alphonfi quinti,
quod dictus Eduardus esset Anglius
&

& totum testimonium retorquetur adversus Actorem producentem.

182 Accedit quod dicti testes deponant de iudicio, & sic nullam fidem faciunt *Cap. quoties de testibus cap. relatum supra quest. 2. late Mascard. de probat. conclus. 1369. à n. 1.* quod limitatur quando testis de iudicio, & credulitate deponens bonam assignat d'cti rationem, ratio enim dat esse dicta testis *Bald. in L. data operacolumna 14. Cod. qui accusare non possunt, & in L. solam in quest. supra Cod. de testibus;* maximè quia dictus deponendi modus videlicet quod pater Actoris uxorem duxit talem, qualem ejus pater illi quærere potuisset, & quod ejus familia ex dicto matrimonio nullum passa fuit detrimentum, versatur circa res, quæ non percipiuntur sensu corporeo, sed ratione, & iudicio intellectus in quibus tenentur testes rationem sui d'cti reddere ut tradit *Mascard. de probat. dicta conclus. 1369. n. 7. & 10. & 11.*

183 Qua propter inquirenda est ratio in qua fundantur dicti testes ad iudicandum hoc matrimonium æquale, non enim negant vel negare possunt, quod si in dicto matrimonio est aliquis sapor maculæ hebræ, jam non est æquale, quo supposito vel nullam asserunt sui d'cti rationem, & nihil probant cum sint testes de iudicio, vel fundantur in origine Anglica, & est erroneum fundamentum, vel fundantur in origine vera, & Lusitana, quatenus ex documentis Actoris dicitur esse filius Roderici Barbæ, & resistit præsumptio juris quod sit filius mariti matris suæ, & per consequens sanguine hebræo maculatus.

184 Bene præsentiant sapientissimi patres dubium quod vertitur in puritate sanguinis dicti Eduardi, unde asserunt clausulam maioratus requi-

rere familiam pati notorium detrimentum ex vetito matrimonio, notorietas autem detrimenti hic non probatur propter dubias ex utraque parte probationes; sed facilis est responsio, quia ex supra dicta juris præsumptione magis prævalet macula, quam puritas, sed esto quod non datur notorietas maculæ, certum est puritatem pati maximam contradictionem, et hoc magis ex probationibus Actoris, quam Reæ, quod dubium ipse fatetur Actor in suis iuris allegationibus.

He ao menos certo padecer a contradição, e duvida que está mostrada pelas provas que fez o Author de sua pureza, e limpeza.

Unde licet non esset notoria im-
puritas sanguinis sufficit quod certa dubitetur de illius puritate, ut ex dicti sanguinis dubij mixtura resultet notorium detrimentum familiæ Castrorum sine ullo dubio puræ, non enim parum, imo magni interest, et magnum vertitur præjudicium, familiam quandam, quæ hodie sine ullo dubio est pura, mané reperiri mixtam cum dubio maculæ sanguineis, quando dictum dubium, et incertitudo inhabilitat ad honores ut multis comprobatur *Escovar de puritate quest. 8. §. 3. à n. 53.* et propter dictum dubium omnes consanguinei patris Actoris proceres hujus Regni dictum matrimonium impugnarunt ut constat ex ipsorum epistolis junctis processui.

Nec factum patris Actoris justificari potest, vel excusari ulla ignorantia, vel dictæ maculæ, vel clausularum maioratus quia omnium certior factus fuit à patre Didaco à Castro patet ex epistola dicti Domini Ferdinandi junctis iis quæ ad intentum congeruntur à docto Reæ patrono in suis iuris allegationibus, et hæc dixisse sit satis de prima specie

cie probationum resultante ex testibus, et documentis contradictum Eduardum.

Secundum documentum deductum ex diplomate regio.

186 Secundó contradictum Eduardum objicitur diploma Regis invictissimi Joannis secundi, nec bona dicti Eduardi, suorum que descendantium pro ullo crimine confiscarentur unde arguunt dictum privilegium impetrasse timore confiscationis bonorum propter crimen lesæ majestatis Divinæ quod non reperitur exceptum in dicto rescripto cum reperitur exceptum rescriptum lesæ majestatis humanæ, sed hæc sequela mihi non arridet ad probandam vel ex illa inferendam maculam juxta juris fundamenta, quæ respectu hujus diplomatis adducunt primus, et tertius Dominus in suis doctissimis deliberationibus.

Tertia probatio macule deducta ex dispensationibus.

187 Tertió objiciuntur contra Actorem tres dispensationes, quibus fautor dictas dispensationes prejudicare familiæ quando dispensati derivantur ex eodem trunco, vel sumantur in vim sententiæ, vel in vim confessionis, quia macula unius familiæ communis est omnibus, qui sub ea degunt, nec mutationem, vel alienationem in rei veritate recipit, ita ut quidam ex eodem genere puri, quidam verò maculati existant; argumentum *text. in L. eum, qui ædes 23. ff. de usu cap. in terminis Escov. de puritate sanguinis 2. p. quest. 6. §. 3. an. 6.*

188 Verum quidem est, quod dictæ dispensationes procerum, et magnatum hujus Regni (contra quos nul-

la mihi legitime probatur nullitas, vel obreptio) non bonum ginare possunt saporem in animo judicum, accedente præsertim testimonio Marci Roderici Secretarij Tribunalis conscientiæ ubi testificatur de forma expediendi dictas dispensationes, quæ non solent impetrari nisi ad instantiam consanguineorum proximorum dispensati ad quorum postulationem Reges literas suas mittunt ad summum Pontificem, et Summus Pontifex in bullis dispensationum cum Regibus loqui ut illis que scribit, qui stylus maximè consonat cum dispensationibus oblati, in quibus Summus Pontifex cum Rege loquitur.

189 Video tamen in hac eadem profapia alios consanguineos ex eadem stirpe descendentes admissos ad insignia militaria sine dispensatione, et cum contradictione ut testatur dictus Marcus Rodericus, contestatur alius omni exceptione maior, ex quibus difficile erit in hac dispensationum materia certum quid statuerem nisi quod testimonium illustissimi Comitis de Odemira contra producentem Actorem insinuat varietatem dictarum dispensationum provenire ex varietate originis dicti Eduardi; quasi descendentes, qui confessi fuerint illum esse Lusitanum, impetrassent dispensationes; illi vero, qui Anglium esse dixerunt ex præfacto diplomate Regis Alphonsi quinti, sine dispensatione fuerint admissi, quod nobis certò constare non potest, nisi informationibus dicti Tribunalis: Interim tamen de probatione resultante ex dictis dispensationibus non curarem propter dictam varietatem, & hæc de secunda quæstione in qua promissimus disputare ex quibus clausulis Rea intendit Actorem excludere.

Tertia

Tertia quaestio quoad materiam transactionis.

190 Hæc transactio fundatur in dubio litium eventu ut patet ex tenore scripturæ, & ex lite mota in appensis constat; plane de vi, & qualitate huius dubii quale, & quantum fuerit, & quomodo bene ponderatis, & plene discussis dispensationibus, ad huc dictum dubium prævalere videtur, satis super que supra disputavimus. Quo supposito quando lis est inter proceres Regni, & datur iusta causa, & timentur scandala cum facultate regia super bonis maioratus licite fieri potest transactio, tenet, in terminis *Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. à n. 20.* in qua transactione omnes solemnitates requisitæ à jure Civili inveniantur, & in ea legitime, & cum citatione partium, interrogati fuere testes consanguinei proximiores Actoris, aliorum que fratrum minorum ad probandam ipsorum utilitatem ut patet; nec ex adverso allegatur aliqua nullitas considerabilis, seu defectus alicujus solemnitatis à jure requisitæ.

191 Opponitur solum quod fuerit celebrata metu reverentiali potentis viri Domini Didaci à Castro Avi sui. Sed minus bene meo videri, quia licet Actor possit agere si vellet contra avum in vita sua, ut post ejus mortem declararetur legitimus successor, & quod in super possit lis moveri adversus Avum Didacum à Castro admissionem, & privationem, maioratus propter cessionem illius factum in vita in personam filij secundo geniti Domini Laurentij, nullo tamen jure cogebatur id facere in vita Avi expectaret ejus mortem, qua omnis extinguitur potestas, & tunc libere agere ut fecit, unde incivilliter recurritur ad metum Avi reverentialem quando in illius vita

Pars III.

poterant solvere actiones, & post ejus mortem libere maneri, & principaliter quando ex dicta transactione, & testium consanguineorum justificatione constat illam fuisse factam in utilitatem minorum supposito dubio litis eventu.

Opponitur deinde læsio enormissima, & beneficium restitutionis minorum; planè in hac materia sunt duæ communes opiniones *Bartol. in L. 2. Cod. de rescind.* ante signamus est unius tenens remedium dictæ legis secundæ, à fortiori enormissimæ læsionis dari adversus transactionem super dubio litis eventu *Glossa vero in cap. cum causa de emption. & vendit.* indistinctè illud negat contra Bartolum quando transigitur super dubio litis eventu, has Doctorum opiniones eleganter recitat *Pinel. 1. p. dictæ legis 2. Cod. de rescind. cap. 4. à n. 12. cum sequentibus*, ubi late refert multitudinem Doctorum qui utranque sequuntur, qui magis inclinatur ad opinionem Bartoli, quæ in nostro Regno servari debet attendenda *Ord. lib. 3. tit. 64. Sequitur Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. à n. 35.* ex quibus non dubitamus dictam transactionem posse annullari pretextu dictæ læsionis, etiam si fieret super dubio litis eventu, & hac ratione illam annullant quatuor sapientissimi patres.

Sed necessario advertendum est etiam attendente opinione Bartoli advocatos caute debere in hac materia articulos formare deducendo quod homines experti, & certiorati qualitatis negotij communiter pro tali jure, actione, & dicto dubio litis eventu darent tamen quantitatem quod erat justum pretium dicti dubij litis eventus respectu cujus in quantitate recepta, & transacta intervenit læsio enormissima, quia in hoc transactionis genere solum æstimandus est

dubius litis eventus, & nullo modo potest articulari vel æstimari læsio respectu quantitatis receptæ, & respectu omnium bonorum, quæ veniunt in transactionem, & Bartoli opinio procedit articulato, æstimatoque prædicto modo dubio litis eventu, nec aliter, nec alio modo & sic illam interminis restringit doctissimus *Pinelus omnino videndus dicta 1. p. legis 2. cap. 4. n. 16.* et in hoc æstimationis modo omnes Doctores consentire tradit *Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. n. 34.* Unde ait *Pinelus ubi supra dicto n. 16.* difficilissimam esse in praxi probationem dicti dubij eventus, & rarissimè reperiri, sed quando sic evenerit non esse recedendum ab opinione Bartoli, idem dixit *Molin. de primog. sequutus nostrum Pinelum n. 36. ad finem.*

194 Unde applicatæ supra dictæ juris traditiones nostræ hypothese convincent notoriam justitiam Reæ, non enim dubitamus secundum veriore[m] Bartoli opinionem, quod possit annullari transactio facta etiam super dubio litis eventu pretextu læsionis enormissimæ, sed debebat ab Actore articulari, & æstimari dicta læsio respectu tantum dubij eventus, non vero respectu bonorum maiorum, ut articulat Actor in articulo 22. libelli fol. 13. exemplificat *Molin. de primog. dicto lib. 4. cap. 9. n. 34.* in eo qui litem moverat super centum mille aureis, & fecit transactionem pro mille, non ex inde vocabitur deceptus, possibile namque esset actionem, quæ ad illam vendicandam sibi competebat, nec tanti æstimari debuisse, cum igitur in actis neque articuletur, neque æstimetur dictus dubius litis eventus, neque in processu ulla super hoc reperiat[ur] probatio, infalibiliter transactionem servandam esse, Actorem que cadere à causa delibero.

Neque itidem proderit in hoc casu beneficium restitutionis, videatur enim omnino *Pinelus dicta 1. p. legis 2. Cod. de rescindend. dicto cap. 4. n. 16. ad finem* ubi in specie resolvit etiam in transactione minorum rescindenda, vel annullanda super dubio eventu litis necessariò esse probandam, & æstimandam læsionem respectu dicti dubij eventus, aliter cessat restitutio.

Relicta igitur questione puritatis, vel maculæ dicti Eduardi in qua tot dubietates, & ventilatæ sunt, ventum est inter has partes ad transactionem, quæ per sententiam judicata est quæ transivit in rem judicatam, & sic per illam sopita penitus, & extincta est puritatis questio; & defenditur Rea ex sententia, & transactione *Ord. lib. 3. tit. 20. §. 15.* et supposito quod virtute illius Reæ jus acquisitum fuit et contra eam nihil opponitur, quod illam invalidet, Actorem actione carere, Reamque absovendam fore judicarem.

Ponit falcem ad radicem quia Actor non solum defecit, ut proximè resolvimus in probatione læsionis enormissimæ respectu dubij litis eventus, sed neque illam articulavit, neque probavit respectu bonorum patrimonialium, de quibus tantum agitur in hoc processu, quia super bonis Coronæ litigatur in processu separato, et respectu istorum utitur Rea diversis penitus defensionibus, ut videte est articulo 12. exceptionis peremptoriæ fol. 58. ad finem, videlicet quod filius secundo genitus Domini Laurentij habuit prædicta bona Coronæ ex novo titulo, et beneficio concessio dicto Domino Didaco à Castro, quæ defensiones examinantur, et discutiuntur in actu separato.

Tenebatur igitur Actor in hoc processu separatim articulare, et probare

198 bare læsionem enormissimam respectu bonorum patrimonialium. Video tamen Actorem promiscue, et confuse dictam læsionem articulasse in sexto replicæ articulo, ubi miscuit bona coronæ cum bonis patrimonialibus, et ex omni cumulo constituit valorem reddituum summæ decem mille aureorum singulis annis, cum separare debuerat valorem reddituum patrimonialium bonorum, de quibus nunc solum agitur, et respectu istorum articulare, et probare læsionem, quod non fecit.

199 Præsertim quando Rea articulatur in duodecimo articulo exceptionis peremptoriæ fol. 58. redditus bonorum patrimonialium non valere singulis annis, demptis oneribus decies centena millia nummorum, quæ Actoris demissa fuere virtute dictæ transactionis, et probat dicta testis fol. 510. et si non plures super hoc puncto produxerit testes satis conqueritur, quod sibi coangustata fuerint probationes.

200 Sed ad huc ex defectu probationis Actoris absolvenda est Rea, quia Actor libellum proponere, et intendere debet certum, et clarum sine ulla confusione, nec ambiguitate, quia libellus confusus est, et incertus de jure non procedit *Bart. & Alex. in L. 1. à n. 1. ff. de edendo Barrellus in summa decis. tit. 49. de libello n. 65.* et quavis libellus ambiguus sustineatur, et non annullatur si à parte non opponitur ex *Bald. in L. si quis intentione n. 1. ff. de judiciis Niculaus Caeluel. in sua praxi §. libellus conclus. 2. n. 4.*

201 Nihilominus tamen ex forma articulandi dictam læsionem non convincitur læsio ulla in bonis patrimonialibus, de quibus solum agitur, ut enim concluderet, tenebatur articulare, et probare bona patrimonialia

valere tantam quantitatem respectu annalium reddituum, et tunc habita consideratione ad decies centena millia nummorum demissa in transactione arguere et probare læsionem enormissimam, quod non invenitur in actis nec articulatum, neque probatum, solum enim reperietur factus quidam cumulus promiscuè reddituum bonorum Regiæ Coronæ, et patrimonialium sine ulla illorum divisione, ita ut separatim distingui nequeat valor singulorum bonorum, cum alias bona Regiæ Coronæ, ut sunt vectigalia comendatalia, et alia ejus generis poterunt valere sex, vel septem mille aureos, et tunc nulla læsio datur in bonis patrimonialibus, plane hæc divisio, et distinctio erat necessaria, ita ut sine ulla proferri nequeat sententia, bene præsentit Actor quod comparatis redditibus bonorum patrimonialium cum redditibus sibi demissis in transactione nulla datur læsio, ut articulatur Rea, ideo que cumulat omnia bona, Coronæ, et patrimonialia, ut inducat dictam læsionem, sed inciviliter quia debuerat facere illorum separationem ut possimus ferre sententiam certam super læsione commissa in bonis patrimonialibus de quibus tantum agitur, unde hæc dubia probatio Actoris ab ipso affectata ut ratione confusionis obtineat, contra ipsum producentem est interpretanda *Rebuff. tractatu de reprobatione testium n. 9. Rota Romana apud Farinat. decis. 854. n. 1. in novissim.*

Nec allegari poterit, quod cum in transactione ab omnibus bonis Coronæ, et patrimonialibus facta fuit desistentia, respectum omnium articulandi, et probari sufficere debet læsionem, quia respondetur, id verum esse si unico processu de omnibus bonis simul tractaretur, at in

specie nostra non sic se res habuit, sed diversi processus separatim super singulis bonis formati sunt, et cum in his actis solum agatur de patrimonialibus solum respectu iterum articulanda est lesio, quæ nullo modo potest dignosci, æstimari, neque judicari, nisi specifici articulo, & probato valore rei, in qua dicitur lesio contracta *Pinel. 3. p. legis 2. Cod. de rescindend. cap. 4. à n. 2. Ord. lib. 4. tit. 13. in principio* ex quibus cum in præsentem hypothese, non inventatur articulata, ne probata lesio respectu dubii litis eventus, ut supra resolvimus, & quod plus est neque probetur, neque articuletur in specie ab Actore valore reddituum bonorum patrimonialium separatus à valore bonorum Regiæ Coronæ ad effectum ut respectu dicti valoris possit æstimari, & judicari lesio enormissima habita consideratione ad decies centena millia nummorum demissa in transactione, illam validam esse solutis objectionibus adversus illam oppositis, & per consequens Actorem succumbere indubitabiliter assererem.

Tertia, & ultima questio, quæ respicit reconventionem.

203 In hac reconventionem postulat Rea, ut Actor restituat bona possessa virtute transactionis secundum pœnam conventionalem oppositam in scriptura transactionis, supposito quod impugnavit illam; sed præterquam quod hujusmodi pœnæ conventionalis rarissime in iudicio ex usu forensi exiguntur, sed solum solent apponi ad terrorem, & maiorem contractuum securitatem, ut diligentius adimpleantur, ut tenet in terminis *Benedictus Aegid. in L. ex hoc iure ff. de iustitia, & iure clausula 9. n. 2.*

204 Ulterius advertendum est Actorem non incidisse in dictas pœnas, quia vicit maioratus antiquos simul cum aliis bonis, & novis conditionibus ab institutoribus vinculatos, ex eo fundamento, quia dicti institutores non poterant in illis nova onera, & conditiones apponere, ut resolvimus supra in prima parte huius deliberationis, unde indubitabiliter est incurta pœna, ideoque à reconventionem Actorem absolvendum iudico ea declaratione quod si maioratus antiqui excedant valorem bonorum, quæ Actori in transactione demissa fuerunt, illis contentus sit, quin ultra petat alia bona supposito enim quod sunt exempta a dispositione institutorum ut supra diximus iustum est ut illi præcipua maneat, non tamen exinde alia bona ulterius requirat virtute transactionis, quia intentio transigentium ex utraque parte solum fuit demittere, & recipere dicta decies centena millia nummorum taxata in dicta transactione, quæ intentio ad unguem est attendenda *L. non omnis ff. si certum petatur cum vulgaribus*, & ex eadem ratione, si maioratus antiqui minus valuerint solum quod deerit usque ad dictam quantitatem taxatam reficietur, ut plene satisfiat intentioni transigentium, & per hæc finita, & decisa sunt omnes huius processus questiones Rea absoluta. *Ulyssipone 8. Septembris 648.*

205 Confirmatur omnia supra dicta, quia Actori incumbere probatio puritatis sine ulla macula sanguinis hebræi ascendens Eduardi, non vero Reæ licet tam Actor, quam Rea super dicta materia fecerint articulos, & probationes deduxerint; & ratio est quia Actor destitit per transactionem tot tantis que clausulis, & solemnitatibus corroboratam, Regia facultate

facultate firmatam, à maioratu, & comitatu contentus bonis sibi in transactione demissis, & hoc propter dubium litis eventum qui tantum consistebat in dicta maculæ opinione, quæ transactio executione defuit, cum igitur Actor sit exclusus per dictam desistentiam, & transactionem, principaliter in hac lite intendit eam impugnare, & evertere, & sic principaliter tenetur probare dictum Eduardum, ab omni labe, & opinione maculæ fuisse exemptum, ut tunc cessaret dubium in quo fundatur transactio dicta; videantur acta probantur quidem honores, sed non probatur puritas uniformiter sine contradictione, ut requiritur, cum testes deponentes de macula in jure Civili reputentur affirmativè, & pauciores sufficiunt, & per contrarium deponentes de puritate reputentur negativè, quia negant maculam, & non probant, quia possunt illam ignorare, alij autem scire, ideoque testimonia pro macula præferuntur testimoniis pro puritate in terminis tradit *Escovar. de puritate sanguinis 1. p. quest. 8. §. 3. n. 70.*

206 Ubi dictus Doctor dicto n. 70. disputat quæstionem, an quando fuerint probationes æquales pro puritate, & pro macula, quod in dubio magis est excludendus prætor, quam admittendus, quod cum multis Doctoribus, quos refert, & sequitur in illis verbis.

Tum denique, quia in deferendis his honoribus puritatis, sicut & in maioratibus, & fideicommissis, ita certa probatio requiritur ut per dubium deveniendum sit ad exclusionem potius, quam ad admissionem ex grato, &c.

Plane in hoc maioratu ex clausulis illius, & ex mente instituentium

admittendæ sunt personæ sine ulla macula capaces ad adipiscendos omnes honores Regni in quibus requiritur omnimoda puritas, & rejicitur reputatio, & dubium maculæ taliter enim notatus non coaptatur ad dictos honores ut tradit *Escovar. de puritate sanguinis 2. p. quest. 9. §. 3. n. 86.* Cum igitur ad huc visus actis dubium maculæ durat, & persurat in quo fundata fuit desistentia, transactio ipsius Actoris, si ipse desitit, & se exclusit propter dictum dubium cum consilio matris, & omnium proximorum consanguineorum, & dubium ad huc durat ipse sibi imputet cum hac distinctione, quod ante transactionem dubium maculæ consistebat tantum in opinione, & hodie dictum dubium reductum est ad acta publica, quod sufficit ad confirmandam transactionem Rea ut supra absoluta Ulyssipone eadem die 8. Setembris 648.

Diogo de Gouvea de Miranda.

Ardua, & difficilis proponitur quæstio tam in ratione honoris, quam ratione opulenti matrimonij inter illustrissimas personas agitata, quam sapientissimi præcedentes Domini ita plenissimè, et diffusè pertractaverunt ut nihil intactum reliquisse videantur, et nec nihil addendum superest, sed tantum adest latissimus, et spaciosissimus eligendi, et adiscendi campus, et licet res evicta sit tamen incuncto muneri satisfaciamus, sententiam nostram ita breviter proferendam duximus.

Quo ad primam quæstionem, de qua primus, et sequentes Domini deliberaverunt an Actor excludatur ab agendo propter Patris inobedientiam in nubendo cum Actoris matre non postulando, nec sequendo licentiam, et consilium contra institutionis dispositionem, partem negativam

gativam sequendam placet ex ipso-
rum met juridicis fundamentis, quæ
refferre non decet, nec nihil adden-
dum restat, verior, et communior
opinio est ne infringatur nubentium
libera libertas et voluntas in nu-
bendo contra Ecclesiasticas sanctio-
nes.

209 Quo ad secundam quæstionem
circa intellectum clausulæ institu-
tionis maioratus, de quo conten-
ditur fol. 117. *ibi sendo casamento*
de que notoriamente a linhagem do
que se caza recebesse deshonra, e de-
trimento, &c. Nititur Rea probare
hanc notorietatem ignominie, et
detrimenti Castorum illustrissimo-
rum instituentium familie illati cum
matrimonio contracto cum Domina
Caterina da Silva matre Actoris, ex
eo quod descenderet ex Eduardo
Brandaõ, qui originem trahat, et du-
cat ex genere hebræorum, et hoc
contendit ostendere tam ex testibus
à fol. 476. quam ex documentis à
fol. 754. et 91. et 99.

210 Perlectis dictis testibus non nul-
li illustrissimi, qui ferè peritiores
sunt nobilium familiarum nihil cer-
tum, nihil notorium ex eorum di-
ctis colligitur ut in forma dictæ
clausulæ reperitur notorietas illa,
quam dicta clausula exprimi; quæ
debet oriri, et procedere in proba-
tione notoria, sed tantum colligi-
tur dubia incostans, varia, et va-
ga fama circa allegatam sanguinis
impuritem dicti Eduardi Brandaõ,
et dubior, et inutilior redditur ex
Actoris testibus à fol. 264. qui fere
omnes in hac fama vaga, et varia
conveniunt.

211 Et dubium est quid diversum à no-
torio; nam dubius nihil scit, nihil
disponit, et dubium nihil est ut ex
multis tradit *Tuscus litera D. con-*
clus. 800. cum aliis sequentibus, &
dubius nihil credit cap. 1. de heret,

et ideo dubia probatio non dicitur
probatio, imo contra probantem in-
terpretatur ex multis tradit *Surd.*
decis. 260. à n. 9. cum sequentibus
C. in præsentia de probat, et ideo
dubius regeneranti comparatur *Surd.*
decis. 265. n. 1. et ubi datur dubie-
tas, non datur jus de qua agitur
certitudo ut patet ex supra dictis.

Notorium facti de quo agitur in 212
dicta clausula quod debet oriri, et
procedere ex notoria probatione at-
tenta verbi proprietate secundum
juris dispositionem, est illud quod
per evidentiam rei quæ tergiversa-
tione aliqua celari non potest *C. ul-*
timo de cohabit. clericorum, & de pro-
bat. probata ut ex multis tradit Mas-
card. conclus. 1122. à n. 4. cum sequen-
tibus, et verba testatoris debent natu-
raliter intelligi Mantic. de conject. lib.
11. tit. 8. n. 2. et verba testatoris, et
leges eundem sensum recipiunt,
idem *Mantic. ubi proxime lib. 3. tit.*
4. n. 16. & testatoris verba sunt for-
ma essentialis dispositionis, idem Man-
tic. ex multis ubi supra lib. 3. n. 2.
& in potentiõri significatu sunt acci-
pienda, idem Mantic. ubi supra lib.
5. tit. 1. n. 6.

Nec dicta notorietas clausulæ su- 213
pradictæ inducitur, & colligitur
ex dispensationibus, quæ in dictis
documentis continentur, quia cum
non sunt confessiones in iudicio con-
traditorio probatæ, non inducitur
notorietas attento iure secundum
quod testatoris verba interpretan-
tur ex supra dictis *C. ultimo de co-*
habit clericor; nec aliis de familia
prejudicat ut fere in terminis ex
aliis tradit *Lara de Capel. lib. 2. cap.*
4. à n. 32. cum sequentibus.

Et hoc maximè cum sanguinis pu-
ritas presumatur, & qui impurita-
tem allegat illud probare tenetur
ex multis *Farinat. civil. decis. 182.*
n. 4. & decis. 167. n. 31. & n. 39.

cum

cum ſequentibus, & numquam cenſetur rejectus ille de cujus ſanguinis impuritate non conſtat, *idem Farinat. ubi ſupra deciſ. 185. n. 5. & deciſ. 196. n. 3. cum ſequentibus.*

214 Et cum Rea tanquam Actor teneatur fundamentum ſuæ deſenſionis probare ſicut Actor ex *L. 1. ff. except. L. ſiquidem L. non exceptionibus Cod. eodem*, & tunc venit Actor abſolvendus à Reæ allegatione etiam ſi nihil præſtiterit, cum Actor talem ſanguinis puritatem in ſuo libello reivendicationis non propoſuit, nec tenebatur, quia tunc quando ab admittendo eſt probanda ſanguinis puritas tanquam Actor etiam ſi in negativa conſiſtat ex multis *Lara ubi ſupra lib. 2. cap. à n. 84.* & ſi dubitatur, & dubia ſit probatio non admittitur, quia contra illum ſit interpretatio *Lara ubi ſupra n. 36.* cum qualitas requiſita ſit per allegantem probanda *Valaſc. conſ. 74. n. 9. Lara ubi proximè n. 22.* quod in præſenti non contigit ſiquidem ſanguinis impuritatem allegavit, & illam non plenè probavit *L. quod tenebatur tanquam*, qui etiam ſi nihil præſtiterit, erat à tali allegatione abſolvendus.

215 Et caute Pendoris Inſtitutæ uſus fuit verbo illo, *notoriamente*, quod eſt verbum attento jure determinatum in dicto *Cap. 1. de Cohabit. cleric.* ne contingeret aliqua dubitatio, & veniret ad iudicis arbitrium ex *L. voluntatis Cod. fidei commiſſ.*

Et etiam quia multæ ſunt familiæ Portugalix, & Caſtella illuſtriſſimæ, quæ hoc vitio dubitationis & vagæ famæ laborant, & tamen illarum illuſtres deſcendentes non excluduntur à ſublimioribus dignitatibus eccleſiaſticis, & ſecularibus propter urgentiſſimam præſumptionem, quæ videtur in contractis matrimonij cum aliis illuſtriſſimis fa-

miliis per quod excluditur dicta dubietas, & vaga fama, & incertitudo, & voluntatis morientium colligimus ex arbitrio viventium ex aliis *Mantic. ubi ſupra lib. 3. tit. 2. n. 6.* & ita arbitrantur quam plurimi illuſtriſſimi teſtes pro Actore.

Et etiam ſi daretur ſine vero præjudicio quod inſtitutor, ſi vivus fuiſſet, nec etiam hanc vagam famam, nec dubia, & varia admitteret; adhuc contrarium erat dicendum, quia in claris non eſt neceſſaria conjectura, cum verba ſint expreſſa, *ibi notoriamente*, quæ verba nunquam poſſunt intelligi contra deſcendentem præcipuè cum expreſſe per verba clarum admittatur, quando tantum daretur vaga, & incerta fama, cum verba teſtatoris ſunt proprie, & in futuro ſignificatu intelligenda, & ita nec facit declaratio illa illuſtriſſimi Comitum propter ſupra dicta & ex *L. ab eo Cod. fidei commiſſ.*

Circa tertiam quæſtionem de 217 tranſactione fol. 533. quam refert, & de qua agit Actor in ſuo libello, res eſt manifeſta pro Actore cum ſit facta ſuper diſiſione maioratus, illius que alienatione extra lineam ubi ingreſſa fuit ſucceſſio, & ſit facta contra legis, & teſtatoris prohibitionem ex quo oritur notoria nullitas, cum tranſactio ſit alienationis ſpecies, quæ in rebus alienari prohibitus non admittitur niſi maioratus maneat apud ſucceſſores legitimos ex multis *Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. à n. 8. & n. 18. verſic. ſimiliter.*

Et quod ſit prohibitum res maioratus alienari, etiam ruſticis eſt notum, nec per illam alienationem tranſfertur dominium, quia eſt alienatio ipſo jure nulla ex multis *Petrus de Petra de fidei commiſſ. quæſt. 14. n. 309. Molin. ubi ſupra lib. 1. cap.*

cap. 12. à n. 33. & cap. 16. n. 32. & lib. 4. cap. 1. n. 6. & 62. Mieres de maioratu 4. p. quæst. 1. à n. 1. cum multis sequentibus Cald. L. 1. recept. quæst. 25. à n. 2. cum multis seqq. & 62. Peregrin. de fideicommiss. articul. 40. n. 5. Ord. lib. 4. tit. 11. §. 11. explicat. Cald. ubi proximè n. 8. cum sequentibus ex L. finali Cod. rebus alien. non alienand. ibi sive lex alienationem inhibuerit, sive testator hoc fecerat, &c. Gom. lib. 40. n. 8. versic. vigentesimo septimo Gabriel Pereira decis. 52. à n. 8. cum sequentibus Guttierr. in repetitione legis nemo potest à n. 24. cum sequentibus ff. legat. 1.

219 Et ratio quia testatoris dispositio, & prohibitio habet vim legis Auth. de nupt. §. disponat. testator, & erit lex. & ibi nullo valente extra illius voluntatem, nec si sacram impetret formam, nec si quis aliud omnium, aliquid aliter disponere valet, quia potestas hæc testandi descendit, & procedit à jure naturali ex multis Negreiros introduct. ad ultim. column. lib. 1. cap. 2. à n. 5. cum multis sequentibus latus Ægid. in lib. 1. à n. 1. cum multis sequentibus Cod. Sacrosanct. Eccles. Cald. cons. 4. à n. 21. Reinos. observat. 7. n. 31. Peregrin. articul. 52. n. 117. & hanc potestatem testandi confirmavit alia lex civilis.

220 Actus, qui fit contra legis prohibitionem, est ipso jure nullus, ac si factus non fuisset L. iubemus §. sane ibi ea quæ contra leges fiunt pro infectis habenda sunt Cod. Sacrosanct. Eccles. L. non dubium Cod. de legib. quia facta sunt, quod non fuisset factum nulliter factum L. non putavit §. non quævis ubi Bartol. ff. bonor. possess. contra Tab. lib. 1. §. quod ante ubi Bald. ff. offic. pact. Urb. L. quoties ubi Jas. ff. qui satis est cogi adeo quod per con-

tractum secundo loco factum non censetur discessum à primo si secundus sit inutilis & nullus L. juris gentium §. sed si fundandi ff. de pact. & hoc generaliter procedit tam in contractibus, quam in ultimis voluntatibus ut super priores sustineantur dispositionis, si secundæ nullæ proponantur ex multis tradit Surd. decis. 51. à n. 12. cum sequentibus.

Et adeo nulla est talis alienatio 221 quod rescissione non indiget Cod. in quibus caus. in integ. restitut. non est necess. ex aliis Surd. decis. 70. n. 10. & ideo postea nati, & vocati admittuntur ad alienationis revocationem ac rei alienatæ reivendicationem propriam L. peto §. pactum ff. legat. 2. L. ult. Cod. verbum tradit. Peregrin. articul. 22. n. 75. versic. Verum Latius Pinel. in Auth. nisi triennali à n. 54. cum sequentibus Cod. bon. matern. & ita cum dicta transactio sit facta contra expressam testatoris, & legis prohibitionem non excluditur Actor à sua reivendicatione intentata accedentibus urgentissimis fundamentis adductis à sapientissimis Dominis quorum opinionem sequor, & quæ adducit Petrus de Petra dicta quæst. 14. n. 300. & ex dicta lege ultim. Cod. rebus alien. non alienand. ibi testator inhibuerit. L. cum pater §. libertis ff. legat. 2. L. tutela Cod. administrat. tut. lib. 2. Cod. qui non possunt ad libert. perv. L. contra voluntatem Cod. testam. man. L. voluntas Cod. fideicommiss. Cald. recet. quæst. 25. lib. 1. à n. 8. cum sequentibus Molin. lib. 4. cap. 1. n. 2. versic. sed quanvis.

His sic resolutis jam intentatam 222 reivendicationem probatam satis scimus ex Reæ ore siquidem non inficit Actorem institutoris descendere, & ex primogenito ultimi possessoris filium, & tunc competit ei dicta reivendicatio per quam successores maio-

maioratum illum in iudicio petunt ex aliis *Gom. lib. 45. à num. 1. cum ſequentibus Molin. Theologus diſputat. 636. n. 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 1. à n. 17. cum ſequentibus Valaſc. conf. 194. n. 7. cum illo jure quod per ſe acquiſivit ſublato de medio antecellore, ubi natus fuit in habitu per inſtitutoris maioratus vocatione laté ex multis Molin. ubi proximé à n. 17. cum ſequentibus, & ante illum Paul. de Caſtro conf. 164. n. 5. verſic. melius L. 64. Menoch. conf. 106. ex n. 396. volum. 2. Mieres 4. p. quaſt. 1. à n. 130. & 131. & ita cum præcedentibus Dominis Ream condemnare ad reſtitutionem petiti maioratus Ullyſſipone 14. Octobr. 648.*

Almeida.

Spiritus Sanctus inſpiret ut proferam veritatem.

223 Quatuor principalioribus fundamentis nititur Rea A. Antonij intentionem deductam in libello fol. 8. uſque ad 14. & in replica fol. 139. uſque ad 156. evadire quæ per extenſum expendit doctus ejus patronus tam in articulis exceptionum rei judicatae, & litis finitæ habitis pro contrarietate fol. 60. quam in aditamentis ipſius contraritatis fol. 66. uſque ad 86. & in replica fol. 194. quorum merita per totam hanc actionem examinare laborioſum, ſed non difficile reputo, ſi cuncta rimentur.

Primum fundamentum enaſcitur ex clauſulis inſtitutionis de quo agitur fol. 116. in principio, ibi: *e cazando a filha, ou ainda que ſeja filho barão que eſte morgado houver de haver ſem licença de ſeu pay, ou de ſua mãy, quando pay não tiverem, que o dito pay ou mãy lhe poſſão tirar a administração, e*
Pars III.

dala a cada hum dos outros filhos, & ibi e dem fol. 116. in fine, & principio fol. 117. E não tendo as ditas mulheres aſſim ſolteiras como viuvas pay, ou mãy a que peſſão licença para ſeu casamento. ſerão obrigadas, a cazar com concelho de dous parentes honrados, e dos mais chegados, & ibi dicto fol. 117. verſic. in fine, porém em nenhum caſo podera o filho, ou filha poſto que mayor de vinte e cinco annos cazar ſem as ditas licenças, e concelho aſſima dito ſob as meſmas penas.

Et elucidatur duabus reſolu- 224
tis quaſtionibus in jure fatiſ metiſ. Prima, an conditio ſeu clauſula de non nubendo ſine licentia, & conſenſu parentum, & conſanguineorum rejiciatur ab inſtitutione maioratus an ad implenda veniat. Secunda, an conditio de non nubendo ſine conſilio parentum, & conſanguineorum, reſpuenda ſit, an amplectenda, ita ut illiſ non adimpletiſ à ſucceſſoribus futuris ſucceſſionis non detur ingreſſus; ſed in limine prædictarum reſolutionum aliqua ut præjudicialia reſpectu maioris declarationis ſunt pernotanda, & ventilanda tam in factu, quam in jure; & primum, quod Ferdinandus Actoris pater primogenituram obtinuiſſet inter reliquos D. Jacobi filioſ, & quod quanvis Ferdinandus prædictuſ alioſ procreaſſet filioſ tantum Avo Jacobo poſſeſſor ſuper- vixit Actor Antoniuſ ut aſſatim conſtat ex inveſtitura maioratus fol. 104. & ſcriptura tranſactionis fol. 533. & per teſteſ ſeré omneſ utriuſque inquisitioniſ à fol. 264. uſque ad fol. 341. & 476. uſque ad 522. ſecundó, quod Ferdinanduſ pater Actoris matrimoniuſ contraxit cum Domina Catherina inviſtiſ, & renitentibus parentibus, & conſanguineis

neis proximioribus, & sic non petito consensu, aut licentia seu consilio illorum prout prerequirat institutio fol. 116. & declaratio Ferdinandi senioris fol. 127. & 130. ut ex confessione Actoris in libello, & contrarietate. Tertio, quod institutores maioratum possunt in eorum investitura, seu institutione apponere quascumque conditiones, clausulas, & modos, dummodo licitæ, et honestæ non verò juri contrariæ sint *L. 1. tit. 28. postea 3. Menoch. consil. 57. n. 5. & 169. n. 5. & presumptione 83. n. 13. Guterr. consil. 1. n. 1. & consil. 2. n. 1. Surd. consil. 362. n. 31. & decis. 62. n. 6. Valasc. consult. 153. n. 3. & 23. Cabed. decis. 62. n. 6. Valasc. consult. 153. n. 3. & 23. Cabed. decis. 31. n. 5. & 6. 2. p. Peregrin. articul. 11. n. 77. plures Gologanctus de Cond. p. 1. cap. 8. n. 56. Lara de anniversariis 2. p. cap. 1. n. 21. argumento legis nemo potest legat. 1. ubi Guterr. prout in aliis bonis propriis liberis, & in traditionibus 49. ff. de pactis, & legem 10. Cod. eodem titulo cum aliis congestis à Fabro de conditione 57. errore 9. Pronelius in *L. si ita quis §. ea lege verborum n. 3. Hotomanus observ. 5. Aurelio 3. sententiarum cap. 24. Conano 5. cap. 3.**

Quarto, quod institutores Jacobus, et Domina Leonora licentiam, consensum, seu consilium in sua institutione ex gere sub conditione, si quidem usi fuere illis verbis fol. 116. in fine, et principio fol. 117. *e naõ o tendo*, et alibi fol. 117. vers. *in fine porèm em nenhum caso*, et melius fol. 116. vers. *ibi, e cazando* quæ in gerundium, et ablativum absolutum sonant, et sic conditionem important, ut de gerundio attestatur dictus Consultus in *L. seu ex parte ad finem acquirenda hereditate junctis Bartoli opinionibus Cod. edendo, ubi*

etiam plene Alexander idem Bart. in extravaganti ad reprimendam versic. nec ex earum Acetinus, & Joannes de Plateia innibi *Inst. actionibus ubi Jason 7. column. ad finem Decius cons. 433. multos referens Gologanctus de condit. p. 1. cap. 89. à n. 180. de ablativo absoluto & à testatore ff. condit. & demonstrat cum aliis juribus de quibus regula 1. Suecimus Corra-sius 6. missalaneorum cap. 14. Menoch. cons. 695. n. 12. Riccius 1. p. decis. 107. vel 117. in principio, Tus-cus litera A. conclus. 22. & litera C. conclus. 593. n. 20. & 36. communis opinio lib. 6. tit. 34. n. 11. Barbos. soluto matrimon. 6. p. à n. 39. Ripoli Acetius de cond. 4. p. à n. 10. Quinto et ultimo quod adimpletis conditionibus, seu clausulis idem importantibus per successores maioratum ad unguem, et informa juris privantur successibus ipsorum ex regula *Legis cedere dum 13. de verborum significatione, L. 3. versic. aut impleta de bonis libertorum junctisque Surd. consilio 278. n. 10. Peregrin. 4. consil. 71. n. 8 & de fidei-commisissis articul. 16. n. 115. Farinat. quest. 48. n. 3. communis opinio lib. 4. tit. 43. n. 20. Castilho lib. 4. cap. 55. n. 6. cum sequentibus Gratian. cap. 256. n. 35. Fusarius de substitutionibus quest. 1. & consil. 196. n. 37. Molin. 1. & vere tractatu 2. disputat. 284 n. 4.**

His prælibatis circa primam quæ-
tionem principalem priori fundamē-
ti dicendum est Ferdinandum paren-
tem Actoris non teneri ad observatio-
nem prædictæ conditionis, et clau-
sulæ, neque per consequens illa non
adimpleta petito consensu, seu licen-
tia patris Jacobi, seu consanguineo-
rum fore expellendum à successione
maioratus (quidquid repugnent ver-
ba clausulæ fol. 116. vers. *ibi: Sem a
aita licença*, et 117. in fine *ibi sem*

as ditas licenças) ratio eſt in promptu, nam prædicta conditio, ut poſſellor maioratus non nubat niſi de conſenſu, ſeu licentia patris, aut matris, ſeu conſanguineorum ut poſte impeditiva matrimonii rejicitur ab inſtitutione maioratus (illa pura, et ſimplici remanſione) ut advertit *Coſta in §. ſi arbitrato ampliatione finali n. 13. Molin. 2. cap. 13. n. 35. Pater Molina diſputationibus 14. n. 4. Surdus de alimentis tit. 1. quaſt. 6. n. 9. Tuſcus litera M. conclus. 134. n. 27. Gam. deciſ. 314. n. 3. Sanches 1. de matrimonio diſput. 34. n. 22. Gutterre de matrimonio cap. 21. n. 23. Cabed. 2. p. deciſ. 31. n. 4. Acatius in L. titio 100. §. titio 1000. 1. à n. 87. plures Caſtilh. lib. 5. controvertiar. cap. 126. à n. 3. cum ſequentibus noviſſe Angelo Botio. de matrimonio cap. 11. à n. 517. uſque ad 543. ratio illius rationis eſt, quia matrimonia libera eſſe debent, neque poſſunt pendere aliena voluntate, et ita*

226 alterius quam contrahentis utriuſque juxta legem *Titia* 133. de verborum cap. cum locum de ſponſalibus Concilio Tridentino de reformatione quaſt. 24. cap. 9. plura Olea adducit Cov. de Sponſalibus 2. p. cap. 3. §. 8. Menoch. conſil. 69. n. 25. & 322. n. 4. & 425. n. 6. & 1083. & caſus 45. n. 7. & lib. 4. præſumptione 189. n. 7. Suares de matrimonio n. 26. Sanches lib. 1. diſput. 3. Gutterres de matrimonio cap. 20. & cap. 117. communis opinio lib. 4. tit. 2. n. 16. Tuſcus litera M. conclus. 133. cum ſequentibus Conano 8. cap. 2. n. 5. plures Acatius in lege *Titio* 100. §. *Titio* 1000. 1. n. 120. Angelo & Caſtilho locis citatis. Plane ſi Ferdinandus obſtringeretur ad conſequendum conſenſum, ſeu licentiam patris Jacobi, et aliorum de quibus in clauſulis inſtitutionis ad nubendum cum

230 Catherine, jam libere nubere non di-

Pars III.

cebatur, imo ad impoſſibile, et turpe de jure obſtrangebatur, quod notum eſt dicendum civiliter ex *Lege conditiones* 13. de condit. inſtit. & non dubitamus de condit. & demonſtr. & turpia legatis 1. junctis que Molin. 2. cap. 13. n. 39. Coſt. 1. Selectat. cap. 3. n. 2. Cabed. dicta 2. p. deciſ. 31. n. 3. et quæ ſupra relata. Facit quod non ſolum illa conditio non nubendi de conſenſu, ſeu licentiâ parentum, aut aliorum ſolet ab inſtitutione maioratum, ſed qualibet alia etiam impeditiva matrimonii Menoch. conſ. 322. n. 42. Golganetus de cond. 2. p. cap. 8. à principio; Suares de matrimoniis à n. 21. Mant. 11. de conjeclur. tit. 18. n. 1. Molin. diſputatione 207. n. 4. Marta de juridiſtione caſu 70. n. 8. Riccius 2. p. colleclaneo 564. Coſta in §. ſi arbitrato ferè per totum Gutterres 1. Canoniquar. cap. 32. n. 3. & lib. 2. cap. 25. de matrimonio cap. 21.

Quæ reſolutio ampliatur ut non solum habeat locum quando maioratus inſtituuntur cum prædicta conditione per ultimas voluntates, ſed etiam per contractus ut in præſentiarum fol. 116. ut expreſſe tenent *Eſtephanus Bertrandus conſil. 148. Cancer variar. tit. de pactis cap. 7. n. 304. Cabed. 2. p. deciſ. 31. ex. n. 4. & 5. Molin. de primog. lib. 2. cap. 12. n. 4. in fine ibi primogenior. juncto cap. 13. à n. 35. verſic. in primo Angelo Botio de matrimonio §. 11. n. 476. & n. 534. referens ad propoſitum quæ Baldus in L. dictam Cod. cond. ob cauſam cenſit Caſtilho noviſſime de juſticia & jure lib. 2. 4. p. tractat. dubio 12. n. 226. qui omnes adducunt, & ſimilitudinem Cod. cond. cauſa data, & melius explicat alia congerens noviſſe Durandus de cond. impoſſibilibus 4. p. cap. 1. à n. 8. & 13. et conſiderari poteſt quod Doctores ſupra relati in diſtinctione*

T 2

elg

Eté rejiciuntur conditionem non nubendi nisi de consensu, et licentia parentum, & aliorum ab institutione maioratus nullam facientes distinctionem, quo ad hoc inter ultimam voluntatem, et contractum, sic reprobat illis Doctoribus, qui dicunt prædictas conditiones ut impossibiles vitare prædictas institutiones per contractum factas ut est Durand. ubi supra dicto cap. 1. per totum fere Botio §. 10. n. 89. & §. 114. n. 72. Molin. dicta disput. 206. conclus. 1. & 285. concl. 2. Castilb. à num. 224. Acatius in lege obtinuit cond. & demonstrat. n. 46. & 47. & 72. & 76. Galganetus de cond. 1. p. cap. 2. n. 8. et alius qui neque vitari dicunt prædictam conditionem positam in contractibus ut Aegid. in L. Titia 1. p. n. 11. & p. 3. n. 6. Costa in §. si arbitrato limitat. 2. n. 3. legis cum tale de cond. Durandus dicto cap. 1. n. 2. Sanchez de matrimonio lib. 1. disp. 34. n. 1. sentit Molin. de justitia tractatu 2. disput. 285. que ampliatio ut frequentius in praxi recepta magis placet absque eo quod necessarium sit recurrere ad subterfugium Molinæ dicto cap. 12. n. 35. dum similes conditiones positas in institutionibus maioratum modos vocat, qui etsi impossibiles rejiciantur à contractibus ex Gloss. finali ex cum donationis 34. de transaction. ubi Padilb. n. 8. Sarmentus lib. 2. Selectar cap. 3. n. 13. Golganetus de cond. 2. p. cap. 3. quest. 13. n. 1. Parladorus differentia 147. n. 14. Tuscus litera M. conclus. 293. num. 38. Molin. disputatione 612. Carrotius de locato tit. de impossibilitate n. 9. Durandus 2. p. cap. 2. n. 1. non tamen inducuntur per illa verba de quibus institutores usi fuere ut conferunt omnes Doctores supra relati.

228 Neque obstat quod illicita non censetur conditio seu clausula nu-

bendi de consensu, et licentia patris cum secundum jus odio filij teneantur sub peccato mortali Antonius Thesauris decis. 7. n. 7. Fachinens 3. cap. 24. plures additio ad Sicarium de matrimoniis n. 17. Sanchez lib. 4. de matrimonio disput. 23. à n. 2. Gutierrez eodem tractatu cap. 79. à n. 16. Barb. 4. p. lib. 1. n. 36. in fine soluto matrimonio Cevalbus quest. 604. n. 33. juxta Caphonorat. 23. quest. 2. cap. 1. de dispensatione in puberum, idque propter gravitatem materix Menoch. consilio 69. n. 27. & ita etiam peccabit filius si consilium patris neglexerit Gutierrez. 1. Canoniquar. cap. 20. n. 12. & 38. Menoch. supra n. 19. Concilium Tridentinum de reformatione Sectione 24. c. 1. non excludit parentum consilium Menoch. supra n. 23. Gutierrez. n. 4. & 8. & revera multa nascuntur in comoda ex matrimonio sine licentia parentum contracto Pelæus de maioratu quest. 50. num. 7. L. final. tit. 3. part. 4. adeo ut si relictum fuerit legatum mulieri si nupserit cum Petro, & illa cum alio contrahat ex jussu patris, non proinde amittit legatum Mantica. 11. de conjectur. tit. 18. n. 46. Sanchez disput. 23. n. 13. de matrimonio Gutierrez tractatu cap. 20. n. 11. Pelæus 1. p. quest. 50. Cov. sponsalibus 2. p. cap. 3. §. 8. n. 2. & quodammodo offenditur patria potestas si proponatur matrimonium contractum sine consensu, & licentia patris Menoch. cons. 69. n. 33. & contra bonos mores est ut saltem de honestate non requirebatur prædictus consensus, & licentia Cov. 2. p. de sponsalibus cap. 3. §. 8. num. 1. Surd. de alimentis quest. 6. n. 3. & 29. tit. 1. adeo quod de jure civili nullum dicebatur matrimonium sine licentia patris celebratum Antonius Thesaurus decis. 70. n. 4. Sicamus de matrimoniis n. 40. ubi plures additio Gutierrez.

Gutterres 1. *Canoniquar. cap. 20. d. n. 1. & lib. 2. cap. 1. n. 3. Pelas de maioratu quest. 50. n. 7. Guibertus 1. questionum cap. 12. juxta L. si ut proponis Cod. de nuptiis §. 1. inst. eodem, licet contrarium sit de jure Canonico cui standum est Menoch. dicto consilio n. 20. & casu 453. n. 6. Corrasius 1. missalanear. cap. 17. Gutterres de matrimonio cap. 69. juxta cap. cum locum 14. cap. cum apud 25. de sponsalibus Concilium Trident. de reformatione sectione 24. cap. 1. adeo ut de jure antiquo poterat filius exherdari nubens indigne sine licentia patris L. 3. §. si emancipatus destratabulos, facit L. si patre cogente 22. de ritu nuptiar. Quia respondetur ad multum in contrarium dicta concludunt quod filius nubens sine licentia, & consensu patris peccabit, interim tamen cum hujusmodi conditio non nubendi sine consensu, & licentia patris sit impeditiva matrimonij omnino rejicienda *Gutterr. dicto cap. 79. n. final. textus in dicta lege si patre cogente ultra quintum diem ea que Curat. 16. observat. fin. Cov. sponsalibus 2. p. cap. 3. §. 6. n. 3. Sarmentus 2. selectarum cap. 11. n. 7. Sanchez 4. de matrimonio disput. 22. & sequenti Gutterres 1. Canonicarum cap. 20. & de matrimonio cap. 79. procedit qui juxta patrem cogit naturali, & paternali coactione, & increpatione filium prout potest licitis modis Menoch. cons. 69. n. 36. Sanchez disput. 22. n. 5. Gutterres dicto cap. 20. n. 9. & dicto cap. 79. n. 6.**

230 Neque etiam secundó obstat quod eadem datur ratio quando in institutione maioratus, apponitur clausula de non nubendi nisi de consensu, & licentia parentum, quæ datur si opponatur conditio si placuerit patri cum verba placuerit videatur denotare liberam voluntatem, ut impor-

tat verbum libuerit L. fidecommissaria 46. de fideicommissariis libertatibus, sed sic est quod proponatur clausula, seu conditio si placuerit patri talis conditio honesta censetur, & deinde non rejicitur ab institutione maioratus Menoch. consil. 69. n. 42. presumpt. 3. consil. 27. n. 16. L. 3. tit. 1. part. 4. & ibi Gregorius Lopez Sanchez 1. disput. 7. & 8. Gutterres 1. Canonico. cap. 20. n. 16. juxta cap. super eo 5. cum sequenti & ibi Doctores de condit. appositis inspecto Barb. in collectaneo ad eundem textum n. 5. Unde videbatur idem dicendum de conditione si nupserit de consensu, & licentia patris; nam respondetur quod licet verbum libue-

rit importat liberam, & absolutam voluntatem, idem dicendum de verbo placuerit Bart. quem refert, & sequitur Gerardus Singular. 6. n. 7. Brunus à sole verbo verba n. 30. Neque replicari potest quod licet supra dictum verbum sit tamen verbum placuerit saltem importat arbitrium boni viri Gerardus, & Brunus supra Tuscus litera D à secunda conclus. 152. n. 40. juxta L. Thais 41. §. sorora de fideicommissariis libertatibus, quemadmodum dicitur de conditione si patri videbitur dicta L. fidecommissaria §. 1. unde censetur matrimonium pendere à voluntate patris, cui placere debet tale matrimonium, & quanvis hæc voluntas regulari debet secundum arbitrium boni viri, tamen moram, gravamen, & coactionem producit, ex eo præcipuè quoniam tale arbitrium à filio sequi debet, Menchaqua 3. controversiar. cap. 94. n. 14. Molin. 2. cap. 13. n. 35. Cost. in §. si arbitrato ampliatio final n. 7. Sanchez 1. disput. 24. n. 19. Unde conditio si placuerit patri non rejicitur juxta relatos licet importet arbitrium boni viri, ita etiam rejicienda non est conditio si

si nupserit de licentia patris ab institutione maioratus siquidem verbum licentia importat etiam arbitrium boni viri secundum quod regulari debet prædicta licentia *Menoch. præsumpt. 188. n. 14. & de arbitraris quest. 7. n. 14. & quest. 8. n. 45. Matinense L. 14. tit. 4. gloss. 1. n. 15. Sanches 8. de matrimonio disput. 8. n. 12. facit L. 1. Cod. nuptiis ibi arbitrium Præsidis Provinciae necessarium esse, sed huic objectioni respondetur quod conditio si nupserit de consensu patris denotat liberum consensum ejusdem *Costa in §. si arbitrato ampliatione finali, argumento L. illa Inst. hered. Inst. non ita de conditiene si placuerit patri, quæ verificari potest etiam post matrimonium celebratum, consensus verò præcedere debet argumento §. 1. de nuptiis, ibi consensus præcedere debet L. si quis mihi bona §. iussum acquirend. heredit. rursus conditio nubendi de licentia, & consensu parentum verificari debet expresse prout regulariter, expressio licentiæ requiritur, ubi à jure desideratur *Azeved. L. 2. tit. 3. lib. 5. à n. 18. & lib. 3. tit. 7. lib. 5. n. 1. Menoch. casu 454. n. 24. Tuscius litera E. concl. 352. n. 1. Tiraquellus post leges conubiales gloss. 7. n. 8. Sanches 3. de matrimonio disput. 35. n. 16. Cevalbus quest. 64. n. 113. non ita de conditione si placuerit text. autem in dicta L. 1. Cod. nuptiis tantum admittit arbitrium Præsidis ut cedatur discordia inter tutorem, & matrem puellæ cujus voluntas libera supponitur.***

236 Tertio etiam non obstat promissio, quam Ferdinandus junior pater Actoris fecit fol. 674. ibi, *e naõ cazar com nenhuma pessoa sem consentimento de meus pays, e de meu avò, e do Senhor Arcebispo*, quasi hæc promissio de non nubendo sine consensu parentum aut licentia posita à

nupturo non rejiciatur, & obliget, & si in vim conditionis imponatur ut quintus Dominus arguit, & sequitur elegans textum in *Cap. super eo 5. & sequenti pro expresso, & Sanches 5. de matrimonio disput. 6. per totam* quia habita venia tanti viri contrarium mihi placet ex dictis proximè, nam certum est quod in matrimonio contrahendo conditio impossibilis si- 237
ve de natura, siue de facto, aut jure rejicitur & si opponatur abstrahentibus juxta *Cap. final. cond. oppositis late Acatius Repoli ad lib. 2. de cond. à n. 81. cum sequentibus Molin. de ritu nuptiar. cap. 26. à n. 114. Cov. de Sponsalibus cap. 3. §. 2. 2. p. Sanches de matrimonio disput. 3. Guterr. eodem tractatu cap. 81. Costa 1. selectarum cap. 8. n. 31. & in §. si arbitrato ampliatione 2. n. 3. Angelo Bontio de matrimonio cap. 10. ferè per totum Durandus de conditionib. impossibilib. 4. cap. 6. n. 1. & 6. & 11. & 35. & quanvis omnes de ratione contendunt, illa tamen magis placet quod matrimonium cum sit Sacramentum, non præsumitur jus talem actum velle insonum facere, ac deinde conditio impossibilis posita in 238
eo rejicitur, & consensus contrahentium regulatur secundum jus capitæ finalis, sed illa conditio, quæ educitur ex promissione Ferdinandi est impossibilis de jure ut impeditiva libertatis, quæ in matrimonio pro substantia requiritur prout late dictum est: ergo neque posita à nupturo debet impleri, imò rejici ut imposita à quocumque tertio neque tunc officit *text. in dicto cap. super eo 5. & sequenti* quia prædicta jura in tantum non aprobant talem conditionem etiam appositam à nupturo, quin potius reprobant si bene præscrutantur, & examinantur, locuntur tantum in conditione si placuerit patri ut *Gloss. & DD. ibi autumant**

& expreſſe tenet *Sanches à quinto Domino allegatus dicta diſput. 6.* & omnes in reſolutione ſecundi argumenti citati.

239 Ultimo non obſtat quod Ferdinandus Senior in declaratione fol. 130. diſpoſuit quod ſi Ferdinandus ejus nepos pater Actoris nupſiſſet Catherinæ prædictæ amiſſerit ſucceſſionem maioratus utote ſine conſenſu, & licentia parentum nubens, quia reſpondetur, reſcicta illa diſputatione an ipſe ut inſtitutor poſt conſtitutum maioratum, vel ut poſſeſſor potuiſſet conditiones novas adjicere, vel veteres aumen- tare de quo, quod ipſe Ferdinandus etiam ſi inſtitutor etiam reputetur non potuit apponere talem priva- tionem maioratus ut ſic Ferdinandus minor metu pœnæ, aut lucri amiſ- ſionis liber in contrahendo matri- monio non preſiſtat, quod à jure eſt reprobatum ex eadem ratione quia matrimonia debent eſſe libera ut probat *L. Titio 100. §. 100. & 1. de conditionib. & adminiſtrat.* dum decidit quod legatum relictum alicui ne nubat mæviæ valet illa adje- ctione ut impeditiva matrimonij ut tenet *Bart. & Molin. ibi relati per Riccium Collectaneo 1568. Menoch. conſil. 425. & 1083. Mancinus 6. obſervat. 31. n. 3. Surd. de alimentis tit. 1. quaſt. 6. Gologanetus de con- dit. 1. p. cap. 8. n. 1. Marta juris- ditione caſu 70. n. 15. Mantie. de conjeclur. 11. tit. 18. n. 2. & 33. Molin. 2. cap. 13. n. 1. Sanches de matrimonio diſput. 33. n. 6. Gut- terres eodem tractatu cap. 20. n. 4. Tuſcus litera M. conſul. 134. n. 5. Coſta in §. ſi arbitrati ampliatione fi- nali n. 12. Gam. deciſ. 314. n. 2. Ca- bedo 2. p. deciſ. 31. n. 2. et quando aufertur libertas eligendi matrimo- nium præter actionem denogat ut contra bonos mores juxta *L. Titia**

134. verborum *L. final in fine Spon- ſalibus Riccius Collectaneo 1570. Sanches diſput. 30. Gutierrez cap. 17. à n. 1. de matrimonio deducitur ex L. 2. junctâ L. ex eo Cod. inuci- libus.*

Secunda quaſtio primi argumen- 240 ti, nempe an conditio de non nu- bendo ſine conſilio parentum, aut conſanguineorum ſit reſpuenda an amplectenda ſi in inſtitutione ma- ioratus inveniatu; contra Ferdinan- dum reſolvitur, ſiquidem nupſit Catherinæ non petito conſilio pa- rentum, aut conſanguineorum, illis invitis, et renitentibus ut conſtat ex confeſſione Actoris ſuis in arti- culis libelli et contrarietatis locis af- ſignatis in primæ quaſtionis reſolu- tione, nam ipſe Ferdinandus ut ſuc- ceſſor maioratus hujusmodi teneba- tur obedire clauſulis in ejus in- veſtitura ſtabilitis juri non contra- riis, et ita petere prædictum con- ſilium alias omni lucro privari de- bet ut deducitur ex lege cum tale 79. §. *Mævia de condit. & demonſ- trat penclisque Menoch. conſil. 79. n. 29. Suaves de matrimonio à n. 23. ubi plures additio Gologanetus de cond. p. 1. cap. 9. n. 3. Pelauſ de maioratu quaſt. 50. Tuſcus litera M. conſul. 134. n. 12. 15. & 30. Marta caſu 70. n. 12. Sanches de matrimonio diſput. 24. n. 24 & lib. 4. diſput. 25. n. 4. Paſcalis de juri- bus patriæ poteſtatis p. 3. cap. 2. n. 10. Palacius in cap. per veſtiſos no- clatu 3. §. 3. n. 8. Molin. de juſtitia diſput. 614. n. 4. verſic. ſi autem con- ditio, aliquos refert Durandus de conditionibus impoſſibilibus 2. p. cap. 3. n. 76. multos Angelus Botius de matrimonio §. 11. n. 518. Caſti- llo dicto cap. 126. n. 14. Acatius in *L. Titio 100. §. Titio 100. u. 54.* ſiquidem hæc clauſula, et condi- tio eſt ſanior illa de qua in prima re- ſolutione,*

soluzione, *Menoch. consilio 8. n. 1. Peregrin. 4. consil. 21. n. 85. juxta L. nec in ea 22. versic. sed quid est ad legem julian. de adulteriis.*

241 Neque obstat quod eadem datur ratio in clausula, et conditione nubendi cum consensu, et licentia patris, aut matris seu parentum, quæ datur in clausula, et conditione nubendi cum consilio ejusdem, siquidem utroque casu impeditur, et differtur matrimonium *Costa in §. si arbitrato falentia 11. n. 4. Menoch. 6. præsumpt. 34. in final. Pelaus de maioratu 1. p. quest. 50. n. 6. præcipue quando magnum periculum datur in petitione consilij; sed conditio, seu clausula nubendi de consensu aut licentia patris, matris, aut parentum rejicitur ab institutione maioratus instituti tam per ultimam voluntatem, quam contractum (juxta supra dicta,) ergo etiam debet rejici clausula, seu conditio nubendi de consilio eorum, quia respondetur quod in his terminis verbi gratia quando apponitur in institutione maioratus seu dispositione alia ut consilium petatur per nupturos à patribus, vel matribus, vel consanguineis proximioribus consilium prædictum tantum peti debet, et non sequi per filium, aut alium ideo non aufertur libera voluntas ut circa maioratus institutionem, tenet *Menoch. dicto consilio 69. n. 17. & 322. n. 43. & lib. 6. præsumpt. 34. n. 29. Suares de matrimonio n. 23. Menchaqua 3. controvertiar. cap. 94. n. 14. Mantica. 11. de conj. tit. 18. n. 1. vfolin. 2. cap. 13. n. 36. Golganetus de condit. 1. p. cap. 9. n. 3. Pelaus dicta quest. 50. n. 4. Sanches 1. disput. 24. & lib. 4. disput. 25. n. 4. Acaticus in dicto §. Titio 100. & 1. n. 64. et fere omnes proximè citati. Circa aliam dispositionem ubi non agitur de matrimonio,**

etiam sufficit petitio consilij etiam si non sequatur juxta *L. cum pater §. mando legat. 2. cap. cum olim. de arbitris lib. 2. ff. mandati Guerr. de tutelis 1. p. cap. 8. n. 4. Caldas Pereira de nominatione quest. 1. n. 39. Barbosa verbo consilium de off. & potestate Episcop. allegation. 32. n. 180. Solarzano de jure Indiarum lib. 3. cap. 2. per totum Tuscus praticar. litera C. conclus. 76. n. 1. in finitos refert Larrea decis. 97. à n. 1. & 10. Balthazar tom. 5. de tutoribus, & curatoribus tit. 19. n. 45. c. & de executoribus tit. 12. n. 15 & sequenti Carvalho ad cap. Rainald. 2. p. n. 239.*

Neque replicari debet quod in 242 præsentiarum fuit apposita clausula, seu conditio nubendi prædicto Ferdinando juniore cum consilio patris aut consanguineorum infimul cum clausula, & conditione nubendi cum consensu, & licentia patris & parentum, & sic si illa non vitietur, ut per se sumpta vitietur propter aliam de nubendo cum consensu, & licentia à jure reprobata, cum utile pre inutilem vitietur juxta 243 *ta tex in L. 1. §. illud & §. trebatius de aqua quotidiana, & aestiva L. si ego ff. de injusto nupto lib. 1. §. generaliter & ibi Bart. Adonat. inter & unius victoria prodest alteri Cod. si unus ex pluribus considerant Tiracquellus de retractu lignagur. §. 30. ad finem glos. 3. n. 64. Castilho 2. cap. 7. n. 27. Peregrinus 3. consilio 29. n. 14. Cabedo diversorum cap. 26. Surd. consilio 380. n. 52. & consilio 928. n. 20. quia respondetur quod etiam si dicta clausula, seu conditio infimul, & in eadem oratione sit posita cum clausula, seu conditione nubendi cum consensu, aut licentia patris aut parentum ut in præsentiarum Ferdinando ubi fol. 117. in fine, & in declaratione facta à Ferdinando Seniore fol. 130. ad huc*

huc hæc adimpleri debet, & illa vitiari, ut in terminis terminantibus reſolvit *Angelus Botius de matrimonio §. 71. à n. 518. Simon de Prætiſ de interpretatione ultimarum voluntatum lib. 4. interpretatione 2. dubio 10. n. 10. Amon. conſilio 1. Molineus de ritu nuptiar. p. 3. cap. 29. Fontanela de pactis nuptialibus glos. 3. p. 5. n. 85. neque enim utile per inutile vitiatur, quando actus, ſeu actiones ſunt diverſæ, vel ſi eſt unus, & idem, & eſt dividuus, ita
 244 utile ob inutile ſeparari poſſit ut in his clauſulis, quæ omnino diverſæ ſunt, & ſolum utile per inutile vitiatur quando actus eſt unus, & idem, & individuus quando intelligitur *text. in regula utile de regul. juris in 6. lib. 1. §. penult. ff. de verborum L. ſiquis ſtipulatus §. chriſogonus de verborum, junctis illis quæ Sarmēt. Selectarum cap. 5. Fuſarius ſubſtitutionibus quæſt. 463. Cardoſ. verbo emphyteuſis n. 51. Granat. 1. tom. diſput. 28. n. 3. Salgad. de protectione cap. 7. n. 74. & 4. p. cap. 14. n. 202.**

245 Neque etiam ſecundò replicari debet, quod inſtitutores Dominus Jacobus, & Domina Leonora in illis verbis clauſulæ fol. 117. verſ. *ibi naõ ſucceder a no dito morgado mulher alguma que errar em ſeu corpo, ou cazar ſem conſentimento de ſeu pay, e mãy, ou avõs debaixo de cuja adminiſtração eſtiver, e cazando a filha, ou ainda que ſeja filho barraõ a quem eſte morgado ouver de vir ſem licença de ſeu pay, ou de ſua mãy lhe poſſaõ tirar a adminiſtração; & ibi em nenhum caſo poderã o filho, ou filha poſto que maior de vinte, e cinco annos cazar ſem as ditas licenças, e concelho voluere ut conſilium non ſolum peteretur ad quod tantum tenebatur Ferdinandus junior ſed quod etiam ſequere-*

Pars III.

tur illud, quo caſu reprobatu prædicta clauſula, & conditio nubendi de conſilio patris, aut parentum ſi nupturi ad illud inſequendum adſtringantur ut in terminis tenet *Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 38. Rodericus Soares in lectum lib. 2. titul. de los caçamientos lib. 5. fon. column. 2. fol. 65. Molineus de ritu nuptiar. quæſt. 29. n. 7. Gutterr. de matrimonio cap. 21. n. 25. Sanch. diſput. 34. n. 24. Botio dicto §. 11. n. 519. Durand. de conditionibus impoſſibilibus 2. p. cap. 3. n. 76. & fere omnes in initio relati, quia reſpondetur quod illa verba non expoſcunt executionem conſilij, neque per illa inſtitutores illam voluere, quia ſi voluiſſent expreſſuſent tantum enim petitione erant contenti, ut jura ſunt in his terminis nam diſponentes pro contractu vel aliter utendo verbis nullo ſenſu utuntur, quo leges utuntur argumento *cap. ex literis 7. Sponſalibus conſiderat. Tiraquelus de retractu lignagur. §. 1. glos. 9. n. 210. Mantic. 2. de contractibus à n. 102. ſed leges volunt, ut qui non potierit conſilium ammittat maioratum ſeu etiam rem nubendo ſine illo: ergo inſtitutores in eo ſenſu videntur uti prædictis verbis, & eſto quod ſint verba ſub dubio probata, & quod patiantur ſenſum quod conſilium petatur, vel etiam quod non ſolum petatur, ſed etiam ſequatur, in hoc dubio ſignificationis, ſeu interpretationis uno vel altero modo, illa eſt ſumenda interpretatio ut actus valeat, & operetur effectum conſervationis & non diſtituatur *L. quoties 8. verborum L. cum hic ſtatus 32. §. penitentiæ in fine de donat. Menoch. 6. præſumpt. 4. Tuſcus litera V. conclus. 106. n. 33. plures Caſtilho de conjecturis cap. 30. n. 6.***

Vel ſecundò reſpondetur quod dicunt Doctores ſupra tantum nullo caſu

casu sufficit peti consilium, sed necessarium est ut sequatur quando requirendus officij particeps est si quidem se referunt ad doctrinam Bartoli ex lege 1. §. si plures de exercitoria, quia illo tantum casu tenet necessarium esse ut sequatur (si clarè à disponente non exprimat) advertendum etiam in cap. ex parte de const. & in cap. in ea de electione Decius in cap. si pro debilitatione n. 9. de officio delegati, & novissime Balthazar Thomasius de tutoribus, & Curatoribus tit. 19. n. 4510. & de executoribus tit. 12. n. 15. & 16. ubi ita intelligit. L. Titium, & Mævium 48. de administratione tutorum, & alia multa, quæ antiquiores intacta relinquere notavit Gratianus tom. 1. cap. 123. n. 27. & 28. ubi plures refert cum 90. in nostris terminis non detur casus in quo possit verificari doctrina, Glossæ, & Bartoli, neque clare executionem institutores expressere; nugatoria apparet replicatio secunda.

246 Secundò non obstat clausula fol. 117. ibi porèm se elle evidentementee cazou tambem, ou melhor que o pay, ou mãy o podera cazar naõ o perderá, ex qua educitur quod institutores voluere ut si successores maioratus evidenter adeo bene, aut melius nubant, quàm parentes, aut consanguinei illorum illos poterant nubere pœnas impositas prædictis non petentibus consilium, aut licentiam, seu consensum non iucurrunt, & cum Ferdinandus evidenter adeo bene, seu melius nupsisset sibi asociando Catherinam, quam parentes, aut consanguinei illum poterant nubere defectus petitionis consilij illi non videtur posse nocere; quia respondetur verum esse in jure, quod non incurrit pœnas ob non petitum consilium, consensu, seu licentiam, qui in forma clausulæ nubit argu-

mento L. ultimæ ff. dem. rem verso, L. cum ita 62. de condit. & dem. junctis quæ in terminis advertunt Botio de matrimonio dicto §. 11. n. 541. Cancerus dicto cap. 7. n. 298. Menoch. conf. 425. n. 6. & 8. L. 4. tit. 4. porta 6. & ibi scribentes Mincingerius observ. 31. n. 7. Palut. in cap. per vestros notatu 3. §. 7. n. 3. Pelaus de maioratu 1. p. quæst. 50. n. 10. Mantic. 11. de conjectur. tit. 16. n. 2. Sanches de matrimonio disputatione 33. n. 11. Guterres de tractatu cap. 20. n. 4. & 90. sed est falsum in facto quod Ferdinandus successor nubens Catherinæ evidenter adeo bene nupsit prout pater ejus, & consanguinei proximiores poterant illum nubere, nam per illa verba evidenter adeo bene volunt institutores in successoribus maioratus nuptias semper ita palam in qualitate, & puritate generis claros, & indubitatos, ut nulla tergi versatione celari possint, & quando præsumptiones in contrarium cessent; et sic non dubias in æstimatione, ut de significatione illorum verborum colligitur ex cap. evidenter 1. quæst. 1. glos. in cap. 2. de verborum significatione in 6. junctis quæ Genuensis cap. 89. n. 1. Alexander Scotus in verbo juris fol. 256. Conradus dispensat Apostolicar. lib. cap. 5. n. 40. & 47. multos Valensuela consil. 90. n. 163. reliquos Barbos. verbo adeo in tomo dictionum, sed tales nuptiæ habito respectu ad Eduardum sunt dubiæ, & turbidæ ad minus in puritate, ut ij, et tales, non æquales illis mediante quar Domus do Basto secomiscuit domo do Vimioso, antea, & postea domo de Aveiro; ergo Ferdinandus non nupsit adeo bene ut clausula demonstrat, et sonat, ac per consequens virtute illius non evitat pœnas ob non petitum consilium impositas.

Neque

247 Neque ultimo obicem facit quod verba clauſularum ſi bene præſcrutentur, & rimentur omnia in illis contenta, conſilij petitionem tantum exigere inſtitutores à conſanguineis proximioribus patre, & matre non exiſtentibus, et non à patre, ac matre viventibus, à quibus tantum licentiam, et conſenſum, et cum in noſtris terminis tempore matrimonij cum Catherina Ferdinandus habuiſſet patrem à quo etſi non petiſſet licentiam, et conſenſum non incurrit pœnas ut ſatis dictum extat, in reſolutione primæ quæſtionis, ſed conſilium non tenebatur petere ab illo, ſed à prædictis conſanguineis patre, et matre, iſtis deſunctis, videtur dum non eſſe privandum Ferdinandum ob conſilium non petitum; quia reſpondetur quod etſi in primis duabus clauſulis fol. 116. et verſ. per totas à patre, ac matre conſenſum, et licentiam inſtitutores tantum voluere fuiſſe petendum per ſucceſſores ad nuptias poſtea autem multa fol. 117. voluere, ut ſucceſſores peterent etiam conſilium à patre, ac matre ſi viverent alias à conſanguineis ut patet ibi *Cazar ſem as ditas licenças, e conſelho aſſima dito*. Neque valebit replicatio ſi quis dixerit quod ſingula ſingulis ſunt congrue referenda juxta *L. ſi negotium Cod. negotiis geſtis L. unica §. ſin autem juncta gloſſ. 1. & gloſſ. verbo ex fortuna Cod. caducis tollendis plures adducens authoritates Surd. conſil. 22. n. 21. volumine 2. Farinat. deciſ. 145. n. 5. part. 1. n. 20. Guido Papa quæſt. 533. n. 2. vol. 2. Pretus conſil. 22. n. 21. Peregrinus conſil. 54. n. 2. Franciſcus Nigrus controvertia 174. n. 1. & 2. ita ut illa verba clauſulæ primæ fol. 117. ibi *e cazando ſem as ditas licenças* referantur ad licentias petendas à patre, ac matre per ſucceſſores nupturos, ut in dicta clauſula*

ſula fol. 116. et illa verba, *e conſelho aſſima dito* referantur ad ſecundam clauſulam fol. 116. verſ. per quam ipſi inſtitutores voluere ut deſiciente patre, ac matre ſucceſſores petiſſet à conſanguineis proximioribus. Augetur replicatio, quia virtus verbi ibi *os ditos*, et ibi *o dito* eſt relativa ad precedentia *Ceſſe de deciſ. 185. n. 109. Menoch. conſil. 4. n. 24. Brunieſos de in locis communibus verbo dictio 7. Gratia de nobilitate in deſiſ. n. 49. Seraſinus deciſ. 584. n. 8. Tuſcus conſul. 266. n. 1. Hondedus conſil. 72. n. 24. volumine 14. quia reſpondetur quod ex clauſula ultima colligitur, quod inſtitutores voluere ut filius petiſſet conſilium à patre, et matre, vel dato quod ſimus in dubio ſenſus verborum clauſulæ clarior ſit ex declaratione Ferdinandi fol. 674. ubi expreſſe declarat Ferdinandum ejus nepotem debere petere conſilium à patre, et matre ad nubendum, quando clauſula rationem diſpoſitionis inſtituentium poterat facere ſive ut inſtitutor ſiquidem anectavit legitimas, ſive ut ſucceſſor, et hæres conjunctis cum nihil addat, neque adimat ſed tantum dubiam diſpoſitionem explicet (præcipue ſciente, et conſentiente Ferdinando juniori proximo ſucceſſore poſt Jacobum) ut patet fol. 130. ut educitur ex *L. generaliter §. ſi de certo de legatis 1. L. ſi quis certum 7. §. inter duos leg. 2. Mantica de conſecturis lib. 3. tit. 1. n. 29. Boerio deciſ. 172. Prætoſ lib. 1. in corp. dubio 3. ſolutiones, citati à Caſtilho 3. quotidianar. cap. 10. à n. 9. uſque ad 31. Molin. lib. 1. cap. 8. n. 23. Galenus de verb. jur. 10. cap. 37. cum ſequenti Moneta de commutatione cap. 5. n. 41. Maſcard. conſul. 170. n. 17. Farinat. tom. 1. deciſ. 35. n. 12. & 266. n. 19. Stat ergo quod Ferdinandus excluditur à ſucceſſione maioratus**

ratus ob non petitum consilium ut jura dicant et si ob non petitum consensum, et licentiam, ac per consequens Actor dum jure patris agit, secus foret si vera præsumptio ut olim junctis aliis adminiculis judicavi patrocinate contrarium advocato Gabrieli, Actoris, in causa cujusdam Insulani, ut ipse remeniscitur.

249 Secundum fundamentum Rex peperit clausula illa fol. 117. *ibi, e sendo o casamento de que notoriamente a linhagem do que caza receba deshonra, e detrimento, posto que o pay, ou mãy lhe não queiraõ tirar a administração, pelo mesmo feito fique della rejeito, e passe o morgado ao segundo em grao, et fol. 115. caso que o filho mayor seja discipador de sua honra.*

250 Hoc fundamentum tantum requirebat resolutionem illius quæstionis an scilicet ex nuptiis contractis per Ferdinandum cum Domina Catharina ipsius Ferdinandi progeniti vel Castrorum familiæ notorium resultaret dedecus, ac detrimentum; sed cum materia sit altioris indaginis, et deinde notorium dedecus vel detrimentum probari non possit absque eo quod probetur prius dedecus ac detrimentum, ut eleganter probat *text. in cap. bona 23. versic. licet autem juncta gloss. verbo recipit in fine de electione, cap. quoniam de probat, cap. cum accessissent de constitutionibus cap. ad dissolvendum de dispensatione impuberum, cap. dilectus de purgatione vulg. Bruttoreo in tractu de notorio artic. 4. fol. 55. & articul. 3. n. 3. Berlomon de pub. Cone versic. notorium n. 32. Farinat. 1. tom. quæst. 21. n. 108. Bartol. in aliqua qui semel column. 3. quomodo, & quando judex Ægidius consil. 337. column. 2. Speculator in tit. de notorio crimine §. jam de notoriis ad finem Mascard. conclus. 1107. n. 21. usque ad 25. ratio est in prom-*

pto quia notorium nihil aliud est nisi quædam adjectio qualitatis principalis entis unde nisi constet de principali ente, et substantia, et sic de facto non potest constare de notorio. Opere pretium duxi hujus fundamenti materia duabus resolutionibus terminare, tria prius permittendo, utpote maximè necessaria. Prima resolutio maculam investigabit. Secunda an notorium virtute illius resultet dedecus, et detrimentum.

Primò permitto quod maioratus ²⁵¹ hujusmodi institutores juxta regulas juris potuerunt licitè prædictam adjungere clausulam suæ dispositioni, ut interminis *Gregorius Lopes L. 3. tit. 21. porta 2. Molin. 2. cap. 13. n. 28. & 33. Pater Molin. disput. 614. Azvedo in L. 11. tit. 6. lib. 5. n. 20. Mantica 11. de conjectur. tit. 18. n. 3. Sanches 1. de matrimonio disput. 34. n. 40. Gutterr. eodem tractu quæst. 21. n. 46. & 4. p. quæst. 8. n. 21. & 2. Tuscus litera M. conclus. 133. n. 12. patet ex Genesius 24. & 28. prout refert Menoch. consil. 69. n. 37. Gutterr. proximè Escovar alios referens de puritate sanguinis p. 1. quæst. 4. §. 7. prout etiam apponere poterant aliam clausulam ne successores nuberent cum certo genere personarum quanvis prædictum genus non pateretur defectum natalium Menoch. consil. 458. n. 4. Surd. consil. 54. n. 16. & 215. à n. 22. & decis. 30. n. 29. Costa in §. si arbitrata ampliatione 8. limitatione 5. Mantica 11. de conjectur. tit. 18. n. 3. & 9. & Golgauctus de condit. 1. p. cap. 8. n. 5. communis opinio lib. 4. tit. 2. n. 13. juxta L. hoc modo 63. L. hoc genus 105. Cond. & demonstr. cum ex eo non auferatur facultas contrahendi, cum reliquis Golgauctus supra n. 3. L. cum ita 63. de condit. dummodo fraus legi exinde fiat veluti quan-*

quando cum alia facile nubere non potest facit *L. cum tale ibi* ne fraus etiam fiat legi, etc.

252 Secundo in qua patria appareat Eduardus natus in Anglia an in Lusitania obligant enim iura quod quando agitur de exquirendis viribus sanguinis, prima investigetur origo argumento *L. clam possidere, ubi gloss. & Doctores de acquirenda possessione Guterr. lib. 3. practicar. quest. 13. n. 42. & sequenti Baldus in cap. 1. de successione fratrum & in cap. 1. n. 2. & in aliis de eo qui sibi vel hered. incusibus feudorum alios Escov. de puritate sanguinis 1. p. quest. 6. §. 3. cuiusque enim rei emtium sequendum est dicit Guterr. supra, et ferè omnes, et quod in Anglia multa urgent, et 1. expenduntur dicta, et attestations novem testium, quibus accedunt certitudines juratæ Antonij Correa, & Augustini, et alibi repetitæ, quæ omnes Eduardum Anglum dicunt.*

253 Secundum diploma Regis Alphonsi supra fol. 174. et 332. confirmatum per Reges Joannes, et Emanuelelem fol. 176. quo Eduardus factus fuit incola et naturalis hujus Regni facto argumento quod si erat incola, et naturalis hujus Regni Portugaliæ cur enim concessit privilegium incolæ, et naturalis, frustra enim illud à Principe impetratur quod de jure communi concessum est *L. Imperatores 15. privilegium creditor. L. 1. ubi gloss. verbo legatum, quæ plura similia allegat de thesauris lib. 10. L. 1. ubi gloss. Cod. jure deliberandi junctis quæ Soares allegat. 28. n. 2. Molin. primogen. lib. 1. cap. 1. n. 25. Pulador in §. prejudiciales n. 2. inst. actionibus Surd. decis. 173. n. 18. Gratian. cap. 617. n. 23. Escovar ration. quest. 6. n. 29. in fine cum privilegium supponat juris communis dispositionem *L. 1. ad**

municipal nisi forte privilegium L. 1. const principia Aegid. in lege 1. mentio Cod. Sacrosanctis n. 7. Soares de legib. 3. cap. 1. n. 3. Bart. in L. 1. in fine de juris & facti ignorantia, & in L. Imolum. 3. de constitutionibus Principum.

Tertio quia fuit insignatus insignia Ordinis da Garroteia in Anglia ut attestantur testes fol. 276. usque ad 374. vers. quæ ab Eduardo Rege Angliæ tantum certis militibus patriciis fuit procreata, deinde Cognomen Brandaõ à quo denominatur Ducis Suffocia illustrissima domus ex testibus, & certitudine, & cognomen maiorum de stirpe; & progenie arguit *Cabed. decis. 73. n. 1. Molin. 2. cap. 14. n. 5. Lara 2. p. cap. 4. n. 132. Escov. de puritate sanguinis 1. p. quest. 16. n. 9. & 20. Farinat. ab illo citat. in fragmentis judicialibus auget epitaphium sepulture de quo fol. 145. quod probat prosapiam glos. verbo prolata in cap. præter de privilegiis in 6. glos. 1. in cap. cum olim de censibus, junctis quæ Mascard. conclus. 621. n. 14. & 15. Brissonius tract. de finibus regundor. cap. 60. n. 3. Craveta tract. de antiquitate p. 1. n. 8. & 14. ad stipulatur dictis confessio Actoris in articulis replicæ.*

Contrariam tamen partem tutus amplector illum que Lusitanum dico tam ex testibus Actoris attentionibus in documentis exhibitis, quibus Actor propriam actionem instruit, & ut tales & si de auditu, de credulitate contra ipsum concludunt plenè ex dictis à Paulo Scabino resolutione 54. n. 21. 22. & 29. Horatio consil. 29. n. 2. Valensuel. consil. 73. n. 8. & consil. 78. n. 42. Escovar. de puritate sanguinis quest. 6. §. 1. n. 18. Juvat quod Actor in articulis libelli, & replicæ articulans maiores Eduardi ipsum Eduardum Lusitanum confitetur, quæ

confessio satis eum evincit Lusitanum in prejudicium saltem ipsius Actoris confitentis plures *Barbos. ad cap. final de confessis in collectaneis n. 9. ultra ab illo relati Borrelus 2. p. in summa decisione tit. 3. n. 141. & lib. 1. n. 164. & 165. Cardoso in praxi verbo confessio n. 18. Gratian. decis. 19. Cabea. p. 2. decis. 79. facit assertio Regis Joannis tertij, cui est credendum clausula 1. de probat. multos Mascardus de probat. conclus. 139. n. 10. & 1233. n. 10. & 28. Farinat. de testibus quest. 63. à n. 82. Gabriel lib. 1. Covim tit. de probationibus conclus. 2. n. 12. Larreia allegat. 6. n. 2. Mend. 2. p. lib. 1. cap. 2. n. 56. Concludit certitudo Damiani de Goeis ex cuius tenore clare colligitur Eduardum esse Lusitanum cum ibi scribantur honores adepti per illum Eduardum in Anglia tanquam facinora perpetrata in extero Regno non debet praeteriri invictissimi Regis Joannis secundi provisio de qua fol. 357. dum nominat Eduardum equitem ipsius domus moratorem in oppido de Burges.*

- 256 Neque tunc obstat in contrarium adducta non primum ex dicto novem testium, quia Petrus à Cunha, & Marquio de Aguiar, & Comes de Odemira ultra quam quod non de scientia deponant, sed de auditu locuntur in discriminatim, & sub dubio alternativo, quo in casu dubia resultat attestatio, & ut talis nihil probat *Costa in memorialibus verbo seu Gratian. disceptationum forentium cap. 277. à n. 15. de aducto 1. p. quest. 1. n. 9. Farinat. tom. final decis. 703. n. 6. religiosus autem Antonius Carolus maior cuius dictum magis urget deponit per verbum videtur, & ita de credulitate ibi *lbe pareceo Inglez por se naturalizar, & sic non probat ex duabus.**

Primò, quia non reddit rationem concludentem prout reddere debet testis de credulitate ut fidem habeat ex dictis a *Censio de Censibus decis. 132. plures Larreia allegat. 42. n. 23. Horatius consil. 29. n. 2. Mend. 2. p. lib. 2. cap. 9. n. 3. & 6. Secundò, quia reddit tui dicti rationem falsam ut in solutione secundi argumenti apparebit, & testi falsam praestanti rationem non est credendum *Felinus consil. 48. n. 13. & 14. quem refert, & sequitur Gabriel conclus. 33. n. 8. tit. de maleficis lib. 7. Reminaldus consil. 25. n. 4. Mascard. conclusionem 1369. à n. 64. Farinat. de oppositione contra testes quest. 70. n. 10. Escov. de puritate sanguinis 1. p. quest. 10. §. 5. n. 24. testes vero eodem laborant vitio cum deponant de credulitate sine ratione concludenti, & vera non enim est concludens & verum Eduardum tale impetravit rescriptum: ergo non erat naturalis utique testis numero 264. Henricus Correa sperat ex hac causa honorem, aut vituperium suorum quod sufficit non probatur credulitate *Escovar. de puritate sanguinis quest. 1. §. 1. n. 38. Almeida allegat. 5. n. 23. Mend. 2. p. lib. 3. cap. 13. n. 7. & 9. Paulus Scabinus resolutione 54. n. 4. & 41. & resolutione 68. n. 27. & 28. ultra quam quod laborant eodem vitio quo maior ex chronis.***

Non secundum etiam obstat quia 258 Eduardus ut fatetur Actor in documento fol. 186. ratione delicti Angliam tetigit, ibi que per tempus plusquam decem annorum constituens domicilium nupsit, & vixit cum propria familia, quo casu, & si non amitteret domicilium originis quod neque mutari, neque renuntiari potest ex lege origine 6. ff. ad municipalem L. assumptio 4. Cod. mancipiis, & originariis, junctis que

San-

Sanches de matrimonio lib. 3. diſput. 23. n. 4. plures Amaya ad titulum Cod. de incolis a n. 72. Mascard. de probat. conclus. 334. Faber. in Cod. fabriano lib. 9. tit. 29. definitione 10. attamen hoc non procedit quo ad omnes effectus, ſed tantum ad certos, qui in iure reperiuntur expreſſi ut per Navarr. conſil. 4. n. 4. Gail lib. 2. obſervat. 36. n. 7. Barboſ. de jud. tit. de foro originis n. 102. quo ad alios qui in iure non reperiuntur expreſſi, mutat domicilium, ejus que privilegia amittit ut que libertates, & ſic non regulabitur per ſtatuta loci originis, ſiquidem illius juridiſtioni non ſubjacet L. final de juridiſtione. (& in hoc poteſt verificari reſcriptum) ex doctrina Bart. in L. exigere dotem n. 1. de jud. Deinde verificari poteſt in illis libertatibus, & exemptionibus quibus & ſi originarius cum non eſſe morator uti non poterat prout cum eruditione exemplificat patronus Rea fol. 291. n. 86. ubi tenacibus argumentis meo videri, eodem reſcripto, convincit evidenter Eduardum non eſſe Anglum, ſed Luſitanum.

259 Neque epitaphium evincit quia inſcriptiones in lapidibus, & monumentis non probant, ſed ut adminicula juvant, deinde urgentia forent adminicula quando in prædictis inſcriptionibus ſanguinis qualitas, & origo talis exprimeretur, prout ſunt in ipſo epitaphio expreſſi honores, & dignitates in Anglia obtenti, deinde inſigniis aliis non indigebat vulgo *armas*, ſed tantum antiquis illuſtriſſimæ familiæ Ducum Suffociæ debebat eſſe contentus, nec nominis, aut cognominis identitas prodeſt vere cum multi reperiantur diverſæ familiæ ejuſdem tamen nominis, ac cognominis, vulgo *appellido*, inſignia namque ordinis da Garroteia multi non patricij apparent inſigni-

ti, & condecorati, ſic que Anglum prædictum Eduardum non concludunt imo potius Luſitanum demonſtrant.

260 Tertiò, & ultimo, permitto quod cum patriam Eduardi certam habeamus, et originem terræ neceſſarium eſt inveſtigare parentum emia ex illa juris regula, quæ dictat ad puritates cognoscendas, et patriæ, et parentum privilegium neceſſario attendendum eſſe prout ex cujuſcumque rei ex ratione *text. in L. damni infecti 18. §. Sabin. de damno infecto L. 3. §. ſeco de minoribus L. quæcumque gerimas 11. act. & obligationibus, junctis quæ Benedictus in cap. Rainuncius verbo duas habens filias n. 175. Joannes phelippus juris reſponſio n. 10. Valensuel. 2. p. conſil. 103. n. 105. & p. 1. conſil. 51. n. 24. & quanvis teſtes fol. 299. & 340. dicant Eduardum eſſe filium cujuſdam militis Herofolomitani vel Georgij Correa Comendatoris do Pinheiro, et ita audiviſſe atteſtentur, attamen ex actis illud magis evincitur nempe fuiſſe filium adulterini Roderici Barbæ Leiriencis fratris Georgij Correa et natum ex quadam muliere cuidam faberferrario hebræo copulata vinculo matrimoniali, munda tamen; ac pura, quod videtur probari tam ex teſtibus, quàm ex documentis et ex confeſſione Actoris, quod nullo documento, ac teſtibus ullis contrariatur.*

261 Exhaustis permiſſis, quæſtiones principales in initio hujus argumenti promiſſæ apparent, et prima, quæ maculam in Eduardo veſtigat, habet pro parte affirmativa ſequentia fundamenta. Primum, quod cum in præſentiarum tractetur de exquirendis ſanguinis viribus, Actoris ex Eduardo provenientis ad quod ut neceſſarium, et præjudiciale præire debebat certitudo originis tam patriæ,

trix, quam parentum ut supra diximus, et Actor dum in articulis replicæ dicit patriam Eduardi esse Angliam procere suo, et parentes illustrissimos Duces de Suffocia, fugit patriam Lusitanam, & maiores Lusitanos, nempe Rodericum Barbam, et dum in articulo 38. replicæ et alibi suppositivè dicit patrem Eduardi esse Lusitaniam, et clare ejus progenitorem Rodericum Barbam fugit patriam Angliam, et maiores Duces præclarissimos de Suffocia, & sic contra suam puritatem enascitur pro macula vehemens juris præsumptio dici patriam et parentes certos non demonstravit, siquidem tractatur de macula *L. puritate detegenda ut resolvit singularis doctrina glorse verbo nationis in cap. cum deputati 16. de judiciis cui adstipulantur cap. duæ sunt 22. 19. quæst. 2. & per argumentum text. in cap. tuæ fraternitatis 3. de clericis peregrinantibus, junctis quæ Barbof. in collectaneis ad eundem textum & glosam Escovar. de puritate sanguinis 1. p. cap. 6. §. 3. n. 6. Dionisius Paulus de vera quæstione Patriarcharum Sedium erectione cap. 15. n. 41. & sequenti Coroboretur fundamentum ex documentis, et ex confessione Actoris in articulo replicæ supra dicto adhibitis testibus, ex quibus omnibus educitur Eduardum fuisse natum ex muliere uxorata viro hebræo, et ex Roderico Barba et ita ex Costu damnabili, et punibili, sed quando ex muliere nupta a marito *L. filium 6. de his qui sunt sui vel alieni juris L. 9. tit. 14. porta 3. L. 7. in fine ubi glosa Imola tit. 2. porta 4. & L. 1. tit. 15. porta 4. & utrobique Gregorius & in L. 31. tit. 9. porta 6. L. 4. de in jus vocando pater enim ille judicatur quem nuptiæ demonstrant latissimè Merenda controversiar. 614. cap. 9. per totum Escovar. de puri-**

*tate sanguinis p. 1. quæst. 8. §. 3. n. 62. Surd. decis. 85. Gionagnonus consil. 6. lib. 6. Merlinus decis. 409. n. 23. cum sequentibus tom. 1. decisionum Rotæ Romanæ: ergo Eduardus constituto quod fuit natus ex dicta muliere (non munda etiam ut autumant testes) nupta hebræo ex vi matrimonij præsumitur genitus ab eo, et non à Roderico Barba adultero, ac per consequens ex stirpe infecta præcipue quando ut ex documentis ab Actore oblatis constet Eduardum educatum esse in domo matris, et patris putativi hebræi tanquam filium ipsius cum educatio taliter facta probet filiationem *Surdus de alimentis tit. 9. quæst. 7. n. 9. Valasc. consult. 134. n. 4. Cov. p. 2. de Sponsalibus cap. 8. §. 3. n. 3. Mascard. conclus. 795. & sequenti Menoch. lib. 6. præsumptione 53. n. 12. et sic matricula alperius, quæ descendentes ut pote ad Catherinam, et Actorem imbuunt in ipsosque spargitur ex dictis a Flores de Mena in adit. ad Gamam. decis. 112. Farinat. decis. 71. n. 4. & 120. n. 1. p. 1. & 575. n. 1. p. 2. Garcia de nobilitate glos. 12. n. 8. Tiraquel eodem tractatu cap. 16. n. 2. & sequenti Mantica in glos. juris glos. 1. Dialogo 10. Escovar. de puritate sanguinis 2. p. quæst. 6. §. 1. n. 7. & 1. p. quæst. 4. §. 2. n. 46. & quæst. 13. §. 2. ex n. 27.**

Secundo pro macula facit, et non urgent documenta fol. 91. 95. et 99. quibus ostenditur Ferdinandum, Petrum, et Arium Actores consanguineos ab Eduardo etiam descendentes impetrasse à Summo Pontifice dispensationes ad habitus suscipiendos ordinum militarium, hoc modo se maculatos confitentes in supplicationibus ad intentum necessariis, quæ supplicationes præsumuntur porrectæ ab ipsis impetrantibus vel ab aliis de eorum expresso mandato

dato ab aliis prout etiam dispensationes virtute supplicationum consecutæ præsumuntur ab ipsis supplicantibus impetratæ ut attestatur Marcus Rodericus fol. 516. de stillo, & jure & stillo Curia novissimè Pirrus Conradus in praxi dispensationum Apostolicarum lib. 2. cap. 5. n. 12. usque ad 16. Ludovicus decis. 331. n. 19. Mandosus in praxi tit. de dispensationibus versic. dispensatio ad postis fictionem Cassadorus decis. 3. n. 4. qui pro ratione præstant quod absurdum sit dicere quod alius sine mandato expresso velit terere tempus, pecuniam, & laborem, cum ergo dispensati se maculatos dicant et deinde pro illa faciant documenta fol. 761. & 207.

263 subintrat regula juris quod quando dispensati derivantur, ex eodem stirpe confessiones ab illis factæ circa dispensationes præcipuè adminiculatæ ut in præsentiarum nocent omni familiæ tam descendenti quam tranversali, cum unius macula omnibus communis sit, neque ex eodem met genere, & trunco alij puri, alij maculati possunt existere argumento *L. cum qui in principio ff. usu capionibus cum similibus adductis à Tiraquello in L. si unquam verbo donatione largitus n. 244. Cod. revocand. donat. cum multis congestis ab Escovar. de puritate sanguinis p. 2. quest. 2. §. 4. à n. 29. quest. 6. §. 3.* & meo iudicio prædictæ confessiones judiciales operantur supra dictum saltem præsumptive ad quid excludendum necessaria erat probatio liquidissima ex parte Actoris.

264 Tertio pro macula expenduntur contra producentem certitudines Comitum de Tarouca 380. D. Augustini 378. & D. Bernardi fol. 386. religiosi Antonij 188. 376. 448. quarum Actores attestantur Eduardum fuisse reputatum pro macula.

Pars III.

to, sive ob maritum ebræum matris, sive ob invidiam, quibus accedunt testes Actoris, quæ magis Eduardum lædit anecto certitudines, quæ maculam in Eduardo supponunt, et testes Rex quarum nullæ deponunt de auditu tantum circa maculam; aliæ de fama publica, et notoria, reliquæ, et orthodoxum, et neophitum Eduardum audiuisse attestantur.

Quartò, & ultimò pro macula sic 265 conficio argumentum, macula, & descendencia à sanguine hebræorum in antiquis per famam plene probatur *Valensuel. consil. 90. n. 5. Ogeda de incompatibilitate 1. p. cap. 23. Cavalhus communis contra communem quest. 900. n. 84. pluribus Castro de justa hereticorum punitione lib. 1. cap. 7. Gutterr. lib. 3. practicar. quest. 13. Pelas de maioratu p. 1. quest. 51. n. 17. & p. 4. quest. 20. n. 309. Mascard. de probat. conclus. 512. plures Escovar de puritate Sanguinis p. 1. quest. 10. §. 1. à n. 15. Latius Quarena qui reliquos recenset de officio Sancte Inquisitionis p. 4. §. 10. de fama publica à n. 64. & sequentibus fol. 403. dummodo de eo deponant septem testes ad minus Escovar de puritate sanguinis p. 1. quest. 10. §. 4. n. 24. & 2. p. quest. 9. §. 3. n. 72. ff. Bos. consil. 72. lib. 1. n. 46. Petra de fideicommissis quest. 23. à n. 118. Mascard. conclus. 749. Farinat. 1. tomæ praxis quest. 47 n. 271. & si non uniformiter, & constanter, sed cum contrarietate, & varietate (quod quidem in aliis casibus) deponunt *Gutterr. practicar. lib. 3. quest. 10. Menoch. 6. præsumptione 60. n. 4. Escovar de puritate sanguinis quest. 10. §. 5. à n. 27. cum sequentibus, quæ quidem probatio maculæ, & si patioribus testibus fiat quam probatio puritatis præfertur Escovar de puritate sanguinis p. 2. quest. 10. §. 5.**

X

n. 17. cum sequentibus, & 2. p. quest. 9. §. 3. n. 32. & 54. & si velis dicere quod sufficit & si testes dicant ita audivisse publice, & non nominent auctores, vel etiam si dicant quod à maiori parte populi audivisse juxta doctrinam Bartoli in Lege 13. de minore §. plurium de questionibus dicas quia hoc in praxi observatur ex recensioribus Bartolum reprobantibus ex doctrina Baldi in cap. litteras n. 2. de presumption. ut attestatur Clarus §. final. quest. 4. versic. deberet Figuera decis. 17. n. 25. Escatua de iuditiis cap. 84. n. 30. Farin. de iudiciis, & tortura quest. 47. n. 257. & sequenti Rota Romana decis. 72. n. 1. in recensioribus, & apud sanctæ memoriæ 15. & decis. 273. Mastrilho decis. 295. n. 12. addentes quod alias ex mille testibus vix reperietur unus, qui famam probet quod etiam tenet Lara de Capelanis cap. 4. n. 12. Quarena supra alias dic dictam famam adminiculatam prout in actis sufficere ad probationem maculæ, & descendentiæ ab hebræorum sanguine; sed sic est quod ex parte Rex reperiuntur novem testes deponentes de fama publica affirmativè juxta praxim allegatam. Et si nolis Baldi opinionem practicabilem amplectere, his testibus adijunge alias & documenta, quæ citasti in prioribus quatuor argumentis, ut sic ex fama adminiculata ut dixisti in maiori hujus argumentationis reperies sine conervertia probatam maculam quæ non inficitur ex 16. testibus Actoris adjuncto illo fol. 491. versic. quia non interest quod plures sint in numero de puritate dicentes ut supra: ergo macula, & descendentiæ ab hebræis contra Eduardum probatur in actis.

266 Pro puritate facit 1. quod viri ingenui, & illustrissimi Regni sibi in uxores à sociarunt Eduardi filios, &

Eduardi filij duxere etiam illustrissimas uxores ut attestantur nobiliarij & colligitur ex testibus ad articulum 45. & 46. replicæ, & non est credendum tales viros in uxores maculatos Eduardi filios eligisse, cum conditio eadem in qualitatibus in nuptiis desideretur L. donationum Cod. de nuptiis ibi inter pares L. si maior Cod. legit. heredit. ibi impares eos videri minimè concedentes, bene Faber. in rub. inst. de nuptiis Baldus in antiqua re, quæ column. penultim. Cod. communia eligatis Carr. consil. 3. column. 3. Suecinus. consil. 35. Angelus consil. 396. Deinde certitudo Damiani de Goes in archivo regio recondita, quæ Eduardum equitem valde honoratum vocat absque eo quod de illo malè dixisset prout solet de aliis familiis cum esset demorsor nam libris historiarum, & choronicorum magna adhibetur fides etiam circa qualitatem probandam juxta Gloss. in cap. inter dilectos de fide instrumentorum verbo magis gloss. etiam in cap. consulvit verbo antiqua de judeis plures Guterr. practicar. quest. 13. n. 23. Cassaneus in Catalogo gloria mundi p. 1. consil. 46. Mascard. de probat. conclus. 105. n. 9. & 396. n. 5. Menoch. consil. 378. n. 8. aliquos Valensuel. consil. 90. n. 36. versic. abest macula.

Secundò, quia multi descendentes ab Eduardo habitum ordinum militarium absque dispensatione susceperunt ex fol. 157. 179. 181. et sententiæ latæ super habilitatione illorum profunt aliis etiam consanguineis Mend. 2. p. lib. 3. cap. 4. §. 1. n. 2. cess. decis. 4. Garcia de nobilitate gloss. 6. n. 48. Valensuel consilio 92. n. 62. Otadora de nobilitate cap. 8. n. 5 Salgad. de regia protectione p. 4. cap. 8. n. 3. Fontanel decis. 228. à n. 10. & 229. n. 2. plures Escovar. de puritate sanguinis p. 1. quest.

23. §. 1. & 2. p. quæſt. 4. articul. 2. prout etiam Actor fuit receptus in Canonicum, adeptus que magnam dignitatem ut purus, et mundus juxta formam Sedis ſtatuti, ut atteſtatur teſtis aſſatim inſtructus quod non foret ſi deſſecerat puritas.

268 Tertio puritatem in Eduardo voluere certitudines Archiepiſcopi Domini Roderici à Cunha Marquionis de Montalvaõ, et Comitis de Tarouca, et Caſtanheira, et aliarum jam relaxarum, quæ etiam huic pertinet macula, quæ Eduardum equitem daGarroteia demonſtrat, quæ quidem dignitas Angliæ originariis concedebatur junctis dictis quam plurimum teſtium, quæ etiam ab aliis nobiliaris accepiffe deponit, et ex teſtibus Reæ contra producentem ex quibus omnibus et aliis, quæ lata manu congerit Actoris patronus, et priores patres amantiſſimi per extenſum dixere, educitur Eduardum nulla fuiſſe aſperſum macula. Hæc pro puritate illa, pro macula in conflictum descendunt; et ſi quæras qualem meum redierit animum, reſpondeo dubium, et turbidum præcipue ſtante quærimonia Reæ, in qua deducit quod dilationes ſibi datæ fuere eoanguſtatæ, et neceſſario à lege dandæ denegatæ, quod aborret cum juris præcepta contrarium docent, ſed cum totum arbitrio judicis relinquatur, ut ipſe ex numero teſtium, et fide, et ex rationibus, et veriſimilitudine, quæ concurrerint in cauſa pro ſuæ prudentiæ arbitrio, et conſcientia deliberet, non ex placito, ſeu libera voluntate, ſed ex juretractione inſpecta tamen negotii natura, et æquitate; potius remoto rigore, Eduardum, ejus que ſcendentes Dominam Catherinam atque Actorem dicerem mundos, et puros à macula ſanguinis hebræi quam pollutos, et ſordidos.

269 Neque tunc obſtant argumenta pro

Pars III.

macula turgentia, et maxime quibus ſi pollem ſatisfaciam, non primum deductum ex præſumptione juris efficaci ut ibi expendimus, quia cum *Merenda, & aliis in argumento citatis* poteſt dici quod quando agitur de probando filio ex adultero natum fuiſſe, duo occurrunt probationis genera quorum aliud concludit pro neceſſe, aliud autem pro vero ſimili; ad primum ſpectat abſentia, inhabilitas, vel denegata poteſtas marito coeundi cum uxore, ad aliud autem genus ſpectat agnitio filij ab adultero facta merito mulieris ſciente, vel ignorante, et ubi primum genus intervenit non agitur de conjecturis, ſed clare removetur cum potentia ginandi, agnitio autem ad veriſimilitudinem rem deducit juxta regulam *L. in obſcuris de regul. juris*, hujusmodi autem agnitio conſiſtit in verbis, et in factis, in verbis quando baptiſatur, educatur, appellatur que in judicio, & extra judicium in legitimatione; teſtamento vel uti filius adulter; facta autem in eo ſi rebus ipſis aut factis eum tractavit eo modo quo ipſum tractaviſſet, ſi eum ut filium verbis noviſſet, in educendo, alendo, defendendo, retinendo in ſuis ædibus curando que eum inſtrui diſciplinis artibusque quæ filio ſuo dignæ ſunt, imbuendo denique ei ſua bona, vel partem ipſorum conditioni filij congruentem ut poſſit donec vixerit inde ea ſumere, quæ ſibi neceſſaria erunt cum ex his ſatis probatur filium ortum ex adultero etiam ſi eodem tempore vir non habuerit cum adultera recte ſequitur aliquod illorum interveniſſe ut poſſit habere locum veritas documentorum; præcipue cum Reæ rationes tantum reſponſionem abſentiæ exulenti, et non civili fundamento.

Neque ſecundum dum pro macula in eo expenduntur diſpenſationes,

X 2

quia

quia respondetur primò, quod Rota Romana non ita simpliciter tenet, quod supplicatio præsumitur pro re-
cta ab eo in cuius favorem cantat, nisi quando ulterius concurrunt notabiles impensæ, vel materia est difficilis impetrationis, quæ omnia in nostris terminis desunt cum dispensationes ad habitus ordinum, et parvi sumptus, et faciles concessionem sint quibus cessat præsumptio tam supplicationis quam impetrationis, ut Doctores supra citati agnoscunt. Deinde non concluditur ex actis prædictas dispensationes fuisse obtentas scientibus, et concensentibus dispensatis, imo eis ignorantibus forte data opera ab inimico eorum fratris Domino Georgio de Ataide patet ex epistola fol. 208. et ex dictis, et confirmatur quia non constat prædictos dispensatos illis usi fuissent dispensationibus, augetur quod dispensatio de qua fol. 99. cum procedat respectu pupilli sub tutela expositi, illi nocere non debet cum ad omnia reputetur in jure incapax ex defectu intellectus, quia ignorat quæ agit, & videt, neque tutor ei præjudicare poterat in re tanti momenti sine iudicis autoritate cum interdicta sint respectu pupilli omnia non tantum nociva, ut dispensatio, sed ea quæ indifferentem continent materiam. Responsiones ad alia argumenta in favorem maculæ quære ab Actoris patrono ubi plena manu puritatem defendit, & maculam exulat.

271 Prima quæstione principali secundi argumenti resoluta, & sic ex illa macula clare non appareat ut necessarium erat juxta dicta in principio, ad hoc ut de notorietate potuissemus tractare, tamen cum quintus Domivus maculatam dixisset Ferdinandi junioris mulierem Dominam Catherinam, ut descendente ab Eduardo, & Mascardus con-

clus. 1109. à n. 20. & Baldus in L. ea quidem Cod. accusat. Bart. & Angelus in L. cives Cod. appellat. dicant. posse probare, & sufficere notorietatem facti licet non probetur veritas ipsius facti, necessarium putavi etiam notorietatem in dedecore, & detrimento investigare quod genuinum, & proprium est de clausulæ desiderio.

Et primò pro notorietate apparet fundamentum nam instrumenta in 272 actis faciunt rem notoriam juris juxta ea, quæ Caldas quæstionum forentium lib. 1. quæstione 4. n. 3. plures Castilho lib. 2. cap. 16. n. 4. Tuscus tom. 4. litra l. conclus. 237. Mantica de tacitis lib. 13. cap. 19. n. 5. Surdus consil. 144. n. 15. Mascard. de probat. conclus. 906. & 380. n. 4. Menoch. consil. 29. n. 1. & 380. n. 4. Farinat. tom. 1. quæst. 21. n. 25. Sed in actis ab Actore sunt producta instrumenta diploma regium nempe in archivo regio reconditum per quod concluditur Eduardum esse maculatum macula hebræi sanguinis, siquidem Eduardus petivit remissionem confiscationis bonorum excepto crimine læsæ majestatis confitens tacite per illam exceptionem posse incurrere in crimen hæresis quod est proprium hebræorum, argumento legis cum Prætor 12. de judiciis junctis quæ Menoch. de arbitrariis quæst. 37. n. 22. & consil. 406. n. 44. & consil. 412. n. 27. & 583. num. 11. Surd. consil. 339. n. 29. & decis. 189. n. 9. & 203. Ricardo in principio de obligat. n. 653. Menchaqua quæst. 37. n. 22. ultra relatos à Barbos. in sua axiomate.

Secundo facit quod ex confessionibus judicialibus eductis in actis resultat etiam notorium juris Farinat. tom. 1. quæstion. 21. n. 31. Afflict. decis. 176. n. 3. Menoch. recuperandi n. 222. in primo responso, & casu 526. à n. 16. & 17. Mascard. conclus.

cluf. 11. n. 22. & 24. Gratiano cap. 142. n. 9. & 12. Butreo tractatu de notorio articul. 2. n. 27. Sed Actor in articulis replicæ confitetur Eduardum ipſius maiorem fuiſſe filium cuiuſdam mulieris humilis conditionis (maculatæ ut Coronilla maior atteſtatur) & deinde uxoratæ viro neophito, & ſic maculatum ex juris præſumptione ad quod etiam adduxit certitudines, & inde apparent confeſſiones in diſpenſationibus factas per conſanguineos notorium contra Eduardi progeniem reſultat dedecus, & detrimentum.

274 Tertio conſtat pro notorietate, quod acta compeſita ex teſtibus, documentis, & probationibus faciunt notoriam etiam juris. Mendes à Caſtr. lib. 3. cap. 15. n. 4. Alderete de religioſis diſciplinis lib. 1. cap. 5. §. 2. n. 70. Rota Romanenſis deciſ. 46. n. 18. Barrellus 2. p. tit. 28. n. 31. Tiraq. Lignagier. §. 36. gloſſ. 1. n. 34. Farinat. queſt. 21. n. 14. Gratian. forentium cap. 142. n. 9. Menoch. de arbitrariis caſu 166. n. 6. & recuperandæ n. 232. Mascardus concl. 111. n. 13. Butreo de notorio fol. 500. articul. 1. n. 11. Sed in actis reperiuntur documenta Marquionis de Laguna & Comitis de Villanova; deinde teſtes Rex, qui omnes deponunt de fama publica, & illas iuvat Comes Sanctæ Crucis, qui in ſpecie deponit de notorio ibi, que he couſa notoria, e que ſempre ouvira dizer que era de nação: ergo ex inſtrumentis, confeſſionibus, teſtibus, probationibus, aliis que documentis adductis in actis reſultat dedecus notorium ac detrimentum contra deſcendentes Eduardi: ergo imbuta fuit familia Caſtrorum ſecutis nuptiis inter Ferdinandum, & Catherinam.

275 Ultimó pro notorietate conſiderari poteſt quod non ſolum dedecus, et detrimentum notorium juris reſul-

tat familiae Caſtrorum ex nuptiis prædictis, ſed etiam facti momentanij & tranſeuntis ſi conſiderentur dicta teſtium in certitudinibus exhibita fratris Antonij de Madureira, & Augustini Comitis de Tarouca Domini Bernardi dum deponunt aliquo in tempore longinquo reputatum fuiſſe Eduardum maculatum à multis, quibus accedere poſſunt teſtimonia Comitis de Odemira, & Marquionis de Caſcais, & Comitis da Torre dicentes varie audiviſſe circa maculam Eduardi, & puritatem cum alij contactent maculatum, alij imundum. Si auditum de macula ad tempus longinquum referamus, & de puritate ad tempus propinquum ut ſic poſſumus dicere factum exiſtimationis maculatæ ut momentaneum tranſiſſet, remanſiſſet tamen ad huc labes notorij dedecoris, & detrimenti, quæ reſciſcit tempore tranſactionis, & matrimonij apud omnes huius Regni, & Hiſpaniæ gentes, & nunc non extinguitur hoc clamitatu letigij.

Pro contraria vero parte, nempe 276 quod ex prædictis nuptiis non reſultaret dedecus, ac detrimentum notorium familiae Caſtrorum, facit illud urgens fundamentum, nam notorium non poteſt eſſe dedecus, ac detrimentum, abſque eo quod realiter, & verè daretur probatum ipſum dedecus, et detrimentum ſine notorietate juxta cap. bona 23. verſic. licet cum aliis juribus, et Doctõribus in limine explanationis ſecundi argumenti Reæ adduximus, ſed in actis juxta quæ patres ſanguine, et literis inſignitas non reperitur probata macula, et à me ſub dubio: ergo dedecus, et detrimentum minime poſeſt reperiri.

Secundò contra notorietatem faciunt dicta teſtium, quæ clare deponunt ex prædictis nuptiis inter Ferdinandum, et Catherinam non

resultare notorium dedecus, neque detrimentum ut videre est in numero ab Actore productas, et alibi, et ex parte Reæ contra producentem: ergo notorium dedecus & detrimentum clausulæ videtur non fuisse reperiri.

278 In hoc conflictu fundamentorum patres omnes excepto quinto, ut jam dixi, neque maculam, neque notorietatem illius probatam reperire ex actis, quintus omnia probata dixit, ipse siquidem dixi probatam puritatem, sed dubius, et æquitate nixus contra juris rigorem necessariò etiam notorietatem improbatam teneor dicere, sed certe non cum minori ratione turbidus siquidem ultra pro notorierate expressum reperivi extra acta juris pelago celebrem doctrinam Dominici Rotæ decis. 327. Butreo in cap. 1. de fide instrumentorum quem refert, & sequitur Aretinus consil. 37. Bald. consil. 204. n. 6. Decius in cap. 1. n. 45. de appellation. & relato à Mascard. de probat. conclus. 1107. à n. 20. & 21. qui autumant in facto longinquo ut est origo Eduardi pro ut ex actis constat notorium probari per famam publicam; cum ergo Reæ adsint novem testes locis citatis, quæ deponunt de dicta origine maculata per famam publicam, & decem testes Comes Sanctæ Crucis de notorietate; deinde accedat autoritas Avi Actoris Jacobi viri magna virtute, & ornamento præditi justitia, et valore pleni et patrici magni Archiepiscopi Sancti Ulyssiponensis qui negotio interfuere, et ultra modum dicendi testium, et alibi dum illo concludunt quod si domui, Regni, quibus Domus de Basto solebat matrimoniis asociari interrogaretur an velint nunc Actori asociari, negativè respundebunt, eo magis quando jam nunc ut dixi pactiones,

et letigia rem hanc in dies sædarunt. Et neque tunc obstant fundamenta notorietatem indigentia pro quorum virtute supponendum est tres esse species magis principales notorij, aliud namque est notorium facti continui, seu permanentis, aliud facti transeuntis seu momentanij, aliud denique notorium juris inter quas species illud est discrimen quoad propositum in jure, quod notorium facti continui nulla probatione indiget, neque ulla tergiversatione celeri potest juxta cap. tua nos ibi nec testis de cohabitatione clericarum cap. 3. in principio de testibus cogendis ubi glosa 2. neque per negationem partis dubium fit facit cap. bone 23. versic. licet. autem juncta glosa verbo precipit in fine de electione glosa 2. in cap. nostra 21. jure jurando glosa verbo alios casus in clementina appellanti de appellat. Notorium 280 vero facti momentanij seu transeuntis ac juris probatione indigent, & pro negatione partis etiam coloratam fiunt doctia, quomodo procedunt, et intelligenda sunt jura citata, et opiniones Doctorum ad consiliationem sunt reducendæ Mascard. conclus. 1106. Farinat. tom. 1. quest. 21. à n. 18. & fere per totum Bellacomba tom. 1. Communium lib. 4. tit. 9. n. 265. Surd. decis. 259. n. 14. & 326. n. 28. Mend. à Castr. & ab illo citati in practica Lusitana p. 1. lib. 3. cap. 3. n. 33. Lemlessi de justitia lib. 2. cap. 11. n. 13. Menchaqua illustrium cap. 2. n. 11. Menoch. arbitrariis casu 166. n. 4. Emmanuel Rodrigues tom. 2. regulorum quest. 6. articul. 4. Sparelo decis. 48. n. 45. Clarus in praxi §. final quest. 9. n. 5. Josephus decis. 67. n. 16. & 22. 2. p. quibus sic dictis jam apparet solutio ad primum, secundum, tertium, et quartum argumentum, ut scilicet tria priora procedunt in notorio

torio juris quod fit iudici ex actis ut iudici ut per instrumenta confessiones, et alia acta, et tale notorium tunc vero noscitur quando in eisdem actis non datur partium negatio, si vero instrumenta, confessiones, aut alia, quæ pariunt juris in actis inficientur, et opugnentur saltem coloratè, tunc non resultat ex actis notorium, cum ergo Actor non solum abneget, sed deinde aliis documentis, et probationibus vincat, et superet illa, quæ in actis poterant notorium dedecus et detrimentum procreare iudici bene non potest dici, notorium juris oriri clare juxta quæ patres priores quinque dixerunt, sed ad multum dubium ut ipse autumo, quod non sufficit. Neque novem testes, quæ de fama publica dixerunt notorium probant, et minus decima testis, quæ notorium dicit quia et si notorium possit probari per duos testes, neque est necessarium quod omnes testificent, qui alios requiruntur ad notorium efficiendum argumento *text. in cap. cum literis 23. in principio de testibus, & L. 2. juncta glosa verbo doceri Cod. bonorum possessione secundum tabulas observat. eleganter glosa penult. versic. sed pone in cap. Deus omnipotens 2. quest. 1. ubi Doctores sollicitus in lege cum quidem secundum unam literam n. 88. Cod. acusat. Butreo de notorio artic. 4. n. 63. Copia eodem tractatu membro 6. n. 7. Gomes 3. tom. cap. 1. n. 44. in principio cum multis aliis de quibus Farinat. quest. 21. n. 109. Mascard. conclus. 111. n. 2. Bermon. Corve de pub. concubinis versic. notorium n. 11. attamen deponere debent se accepisse à maiori parte populi, oppidi, seu viciniae quo modo non deposuit Illustrissimus Comes Sanctæ Crucis, novem autem testes prout non probarunt famam secundum æquiorum opinionem super ita*

neque notorium, & si adminiculatur multis de quibus in initio hujus responsionis, sic non amplexa pronunc opione *Dominici decis. 327. & aliorum ibidem.*

Neque secundum, & ultimum ²⁸¹ argumentum potest nocere; quia ultra quam quod detectum in eo ex certitudinibus collectum utque à testibus probatum bene non possit adaptari terminis facti notorii transcurrentis vel momentanij; dicendum est, quod notorium facti transeuntis tunc dicitur quando aliquod factum est; & non permanet, neque continuatur, sed transit ut si homo fuit mortuus omnibus manifeste vel pluribus Civitatis, seu populi, ac viciniae juxta *cap. delicti 15. versic. item depurgatione Canonica cap. cum Lotarius ultimum ibi omnibus 2. quest. 1. & doctrinam Archidiaconi in cap. 1. de officio & potestate iudicis delegati in 6. Butreo de notorio artic. 4. n. 3. post alios Menoch. dicto casu 196. Farinat. quest. 21. n. 41. Mascard. conclus. 1106. n. 4. & 16.* Et quanvis indigeat probatione ut Doctores supra, tamen testes debent deponere reddentes rationem dicti, nempe quod vidisse, vel accepisse omnes vel plures illius populi, vel viciniae dixisse Eduardum esse maculatum quod cum ita non detriment certitudinum tenor, nec testes adminiculantes notorium facti transeuntis hoc est dicti antiqui circa maculam non probant informa juridica, ad hoc ut ex illa æstimatione antiqua, & sic more resultat notorium ex longinquo. Stat ergo quod non probatur notorium ex actis, neque facti momentanij, & transeuntis, & quod notorium facti continui, & permanentis quod non indiget probatione neque negatione partis ofuscatur cum nulla tergiversatione potest celari, non da-

tur, neque potest dari in nostris terminis si modos quibus inducitur præcurrerim: Sic que potest dici quod cum Eduardus non fuisset maculatus, ideo ei, suis que descendibus obvenire tot, tantæ que dignitates ut singulatim referuntur ab advocato Actoris qua de causa non repeto.

- 282 Tertium fundamentum, quod magis preponderat, pendet ex transactione, quæ utpote facta cum omnibus solemnitatibus, & requisitis ad unguem tanquam quod libet aliud pactum debet observari, cum nihil magis sit congruum humanæ fidei quam id quod inter homines placuerit observetur *juxta L. 1. de pactis junctis que Mendonça de pactis 1. cap. 3. Egra eodem tractatu 1. p. rub. n. 26. Rigerius de metodo juris specialis cap. 15. Vaconius de declaratione 23. Guilhelmus plures referens de usu capionibus p. 1. cap. 1. n. 2. & 23. grave enim est fidem fallere autem jure consult. in L. 1. constituta pecunia cap. nulli 25. quæst. 1. Bobadilh. 3. cap. 13. n. 7. Tuscus lit. F. conclus. 336. n. 5. Albertus Boloenctus de jure, & æquitate cap. 18. n. 15. interest enim Reipublicæ, ut transactio sustineatur ut lites resequantur cum inde magna oriatur utilitas eadem causa lex illi amplissimas tribuit vires, jubet que ut semper peius validitate præsumatur, & quod iudices semper sint promissiores ad judicandum pro transactione Multa denique in jure inducta reperiuntur in favorem transactionis æquiparatur juramento ac rei judicatæ, nunquam que debet esse innanis, & vacua ut omnia notat glosa verbo potius in L. Luttus §. final ad Trebelianum & L. 34. tit. 14. porta 15. junctis que Abb. consil. 64. lib. 11. n. 3. Aimon. consil. 161. n. 33. & consil. 157. n. 1. Mend.*
- 283

2. p. lib. 3. cap. 4. §. 2. n. 4. & 9. Decius consil. 47. n. 9. & 564. n. 15. Butrius in cap. cum causam à n. 2. de emptione, & venditione Alexand. lib. 2. consil. 222. n. 2. & lib. 6. consil. 157. n. 1. Larrea decis. Granatensi 68. à n. 9. & 22. Cavalenius decis. 644. n. 4. & 550. n. 3. Valencuel. consil. 177. n. 33.

Præcipue quando transactio de qua agitur proponitur sententia confirmata, quæ & si alij contractus per sententiam confirmati juxta terminos Ord. lib. 1. tit. 78. §. 122. transeant in rem judicatam, & si non habeant executionem paratam ut advertit Pinel. L. 2. Cod. rescend. cap. 2. n. 23. p. 2. Cognolus ibi à n. 16. latius præceptor Cunha ad titulum de re judicata n. mihi 222. attamen transactio talis, transit in rem judicatam, ac si super lite, & recessu illius lata esset vera sententia L. siquis & ibi Bart. Cod. decurionibus lib. 10. Gregorius Lopes per text. ibi in lege 9. tit. 1. porta 3. gloss. 1. Mend. 2. p. lib. 3. cap. 4. n. 5. dicens habere vim sententiæ, quæ transivit in rem judicatam Paulus Stabinus resolutione 19. num. 7. Paulus Durandus decis. 216. n. 6. & 221. n. 7. & 15. Valensuel. consil. 77. n. 6. & latius 2. p. consil. 175. n. 40. Granatens. decis. 68. n. 6. & cum res judicata non possit retractari, neque sulcitari causa per illam determinata L. 1. errore calculi L. non minor Cod. transact. relati à Gratiano cap. 400. n. 2. multos Larreia disput. 39. n. 3. multos juris axioma verbo res judicata ita etiam transactio sententiæ confirmatæ de qua in præsentiarum.

Juvat deinde quod fuit corroborata juramento ut ex ea inspicitur per se stante, & præstito documento circa confirmationem contractus etiam à minori facti percludit aditum illi ne contravenire possit sub pena

pena præjuris *Sanchez de matrimonio lib. 1. disput. 32. n. 6. & lib. 6. disput. 30. n. 13. & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 3. cap. 12. Caldas in L. si curatorem verbo minoribus n. 2. cum sequentibus, & verbo læsis n. 8. Simoncelus de decretis lib. 3. tit. 8. inspectione 18. n. 133. cum sequentibus Barbos. 5. p. L. 1. n. 44. & 46. Donelus jure civili lib. 21. cap. 13. ubi Usualdus Josephus Ludovicus de minoribus conclus. 1. Menchaca controvertiarum cap. 9. n. 27. Parladorus 2. quotidianarum cap. 40. infinitos Boldaxora ad antiqua sacramenta puberum, neque dispensatio hoc in casu remoto, dolo, metu, ac fraude est severa ex Diana tract. 9. resolut. 26. p. 7. Et decreto judicis orphanorum quod tantum tribuit auctoritatem instrumento contractus in quo interponitur, quod omnibus in illo narratis standum sit *Bart. Alexander, & alij relati a Bero-o consil. 87. n. 12. Tuscus lit. D. conclus. 126. Simoncelus de decretis lib. 2. tit. 6. n. 78. Bald. consil. 447. Imola consil. 88. n. 8. & sequenti per totum conducit quod Caldas in L. si curatorem verbo læsis n. 99.**

286 Et quod magis est apparet prædicta transactio confirmata per Principem clausulis exuberantibus, ex certa scientia, motu proprio ex plenitudine potestatis & aliis, & quando
287 Princeps supremus actum validum confirmat illis oppositis clausulis, ut in præsentiarum, transactionem tantum ab illo potest revocari, & non ab alio (quod hic desuit cum diploma de quo ij tantum potestatem agendi, & non dispensationem clausularum præbeat) quod probatur eleganti syllogismo, nam quando Princeps per se vel ad partis petitionem confirmat actum validum vel nullum appositis prædictis clausulis ut suum proprium de novo face-

Pars III.

re videtur (cum omnia facimus quibus auctoritatem importemur *L. 1. versic. non enim Cod. veteri jure enucleando cap. apostolica de prebendis juncta glossa ultima Molin. 1. cap. 3. n. 8. Soares de legibus lib. 6. cap. 16. n. 17. & lib. 8. cap. 18. n. 10. Gomes L. 40. tauri n. 89.) cap. 1. & in cap. veniens 9. de transact. cap. penultim. de confirmatione utili cap. cum contingat 9. in illis verbis ibi concessit per rescriptum restitutione spoliaturum L. adoptio 38. cum L. sequenti de adoptionibus multos Anguianus de legibus controvertia 6. n. 7. Menoch. lib. 2. de arbitrariis casu 21. n. 79. plures aditionator ad Molin. lib. 4. cap. 9. n. 11. Sanchez lib. 8. de matrimonio disput. 1. n. 6. Butreo collectaneo 400. & collectaneo 950. Decius in rub. de confirmatione utili vel inutili n. 5. Mandosius ad regulam 22. Cancellaria quest. 10. n. 3. ergo ab illo Principe tantum, & non ab inferiore debet retractari juxta cap. cum inferior maiestate, & obedientia clementine romani in principio electione cap. cum inferior 21. distinctione ubi plures Primax Archiepiscopus alios Siconius de legibus dicto cap. 26. n. 4. & 6. & hoc ex L. nihil tam naturale reg. juris, & cap. 1. regulis juris in antiquis ubi multos Barbos. ibi in suo collectaneo, Unde 288
provenit quod transactio per Principem confirmata ab omnibus debet observari præcipue si fiat ratione litis inter illustres personas facit cap. ad audientiam 2. cum gloss. de ecclesiis edificandis, junctis que Pinel. in L. 1. Cod. bonis maternis p. 2. n. 70. versic. sed hoc de transactione Molin. lib. 4. cap. 9. n. 20. ubi ejus aditionator Mieres 4. p. quest. 2. n. 5. & n. 12. Peregr. fideicommissis articul. 52. n. 89. Mend. 2. p. lib. 3. cap. 4. n. 8. omnino videndus est Fusarius quest. 562. n. 11. Parisius consil. 16. n. 35.
lib.*

lib. 1. *Decius consil.* 341. n. 12. ad finem.

289 Neque tunc obstant objectiones, quas Actoris patronus doctus longo calamo exaravit cogitans omnino illam labefectare, & non secundum deductum ex doctrina *Molinae lib. 1. cap. 6. n. 45. & 3. cap. 2. n. 21.* deducens ex eo, ejusque doctrina quod possessor maioratus non potest prevertere modos succedendi maioratus sive datos à lege, sive ab institutore, quia respondetur quod ex eodem *Molin.* & ejus aditionatore contrarium colligitur in terminis de quibus agimus, nam licite potest primogenitus vel qui ejus locum obtinet facere renuntiationem maioratus in favorem secundi geniti, & sequentis propriam que primogenituram remittere quanvis secus in alios remotiores ut ipse *Molin. vult. & Meres 3. p. de maioratu quest. 18. per totam in nova editione Fusarius de substitutionibus quest. 524 n. 1. cesse decis. 286. per totam Menoch. consil. 211. ex n. 15. volumine 3. Gueterres lib. 33. quest. 71. Mena ad Gamam decis. 92. Phab. decis. 2. ex n. 21. Latius Mend. 2. p. lib. 3. cap. 4. §. 2. fere per totum* ubi tantum illam dicunt invalidam in prejudicium sequentium non renunciantium cum ergo Actor & si minor in presentiarum expresse consensisset ob causas justissimas deductas in transactione, & deinde ejus consensus fuisset authorisatus per tutricem, & orphanorum judicem suo interposito decreto cum causæ cognitione & quod magis est à Principe confirmatas non est dubium sibi prejudicasse de quo tantum controvertitur, & non de ejus successoribus, qui cum non sint in rerum natura non debent venire in considerationem.

291 Neque secundum quia verum est

quod quo ad hoc ut transactio teneat sibi que secure locum vendicet necessarium est, ut fiat super dubia re, & lite incerta neque finita vel saltem detur probabilis timor litis futurae, quia timor litis probabilis idem operatur quod ipsa lis si de presenti esset, est enim in potentia propinqua, & habetur, ac si jam esset ut probant *L. 1. et 2. Cod. transact. n. 6. Molin. primogen. lib. 4. cap. 9. n. 6. Mantica de tacitis, et ambiguis lib. 26. tit. 1. à n. 11. cum sequentibus latissime Valensuel. 2. tom. consil. 75. n. 2. et 5. Granatens. decis. 68. n. 14. et 19. et 22. Boldaxora in suo pratic. ad secundum lib. Cod. super L. 1. et 2. Cod. transact. Mendoca cap. 7. de pactis Gratian. cap. 861. bene Farinat. in tomo fragmentorum circa contractus verbo transactio à n. 1. cum multis sequentibus Nigrus controvertia 3. n. 2. & 128. n. 12. & 182. n. 8. & 182. n. 81. p. 1. dummodo aliquid sit datum, & acceptum ut supra citati observant sed est falsum quod in presentiarum non erat præsens lis prout apparet ex apendice A. & apendice B. e apendice C. Deinde non est verum non esse magum dubium inter transigentes cum contra Actorem stent ejus pater non petierat consilium, & quod ejus mater erat descendens ab Eduardo ab aliquibus neophito ut ex actis constat, & omnia contra clausulas institutionis necessario observandas ut diximus non potest namque ullus negare quod casus iste seu res dubia est & in cujus resolutione quisque literatus vacillet nesciens quam sequatur partem cum à parte rei in plures sententias trahi possit, ut videmus ex judicio quinti Domini, & meo, & ex tot, tantis que consiliis doctissimorum virorum, qui materiam hanc in favorem Reæ resolvere quod sufficit quod dubium detur *Menoch. lib.**

1. *præſumption. 7. n. 49. & conſil. 110. n. 69. Fulcius Pacues 2. p. de probationibus cap. 45. n. 58. Gale- nus de verbor. 2. cap. 11. n. 12. Man- tic. 1. diſtractibus tit. 15. n. 9. Caf- tilh. de coniecturis cap. 4. n. 15. Fa- rinat. queſt. 78. n. 101. Sanches in Decalogo 2. cap. 7. n. 12. latius in ſolutione ſequenti objicit, merito er- go ſtantibus his præceſſit tranſactio.*

293 Neque obſtat reſtitutio minoris quæ datur adverſus tranſactionem ut probat titulus Cod. *ſi adverſus tranſactionem ut tenet ex Pinelo Uſuald. ad Donellum lib. 21. cap. 9. in notis litera F. Menoch. conſil. 196. n. 19. Fuſarius de ſubſtitutionibus queſt. 59. n. 4. Larreia deciſ. 58. n. 24. Caldad. legem ſi curatorem ver- bo leſis n. 158. infinitos alios Bal- daxara & Barboſ. ad dictum titulum, & Actor erat minor ut patet, quia reſpondetur primò quod ut minori competat reſtitutio adverſus tranſ- actionem debet prius probare leſio- nem facilitate ætatis vel dolo adver- ſarij interveniſſe juxta *L. verum §. ſciendum, & L. quod ſi minor §. non ſemper ubi reditur ratio L. non omnia ff. minoribus L. nam poſtea §. ſi mi- nor jure jurando L. minoribus 5. Cod. in integrum reſtitutione cap. 1. cap. auditis eodem titulo, advertit Ponches lib. 21. cap. 9. & 10. in principio Sfor- tia queſt. 4. articul. 1. cum ſeqq. Mer- la in emporio tit. 5. in præludiis n. 7. Caldas verbo ſua facilitate, & verbo adverſari dolo ex n. 1. Decius conſil. 574. n. 18. facta æſtimatione recep- ti & dubij eventus litis, & in ſuper moleſtæ, et litis ſumptus ut in ter- minis tradunt Caldas verbo leſis n. 157. cum ſequenti Pinel. in *L. 2. Cod. reſcind. 1. p. cap. 4. n. 16. late Sfor- tia de reſtitutione queſt. 66. ex n. 2.* Secundò quod minor non reſtitui- tur adverſus actum qui pariter po- teſt importare commodum, & dam-**

Pars III.

num, & ſi damnum incidat, & læ- ſio contingat ut pote magis fato & fortunæ, quàm lubrico ætatis vel dolo adverſari ad ſcribenda, ſuffi- cit quod æqualiter actus à minore geſtus poſſit ſe habere ad lucrum, vel damnum ut excludatur reſtitu- tio juxta gloſam ultimam in lege mi- noribus 6. de minoribus *L. fidei co- miſſo 11. verſic. neque eadem Cod. tranſact. ad ſcribunt. Bald. in L. cum Archimedor. n. 3. ut in poſſeſſionem le- gatorum Suares in lege quoniam in prioribus ampliacione 6. n. 6. Cum ergo Actor eſſet in dubio circa ſuc- ceſſionem maioratus, ut in reſpon- ſione ad ſecundum argumentum conſideravimus, quomodo læſus di- ci debet cum læſio non dicatur quando caſu poteſt contingere lu- crum, & damnum ut ultra citati advertunt *Surd. de alimentis tit. 9. queſt. 11. n. 7. & deciſ. 278. n. 29. Coſta de facti ſcientia, & ignorantia inſpeccionem 45. n. 2. Fontanela de pa- ctis nuptialibus clauſula 4. gloſ. 8. 2. p. n. 103. Donelus in dicta lege de fi- dei comiſſo n. 7. Gaspar ad Fabrium lib. 2. tract. 25. queſt. 1. & 2. du-**

295

bis enim litis eventus facit ne dam- num conſideretur argumento *text. in L. ſi pater picele Cod. in officioſo teſtamento, & in L. ſi ea L. Cod. uſuris Boerio deciſ. 147. n. 7. Tira- quel. in L. ſi unquam verbo donatio- ne à n. 100. neque conſiderationem læſionis admittit quaſi nihil certum*

296

res incerta inducere poſſit: ergo non data nec probata læſione per Acto- rem modo is non juvabitur auxilio ætatis quod non competit deſfici- ente læſione in illis quæ ex fortuna dependent *L. & ſi ſine §. queſitum de minoribus, fecit namque Actor ac- tum, qui ſe habet ad lucrum, & damnum, ut quilibet pater fami- lias facere poterat.*

Neque quantum dicens in tranſ-

actione, de qua agitur intervenisse læsionem enormissimam, siquidem maioratus, & aliorum bonorum ad domum de Baſto pertinentium redditus decem millia cruciatorum exequabant, quorum ipse Actor tantum duo millia, et quingenta habet virtute prædicti contractus transactionis, & sic triplum minus quam prædicto domo habere debebat (hoc est tres partes minus) si consideremus terminos læsionis enormissimæ ut per *Castilb. de tertiis cap. 16. n. 83. Caldas verbo læsis n. 8. Larrea decis. 68. n. 8. Giurba decis. 110. Bilota consult. 1. n. 77. Mendes 2. p. lib. 4. cap. 8. n. 95. Cabedo p. 1. decis. 70. Gam. decis. 91.* & ab eo citati, quia supposita. *Ordinat. nova lib. 4. tit. 13. §. 6. ibi transauçens*, & in ejus defectum (prout olim quo tempore *Ordinat. antiqua lib. 4. tit. 13. §. 2.* tantum loquebatur per verbum illud generale, *avenças*) opinione *Barthol. communiter recepta ex Mouses in L. 2. Cod. rescindenda n. 23.* in principio non est deneganda transactione læsio ultra dimidium neque enormissima ex illis quos offert *Larrea dicta decis. 68. n. 1. Merend. 1. p. lib. 6. cap. 21. per totum reliquos Valencuel. consil. 38. non paucos Regnicolas Mend. 2. p. lib. 3. cap. 4. §. 2. n. 3. & lib. 4. cap. 8. n. 78.* quanvis denegente alieniginæ scriptores nos tamen per viam regulæ denegare non possumus & in aliis casibus, in hoc tamen maxime duabus rationibus principalibus. Prima quia hic non probantur affatim redditus domus in prædicta quantitate quotannis nam ex illis testibus duodecim præstitis ad probationem redditus domus de Baſto, tres deponunt de auditu, aliæ tres dicunt maioratum quæstuosum esse sine taxatione reddituum certa, quibus ad hæret testis de auditu fol. 327. testis autem

fol. 273. verso audivisse dicit redditus non excedere quatuor millia cruciatorum contra producentem, testis autem fol. 326. deponit secundum suum iudicium, & intellectum redditus prædictos decem millia cruciatorum importare, quod absolute dicunt testes fol. 281. & 264. consanguineus sperans ex resolutione in favorem Actoris suorum laudem (& in odium) vituperium, quæ probatio in duobus claudicat. Primò quod quando agitur de recisione alicujus actus propter læsionem oportet quod testes deponant de una, & eadem summa, & non de diversis, item quod non deponant de proprio iudicio sed de communi æstimatione *Ricius decis. 7. à n. 3. Valascus cons. 43. per totam Fontanel. de pactis p. 5. glos. 9. clausula 5. à n. 204. Cov. 2. variarum cap. 3. Pinel. p. 3. n. 12. & 16. & 17.* infinitos omnino redendus. Secundò claudicat probatio reddituum quia est contraria probationi Ræx potiori Actoris cum suadetur instrumento juncto testi iudice orphanorum, & testi Actoris contra producentem *juxta L. in finalibus ff. finium regundor ubi Bald. Bart. & aliqui communiter Alexander lib. 7. consil. 57. n. 17. Larrea decis. 68. n. 5. in fine Tamburin. de jure Abbatum decis. 27. n. 8.* & denique ita standum est testibus quam scripturæ idem *Tamburino decis. 37. n. 9. & 76. n. 21.* eo maxime cum prædicta certitudo sit inventarij, quæ præsumptive concludit nulla alia habuisse bona testatorem, ultra mea scripta *L. final §. licentiam Cod. de jure deliberandi Grat. cap. 449. n. 43. & 998. n. 3. Fontanel. de pactis clausula 5. part. 1. n. 15. & 23. glos. 9. Valasc. cap. 8. n. 43. Gam. decis. 148.* & ut talis per onus probandi contrarium in adversarium, quod Actor non fecit ut dictum

Etum est illo adito quod testis fol. 281. deponit sine ratione (ultra defectum jam assignatum) & sic *Horatio noviter consil. 29. n. 15. Mascard. conclus. 315. Larreia allegat. 42. n. 23. Mendes 2. p. lib. 3. cap. 15. n. 7. & cap. 12. n. 35.* præsuntur namque multum pro iudice, & tabelione. Juvat solutionem quod testes & si probent quod negatur, locuntur de omni reatu tam bonorum patrimonialium, & sic maioratus, quam bonorum regie Coronæ de quibus in alio processu, & possunt multa accidere ne pertineant ad Actorem, & si ad illum bona maioratus pertineant.

298 Secunda ratio obquam denegamus in transactione probari intervenisse læsionem enormissimam ea est quia debebat Actor probare læsionem factam excedentem enormem, non modice, sed tanto plus minus, quam quod exigitur ad enormem & ita in duplo, vel triplo debebat docere fuisse deceptum secundum leges vel arbitrio iudicis, & hoc facta æstimatione non totius causæ, sed dubij eventus litis consideratis impensis, laboribus, ac molestiis, argumento *text. in L. si jactum retis de actionibus empti, & in L. propter spem 24. ad finem familie eriscunda L. final acti empti L. nam hoc modo hereditate vel actione vendita L. in quantitate 73. § magna ff. ad L. falcidiam quod est ex mente Bartol. communiter recepti in L. Lutus §. final. n. 2. & 3. ff. ad Trebelianum, & in L. si quis cum aliter de verborum obligat. Gama decis. 110. Guterr. practicar. lib. 2. quest. 141. n. 2. Menchaqua controvertiarum lib. 3. cap. 61. n. 9. Mecingerius centuria 6. observat. 9. Gail observat. 7. lib. 2. Rictius 4. p. collectaneo 1447. Faber. de eodem terrore 10. Petra de fidei commissis quest. 8. Morla in emporio*

tit. de transactione quest. 2. n. 7. & 8. Usualdus qui innumeros congerit ad Donelum lib. 21. cap. 13. qui omnes advertunt quod si æstimetur valor rei tantum ut in presentiarum, & non illa recitata, non habet locum læsio enormissima adentes modum, quo experti advocati debent articulare.

Neque tunc replicari potest, 299 quod vix fieri possit, imo erit profus impossibile quod dubius litis eventus æstimetur sic juste, ut inde læsio ejus rei clare, & manifeste qualis est necessaria ad obtinendum in dicto remedio elicietur, & potens fiat, item & impossibile est quod probatio æstimationis prædictæ reperiatur, quia nemo invenitur qui lites velit emere ut advertit *Jazon. in dicta lege si quis cum aliter Molin. de primogen. lib. 4. cap. 9. n. 36. Gail lib. 2. observat. 70. n. 13. Antonius Faber in suo Codice lib. 2. tit. 4. de transact. definitione 10. in glosa n. 3.* ubi adit juris rationem non pati, ut ex incerto eventu certa colligatur læsio cum in jure nihil certius est quam certum non posset esse litis eventum, sed incertum & valde dubium *L. quod debitor 52. de peculio, fortunam vocat iudiciorum ventum Quintilianus declaratione 313. 371. 373.* litis namque exitum casum fortuitum dixere jure consulti in *L. si servus 13. statum hominum, ibi fortunæ iudico L. 6. §. super Cod. appellat. ibi fortuna cuiusque sua præfertur quod magis probabunt illi (dicit Faber) qui notaverint tam varia ingenia hominum* 300 quibus nihil magis inatum, quam discendi facilitas *L. item si unus 19. §. si principaliter ff. de arbitris.* Quia respondetur id nihil obstare cum certum sit dubium eventum æstimari posse ut probat dict. *L. propter spem optime Cognovus in L. 2. Cod.*

Cod. rescindenda n. 20. & 174. tum etiam optimo exemplo æstimationis plurium rerum incertarum de quibus prædicta jura loquuntur veluti fervi, qui apud hostes est & spem, quam quis habet circa rem aliquam *Tiraquelus de jure mariti post leges conubiales glosa 2. quæst. 1. ex n. 33. Pinel in L. 2. Cod. de rescindenda n. 16. Fontanel. de pactis nuptialibus glosa 9. clausula 4. p. 5. n. 204.* Neque probatio quanvis difficilis sit impossibilis reputatur, nam in his iudex debet adhibere aliquos bonos viros ex doctrina *Bartol. in L. 2. ad finem Cod. rescindenda*, qui æstimationem faciunt argumento text. in *L. 1. ff. de veritate inspiciendo*, unde cum oculis cerni non possit quantum iste dubius litis eventus voleat, sed per intellectum percipiatur probatio habet per peritos morte prout in iudicando, & consulendo dixerunt aliqui vel per testes in forma de qua hic, et in solutione tertij argumenti.

302 Ultimo non obstat quod transactio rescindi debet ex metu reverentiali ut considerat advocatus Actoris suis in rationibus juris, quod eduxit in facto ex documentis, & ex aliis adhibitis in dictis rationibus num. 4. & in jure ex *L. 1. §. quæ honorandæ ff. quarum rerum actio L. qui in aliena 6. §. celsus ff. acquirenda hereditate L. si quis maior 41. Cod. transact. cap. cum vero 12. de regularibus L. final. §. 1. & 2. junctâ doctrina Bartol. ibidem quod metus causa glossa ubi metu communiter recepta ibidem*, quæ jura loquuntur in metu reverentiali, & paternali, habent locum in omnibus contractibus, & etiam in transactione de qua agit *L. interpositus Cod. transactionibus junctis*, quæ citati à *Gomes 2. tom. cap. 14. n. 27. Acetinus consil. 34. Suares allegat. 24. post alios Menoch. consil. 528.*

& casu 126. n. 6. & lib. 3. præsumpt. 127. *Padilha in dicta lege interpositas n. 26. Cod. transact. Cabreiros de tab. lib. 2. cap. 18. à n. 49. usque ad 51. multos congerens alios Themud. decis. 80. n. 18.* quia responderetur metum reverentialem per se solum nisi insimul interveniant verberatio, vel minæ, aut præces importunæ, aut læsio, seu alia similia, quæ arbitrio iudicis relinquuntur non annullare contractus, & ita transactionem de qua hic juxta doct inam *Bartoli communiter recepti in dicto §. quod honorandæ n. 4. Gutierrez in antiqua sacramenta puberum n. 93. Cod. si adversus venditionem, & de juramento cap. 1. n. 15. Molin. lib. 2. cap. 3. ubi aditionator n. 7. Bursatus consilio 72. n. 39. Gam. decis. 210. in fine & 262. n. 1. relati à Covas de sponsalibus 2. p. cap. 3. §. 6. sic que in praxi servari testantur Angelus in §. quadrupli n. 80. inst. act. Sanches 4. de matrimonio dispectation. 6. n. 16. Fachineus 2. cap. 97. Farinat. 2. tomo decision. 112. & 242. Barbosa L. 2. §. final. soluto matrimonio Maschard. conclusione 1054. inducendo text. in *L. quoties §. qui dolo de probat. relati à Cabreiros de metu lib. 2. cap. 11. n. 64. Mendes 2. p. lib. 4. cap. 9. n. 3. & p. 1. lib. 3. cap. 22. n. 6.* Cum ergo in præsentiarum metus non probetur vere ab avo incursum, neque minæ aut præces importunæ dentur quibus prædictus metus præsumitur, & desit læsio ut jam diximus merito dicendum est quod in transactione neque metus, neque præsumptiones probantur intervenisse, & si aliqui testes rigurosum, terribilem, & superciliosum seu severum dicant Avum Actoris Jacobum transigentem, neque importunæ præces aut rigor probantur ordinatæ ad casum transactionis si cunctæ probationes rimentur, & si probentur*

bentur, quod abnego, illam elligo opinionem, quæ denegat recifionem contractus propter importunas præces ſolum ut elligit *Cabreiros ſupra*. Stat ergo quod tranſactio valet, & tenet.

304 Quartum fundamentum, hoc reſpicit falſitates tam cartæ ſereniſſimi Ducis Theodoſii in apenſo B. fol. 85. et aliorum ibidem quam etiam dicti ſeu teſtimonij Coroniftæ maioris fol. 301. verſ. et cum falſitas in cartis etſi detur ut Rea contendit tenaciter, utpote commiſſa extra iudicium non ponat cauſæ amiſſionem, ſed tantum alias penas de illis tractare non de ſervit reſolutioni cauſæ: tantum enim de falſitate teſtimonij prodeſt dicere, et non eſt dubium in facto obliteratum fuiſſe, et in loco verborum, *vulgarmente*, oppoſita fuiſſe alia ſcripta, *erradamente*, ut conſtat ex inſpectione Actorum fol. 301. et ex examine fol. 81. in ap. et ex certitudine fol. 124. & ex teſtibus 41. in fine, et 49. et 55. et ex ipſius Coroniftæ teſtimonio ab Actore producto in iure quia quando in actis unum inſcriptum deletur vel non ſcriptum, ſed poſitum detrahitur, et aliud inſcribitur, vel aditur falſitas comittitur bene aditionator ad clarum, et falſum *num. 20. Marcus queſt. 743. Ancharodus conſil. 173. & Abb. ab eodem aditionatore relatus tota ergo remanet controvertia, à qua ex partibus falſitatem prædictam fuiſſe commiſſam, teſtimoniumque vitiatum, et magis placet ab actore fuiſſe commiſſum dicere ex illo juris principio quod falſitas ab illo præſumitur comiſſa in actis vel alibi in cujus comodum cedit, et veritas nocebat *Surd. conſil. 512. n. 5. & 6. Gratian. deciſ. 56. n. 7. in fine Larreia allegation. 28. n. 11. Mendes 2. p. lib. 3. cap. 19. Granat. deciſ. 56. num. 7. in fine**

Mascard. conclus. 831. n. 12. Farinat. de falſitate queſt. 153. n. 200. & p. 1. deciſ. 22. Nocebat enim Actori veritas verborum ibi, *vulgarmente* ſiquidem iuvabat famam publicam maculæ, et concludebat ad notorium detrimentum, et dedecus, ut ex dictis apparet tam propter ejuſdem teſtis authoritatem, quam ex eo quod à teſtabatur contra producentem, et ſic dato hoc confiſiderabili commodo non eſt negandum præſumptionem eſſe in promptu contra Actorem, præcipuè cum contrarium non docuiſſet modo à iure inſcripto, ut tenebatur, non purgata ergo præſumptione juris verum eſt dicere Actorem oblitteraſſe acta, et tanquam talis cauſam amiſiſſe *Phabo 2. p. areſto 16. & 23. Mendes dicens iudicatum p. 1. lib. 3. cap. 19. n. 37. & 2. p. lib. 3. cap. 19. n. 29.* ubi plures quibus ad doctrinas *Bartol. communiter receptum in lege in fraudem §. quoties iure fiſci ut per Clarum n. 32. ubi aditionatores Covas incap. quanvis pactum 1. p. §. 7. n. 6. verſic. penevo*, facta ſic differentia inter eum caſum quo quis falſitatem committit in actis, et inter illum quo illam committat extra iudicialiter producendo teſtes vel inſtrumenta, ut primo caſu amittat comitens cauſam ſi falſitas conſiſtat in ſubſtantiali parte, et deinde incurrat pœnas alias ut in *Ord. 5. tit. 53. §. 2. in 2. tantum ſine amiſſione cauſæ pœnas incurrit.* Stat ergo quod Actor amiſit cauſam ob falſitatem in teſtimonio comiſſam ab ipſo præſumptive, quod ſi ſolum daretur in proceſſu contra Actorem fortalſe non diceiem confugiens ad æquitatem.

Ad calcem magnæ reſolutionis 305
duæ adhuc reſtant determinandæ
quæſtiones. Prima, an inſtitutores
Dominus Jacobus, et Domina Leo-
nora

nora, atque Dominus Ferdinandus Senior potuissent suo maioratui annectare alia Dominae Beatricis, Margaridæ, et Mariæ ita ut per eadem conditiones regerentur, in qua negativa placet pars ex *L. cum pater* 79. §. *titio fratri suo legat. 2. L. cum familias* 36. *ibi alienū jus ff. militari testamento Molin. 1. cap. 8. n. 35. Pater Molin. disput. 617. Pinel. de bonis 3. p. n. 99. n. 8. Flores ad Gam. licet in contrariam partem magis inclinet decis. 263. Menoch. consil. 319. & hoc ex ratione legis per fata donatio Cod. donat. 9. submodo ibi conditiones non capit. Neque declaratio instituentium sufficit ad probandum consensum Dominae Beatricis, Margaridæ, et Mariæ si quidem in dicta declaratione se referunt ad documenta de quibus non constat, et referentia non sunt credenda si non appareant relata *Authentica Cod. edendo vulgaris L. à se toto heredibus inst. in specie Surd. consil. 5. n. 57. Marcus Antonius variar. resolut. lib. 1. resolut. 38. n. 5. & 64. n. 2. & lib. 2. resolut. 8. n. 12. Gratianus tom. 4. cap. ibi 93. n. 2. & 5. Medicis regula 10. n. 3. quam obrem ad Actorem pertinere annectata bona non dubito non facta compensatione cum recepto, cum super his transactio ut supra reclusa, dum documenta non ostenduntur non poterat sortire effectum.**

306 Secunda tangit reconventionem circa quam placent ab advocatione Actoris dicta, junta licentia ad agendum Actori concessa, quæ etsi dum tamen servat in damnum Actorum, argumento eorum quæ *Phæb. 2. p. decis. 129. n. 2. Reinos. observ. 45. n. 1. Mendes 1. p. lib. 3. cap. 22. n. 30. Cabed. decis. 37. idem Mend. 2. p. lib. 3. cap. 22. n. 55.* qui approbant dispensationem Principis circa clausulam impeditivam agendi viam, eo maximè quando Actor de læsione

minoris arguit, inspetis illis, quæ *Reinos. observ. 45. n. 5. Ægidius in L. ex hoc jure cap. 13. clausula 1. fol. 361. Mendes p. 1. lib. 3. cap. 22. n. 47. & p. 2. lib. 3. cap. 22. n. 58.* et in terminis quod minores beneficio restitutionis evadant pœnam conventionalem in qua incidunt agendo, vel alienando scribunt Doctores in *L. 3. §. si hæres institutus de minoribus gloss. in L. pupillorum verbo rei amissæ Cod. repudianda hæreditate, & in L. fulla Cod. quibus ut indignis ubi Bartol. & alij Baldus in dicta lege pupillorum Cephalus consil. 356. lib. 3. n. 15. usque ad finem. Aymon consil. 139. à n. 2. Menoch. consil. 428. à n. 18. Surd. consil. 284. & de alimentis tit. 9. quæst. 45. ubi in utranque partem bene disputat hanc quæstionem Peregrinus fideicommissis articul. 11. n. 132. Sfortia adus de restitutione quæst. 82. articul. 6. per totum Meres de maioratu p. 2. quæst. 4. illatione 8. n. 166. Asevedo lib. 5. tit. 4. L. 4. n. 3. novissimè Fusarius de subst. quæst. 447. num. 4. & quæst. 585. per totam Caldas ad legem si curatorem verbo adversari dolo à n. 78. juvat quod agit minor Actor remedio læsionis enormissimæ ex his quæ *Pereira decis. 34. n. 4. Reinos. observ. 45. n. 32. Mendes p. 1. lib. 3. cap. 22. n. 44. et 2. p. cap. 22. lib. 3. §. 4. n. 38.* in quibus terminis licet non obtineat non tamen castigatur, ac punitur in cominatione pœnæ. Hæc per libavi in favorem Reæ utinam potuissent in commodum Actoris, non enim in voluntate judicum est causarum decisio, sed in arbitrio, & juris dispositione sic Rea absoluta probatis fundamentis tribus respectu maioratus Domini Jacobi, et Leonoræ, non vero Dominae Beatricis Margaritæ, et Mariæ, quarum bona ad Actorem pertinent, Ream que ad eorum restitutionem condemnno in favorem Actoris, illo etiam absoluto à reconventionem*